

॥ श्री १३/१० ॥

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY

3961143436

วันที่ ๙ / ๙ / ๒๕๖๖
เลขที่ ๑๐๖๖ ๑.๒
เลขที่ ๑๓
๙๖๖๗ ๒๕๖๖

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเพลิงศพ
นายแฉวี ขจรศิลป์

เป็นกรณีพิเศษ

ณ. ฌาปนสถานกรมตำรวจ วัดตรีทศเทพ กรุงเทพมหานคร
วันพุธที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ เวลา ๑๗.๓๐ น.
พระราชทานเพลิง

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ

(แบบ ก.)

หมายรับสั่งที่ ๑๓๖๒๘

สำนักพระราชวัง

5 กันยายน 2537

พระราชทานเพลิงศพ นายแสร์ ชจรศิลป์ เป็นกรณีพิเศษ ณ เมรุวัดศรีทศเทพ
กรุงเทพมหานคร

วันพุธ ที่ 9 พฤศจิกายน 2537 เวลา 17.30 น. พระราชทานเพลิง

สมภพ/พิมพ์/ ๒๒๕ /ทาน.

วัน	หน้าที่
	พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเวียน เจ้าภาพศพ นายแสร์ ชจรศิลป์
	เพื่อทราบ
	เครื่องพระราชทานเพลิง และเจ้าพนักงานผู้เชิญ
	เจ้าภาพไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอย่างใดทั้งสิ้น.

ทั้งนี้ ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับสั่ง
โดยหน้าที่ราชการ

[Signature]

ผู้รับรับสั่ง

001 7

พระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าล้นกระหม่อม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานเพลิงศพ นายแสร์
ขจรศิลป์ เป็นกรณีพิเศษ

พระมหากรุณาธิคุณในครั้งนี้ หากนายแสร์ ขจรศิลป์ จะหยั่งทราบได้ด้วยญาณวิถิใดก็ตาม คงจะมีความปีติโสมนัส สำนึกในพระ
มหากรุณาธิคุณเป็นล้นเกล้าล้นกระหม่อมหาที่สุดมิได้

ข้าพระพุทธเจ้าครอบครัวขจรศิลป์ ขอพระราชทานพระเมตตาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม กราบถวายบังคมได้เบื้องพระยุคลบาท ด้วยความซาบซึ้ง
สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ และขอเทิดทูนพระมหากรุณาธิคุณอันใหญ่หลวงนี้ไว้เหนือเกล้าเหนือกระหม่อม เพื่อเป็นสิริสวัสดิ์พัฒนามงคลแก่
วงศ์สกุลสืบไป

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้าครอบครัวขจรศิลป์

(อภินิหารวิเชียรสัมพันธ์)

ยี่สิบหกกรกฎ
ทุกขแสนจะทา ไท
ด้วยเหตุพระบิดา
ถูกอุทิศช่วยกัน
มีงษ์อัญทภัยถูก
แต่ถูกอิมมิมัน
เมตตาจะทา ไค
เห็นแอกอณมิมัง
ยามถูกจะทุกขใจ
ช่วยดับและแปรอุปภ
น้ำใจ ฐ แก่งกฐ้า
ใส่อัก ฐ แก่งเกร็ด
โยหนอพระบิดา
ไทนออย ฐ อุกทอาน
อุทิศแสนจะอาลัย
ไปทันและเกือทอณ
ต่อนี้ ณ มีอองทัก
อุทิศที่ละอณให้
ได้แต่จะอณไทอ
โปรดช่วย อ รัชภา

มณมระทมิใจ
อุ จะเทียบละเทียมกัน
มละทมิ อ ออรรค
พบบาด ฐ กฐักัน
ฐ จะทุกข ฐ อ่าจัน
เพราะ บ่ แอ่งประอักษอริจ
อุ ก็ ไป อูใจอริจ
ศิริจะถูก ณ ทุกคน
ทฤทัย ฐ แบนยอ
บ่ มี ท่อน ละทมิออยทมิอ
กรณณจิวเพ็ชร
อรไนจะเปรียบปาน
อริอ ณ ก่อณภา
ยังมิมันจะแทนคณ
ทฤทัยก็ออด
ฐ ก็อาก ฐ แลนโก
ชลณ ละนอองไป
บิคุลา ฐ ทอดมา
เทอให้เมตตา
ฐ ออณนินันดา

(ภาพย์ ยานี ๑๑)

ดาวเดือนก็เลื่อนลับ
ถ้าใครกัณฑ์แสน
ไฉ่ว่าพอจะคิด
ว่าพอจะลาไป
น้ำตาก็พรอมพร่าง
แต่นี้ ฤ มีแม่
เคยแล บ่ แลเห็น
ไฉ่หน้าอกหนัก
สิ้นเทว้ง ณ ครึ่งนี้
อ่างอ่างเทวษพูน
ขอพ้ออธิติยขึ้น
แดนฟ้าสถิตพร

กดดับไปจากแดน
ดูพรากพ่อจากไกล
สุดจะคิดจะเฝ้าใคร
ณ อสถานพิมานแมน
คุณเทว้งจะทดแทน
พระบิดา ที่ถูกรัก
ยะเยื่ออกเห็นเฝ้าใครหนัก
อนิจจายังอาดูร
กลฉัพดับดูย
จัดดูจะขาดรอน
ครุครรรค์อันบวร
ศิริสุขนรินทร์กา

สารบัญ

		หน้า
คุณพ่อของลูก	จากลูกของคุณพ่อ	11
ไอ้....พ่อจ๋า	วิภาวี	79
หัวใจพระพุทธศาสนา	สกลพรรณ ขจรศิลป์	85

คุณพ่อของลูก

คุณพ่อของลูกเป็นชาวบ้านหม้อ จังหวัดเพชรบุรี เกิดวันพุธที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2438 ลูกไม่ค่อยได้ทราบประวัติของคุณพ่อมากนัก เพราะคุณพ่อไม่ค่อยเล่าให้ฟัง ท่านมักจะพูดอยู่เสมอว่า

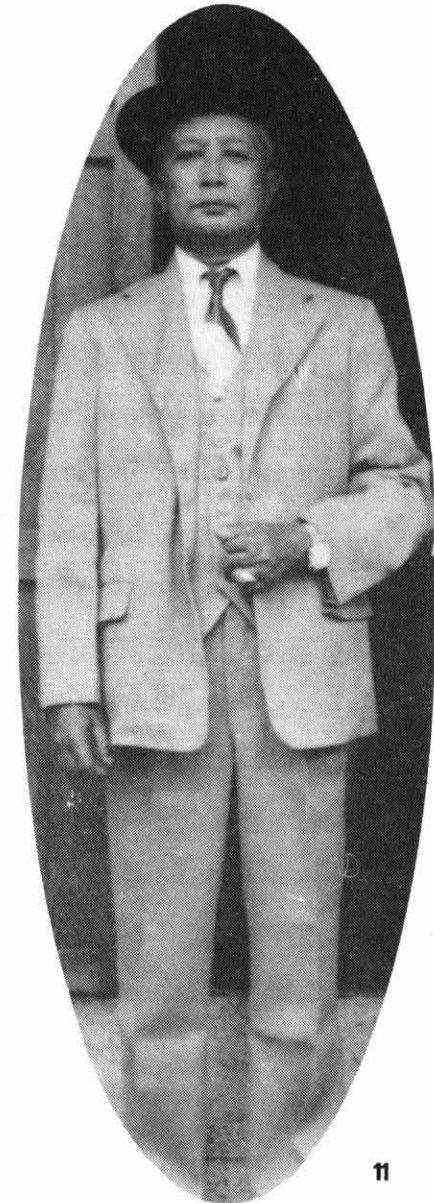
“คนเราต้องได้ดีด้วยตนเอง ไม่ใช่เอาบรรพบุรุษมาอ้าง” และ

“อดีตที่รุ่งโรจน์เปรียบประดุจกับความฝัน พ่ออยากจะให้ลูกได้อยู่กับความจริงของชีวิตมากกว่า”

ทุกอย่างที่ลูกรู้ ทุกอย่างที่ลูกทราบ จึงเป็นความรู้ที่ลูกได้รับทราบจากคุณแม่ของลูกเอง

คุณแม่เล่าว่า เจ้าคุณทวดของคุณพ่อเป็นพระยาไล่ชิงช้า ได้รับพระราชทานอำนาจในการเก็บภาษีอากรเป็นเวลา 7 วัน ส่วนคุณปู่ของลูกเป็นพ่อค้าเรือสำเภาค้าขายกับต่างประเทศ คุณปู่เป็นผู้ที่ย้ายภูมิลำเนาจากกรุงเทพไปอยู่ที่เพชรบุรี คุณพ่อจึงเป็นชาวเพชรบุรีโดยกำเนิด คุณพ่อเป็นผู้ที่เรียนหนังสือเก่งมากสอบได้ที่ 1 มาโดยตลอด เมื่อท่านมีอายุได้ 16 ปี ความเป็นคนที่มีความเชื่อมั่นในตัวเองสูง มีทักษะแรงกล้าต้องการหาประสบการณ์ชีวิตด้วยตนเอง จึงตัดสินใจทิ้งบ้านอันอบอุ่นและมารดาอันเป็นที่รักยิ่ง เข้ามาเผชิญโชคในกรุงเทพฯ แต่เพียงลำพัง พร้อมกระเป๋าเงินเพียงใบเดียว เมื่อคุณย่าเจ็บและเสียชีวิต คุณพ่อจึงเสียใจมากที่ไม่ได้ปรนนิบัติรับใช้คุณย่าในช่วงวาระสุดท้ายของชีวิต ท่านได้ตัดสินใจกลับเข้ามาเผชิญโชคที่กรุงเทพฯ อีกครั้ง โดยยกบ้านไม้สัก (เรือนไทยโบราณขนาดใหญ่ สร้างด้วยไม้สัก) พร้อมที่ดินและทรัพย์สินส่วนหนึ่งให้วัด และมอบทรัพย์สินอีกส่วนหนึ่งให้กับหลานที่มาช่วยปฐมพยาบาลคุณย่า

คุณพ่อเข้ารับราชการเป็นทหาร ต่อมาได้เป็นเลขชของพลเรือเอกเจ้าพระยารามราฆพ ผู้เคยเป็นผู้สำเร็จราชการซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดปรานให้นั่งร่วมโต๊ะเสวยทั้งในเวลากลางวันและกลางคืน ในสมัยนี้เอง คุณพ่อได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นคุณพระ ในขณะที่มีอายุน้อยมาก คุณพ่อเป็นคนไม่ยึดติดในยศฐาบรรดาศักดิ์ ต่อมาจึงได้

อ้าลาจากชีวิตราชการในขณะที่กำลังรุ่งโรจน์ประกอบกับต้องการสร้างงานที่ท่านรักด้วยตนเอง หลังจากนั้นท่านได้เริ่มประกอบธุรกิจส่วนตัวมากมาย ส่วนใหญ่จะประสบความสำเร็จตามอุดมการณ์ โดยมีได้มุ่งหวังผลกำไร ซึ่งนั่นก็คือความพอใจของท่าน

คุณพ่อเป็นคนทันสมัย รักความก้าวหน้าใฝ่ศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ สามารถเขียนและพูดได้หลายภาษา ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาจีน เป็นประโยชน์ต่อการประกอบธุรกิจการค้าเป็นอย่างมาก ผลงานของท่านได้แก่ การแต่งตำราแบบเรียนต่างๆ แต่งหนังสือแจกเพื่อสาธารณะประโยชน์ เป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์และหนังสือหลายต่อหลายประเภท และเป็นเจ้าของและผู้ก่อตั้งบริษัทห้างร้านต่างๆ อีกหลายแห่ง รวมทั้งเป็นเจ้าของห้างขายยาพระศรี ซึ่งมีชื่อเสียงมากในยุคนั้น ฯลฯ

ผลงานต่างๆของท่าน ได้แก่

ทำเนียบนาครไทย จัดทำขึ้นในปี พ.ศ. 2473 เป็นหนังสือที่ท่านค้นคว้า และประมวลข้อมูลต่าง ๆ ที่หายาก และมีความสำคัญในหลาย ๆ ด้าน เช่น ชื่อตำแหน่งต่าง ๆ ในกระทรวง ทบวง กรม และรายชื่อผู้ที่ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ตั้งแต่ในอดีต จนถึงในขณะจัดทำหนังสือเล่มนี้ รวมทั้งการรวบรวมรายชื่อ ขุนนาง ข้าราชการ พ่อค่านักธุรกิจและห้างร้านต่างๆ พร้อมทั้งอยู่ ซึ่งเป็นลักษณะต้นแบบของสมุดโทรศัพท์ในปัจจุบัน

นอกจากนี้ ท่านได้ทำงานที่หนังสือพิมพ์บางกอกเมือง ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ประเภทข่าว ตั้งอยู่ที่สี่แยกอุณากรรณ ต่อมาได้เป็นเจ้าของและบรรณาธิการ รวมทั้งเป็นผู้ก่อตั้งกิจการหนังสือพิมพ์อีกหลายๆ ฉบับ อาทิเช่น

หนังสือพิมพ์ศรีเมือง ได้เป็นผู้ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2474 เป็นหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ ทุกวันอาทิตย์ จำนวน 16 หน้า ภายในประกอบด้วยข่าวในประเทศ ข่าวต่างประเทศ คอลัมน์การคัดค้านความเห็น เชื่อหรือไม่ วิชาชีพ (ปัจจุบัน ใช้ว่า วิชาชีพ) เกล็ดวิทยา และตอบคำถาม ฯลฯ ราคาฉบับละ 3 สตางค์

หนังสือพิมพ์ข่าวสากล ได้เป็นผู้ก่อตั้งขึ้นในปีพ.ศ. 2490 ประกอบด้วย ข่าวในประเทศ รวมข่าวเมืองไทย ข่าวต่างประเทศ คอลัมน์เข็มทิศ คอลัมน์กุญแจทอง (เป็นการสอนภาษาอังกฤษ) คอลัมน์ชวนหัว (ปัจจุบันเขียนชวนหัว) ฯลฯ ราคาฉบับละ 50 สตางค์

หนังสือพิมพ์ศักดิ์ไทย ได้เป็นผู้ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2491 ประกอบด้วย ข่าวภายในประเทศ และนอกประเทศ วิจารณ์หนังสือพิมพ์ คอลัมน์ชวนหัว ฯลฯ

วิชาการครัวและแม่บ้าน ได้จัดทำขึ้นในปีพ.ศ. 2476 และ พ.ศ. 2480 ได้รับอนุญาตให้ใช้เป็นแบบเรียน จากกระทรวงธรรมการซึ่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงธรรมการ “พระสารสาสน์ประพันธ์” เป็นผู้ลงนามแทนรัฐมนตรี และได้ใช้เป็นแบบเรียนสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 และมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ฯลฯ

ที่มาของหนังสือชุดนี้ เนื่องจากคุณพ่อเล็งเห็นความสำคัญทางด้านโภชนาการว่าเป็นวิทยาศาสตร์แขนงหนึ่ง ซึ่งจะช่วยให้คุณภาพของชีวิตดีขึ้น และเป็นความจำเป็นของกุลสตรีในสมัยนั้นที่ควรจะมีความรู้ทางด้านการครัวและแม่บ้าน จึงได้จัดทำหนังสือชุดนี้ ตำราชุดนี้แยกเป็น 4 เล่ม ซึ่งได้รับความเอื้อเพื่อ

จากผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน เช่น

วิชาการครัว คุณนายลำดวน โภษากรวิจารณ์ ผู้เคยเป็นแม่ครัวพระ
เครื่องต้นของสมเด็จพระพันปี และคุณหญิงสีหศักดิ์ สนทวงศ์ ทั้ง 2 ท่านได้ช่วย
คัดเลือกเฉพาะอาหารที่เป็นหลัก

วิชาการแพทย์และสรรพคุณอาหาร นายร้อยเอก เหล็ง ศรีจันทร์
แพทย์ผู้เชี่ยวชาญ และพันตรี หลวงสนธิรักษ์สัตว์ ปริญญเอกแพทย์สัตว์วิทยาศาสตร์
ทั้ง 2 ท่านได้ช่วยให้ข้อมูลต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ คุณและโทษของอาหาร และ
การรักษาพยาบาลเบื้องต้น ฯ

ระวังไอพิษ หนังสือเล่มนี้คุณพ่อได้จัดทำขึ้นในระหว่างที่เกิดสงคราม
เนื่องจากเล็งเห็นอันตรายจากไอพิษสงคราม จึงได้ร่วมกับบริษัทห้างร้านต่างๆ
จัดทำหนังสือเล่มนี้ เพื่อชี้แจงและแนะนำการป้องกันอันตรายจากควันไอพิษ
โดยจัดพิมพ์เป็นวิทยาทานแจกในงานสภาภาษาชาติ วันที่ 8 เมษายน 2479

หนังสือสากวิชา ได้จัดทำขึ้นในปี พ.ศ. 2481 มีวัตถุประสงค์เพื่อ
ให้ความรู้ในวิชาสาขาต่างๆ แก่บุคคลทั่วไปที่ไม่มีโอกาสได้ศึกษาในโรงเรียนชั้นสูง
ได้มีโอกาสศึกษาด้วยตนเอง เป็นการเพิ่มพูนวิถยฐานะของตนเอง โดยมีเจ้าพระ
ยาธรรมศักดิ์มนตรี อดิตรีฐมนตรีว่าการกระทรวงธรรมการ และอดีตประธานสภา
ผู้แทนราษฎรคนแรกเป็นที่ปรึกษาวิชาครู

บริษัทขจรศิลป์และสำนักงานพงศพันธ์ ตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2482 เป็น

สำนักงานกฎหมายและบัญชี ตั้งอยู่เลขที่ 569 เชียงสะพานพระพุทธรยอดฟ้า ถนน
จักร์เพชร พระนคร

นิทานแสนสนุก คุณพ่อเป็นผู้ที่ตระหนักถึงความสำคัญของเยาวชน
มีความต้องการที่จะปลูกฝังให้เยาวชนไทยเป็นผู้ที่มีใจเมตตา ซื่อสัตย์ สุจริต ถึง
พร้อมด้วยคุณธรรมความดี อันจะเป็นกำลังสำคัญของประเทศไทยต่อไป จึง
ได้เขียนนิทานแสนสนุกด้วยตัวของท่านเองแทรกคติเตือนใจ อุทาหรณ์ ผสานกับ
การจูงใจให้เป็นผู้ใฝ่ดี ประพฤติดี นิทานต่างๆ ได้แก่เรื่อง กระต่ายในดวงจันทร์
แมวผู้ดีกับสุนัขอิจฉา สามสัตว์ ฯลฯ

ห้างขายยาพระศรี คุณพ่อได้จัดตั้งห้างขายยานี้ขึ้น ในปี พ.ศ.2486
ตั้งอยู่ที่ ท่ากลาง ปากคลองตลาด จำหน่ายยาหลายประเภท เช่น ยาต่วน แก้ไข้
ยาขับเลือดพระศรี ยาถ่ายพระศรี และยาอดฝิ่นพระศรีตราพระปรารค์ ฯลฯ
(สังเกตดูภาษา ความเหมือนและความแตกต่างกับภาษาในปัจจุบัน)

หนังสือภูมิราชภัคดี (ภูมิราชภัคดีราชานุสรณ์)หนังสือเล่มนี้คุณพ่อ
ได้จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ “เพื่อเป็นอนุสรณ์ว่า พสกนิกรทั้งชาติ มีความจง
รักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ของไทยอย่างหาที่เปรียบมิได้ และเพื่อต้องการเผยแพร่
ให้ต่างประเทศได้ทราบถึงความจงรักภักดีของประชาชนชาวไทยจึงได้จัดทำหนังสือนี้
โดยใช้ถึง 2 ภาษาคือ ภาคภาษาไทยและภาคภาษาอังกฤษ ใช้เวลาในการจัดทำ
ตั้งแต่ปี พ.ศ.2493 จนถึง พ.ศ. 2497 รวม 4 ปี 6 เดือน และได้นำขึ้นทูลเกล้าฯ
ถวายพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาภูมิพลอดุลยเดช หนังสือลักษณะนี้

นับเป็นหนังสือเล่มที่สองของประเทศ เล่มแรกคือ “สมุดสยามรัฐพิพิธภัณฑ” ซึ่งจัดพิมพ์ขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นราชานุสรณ์ และเป็นที่ระลึกการสร้างสวนลุมพินี ซึ่งคุณพ่อ ก็เป็นผู้หนึ่งที่มีส่วนร่วมในการจัดทำหนังสือเล่มแรกนี้ด้วย

หนังสือภูมิราชภักดีนี้ เป็นหนังสือเล่มสุดท้ายในชีวิตของคุณพ่อ ซึ่งขณะนั้นมีอายุ 59 ปี ภายในเล่มประกอบด้วย

- ประวัติศาสตร์ไทย ตั้งแต่ถิ่นเดิมของไทย-สมัยกรุงรัตนโกสินทร์
- ประวัติการเสียดินแดน
- ประวัติวัดที่สำคัญ อนุสาวรีย์ต่างๆ
- เครื่องราชกกุธภัณฑ์ เครื่องสูง ราชรถ
- เครื่องสังคโลกไทย
- ประวัติลายไทย
- ตำนานการฟ้อนรำ
- พระพุทธปฏิมากรองค์สำคัญของไทยในทุกรัชกาล
- ประวัติบุคคลสำคัญต่างๆ ของไทย
- การค้าของไทยแต่โบราณ สมัยแผ่นดินแหลมทอง
- การศึกษาของชาติไทย
- ประวัติการสร้างหนังสือ

คุณพ่อเป็นผู้ที่มีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนิกชน แต่ก็ยังให้ความเลื่อมใสและศรัทธาในทุกศาสนา โดยให้เหตุผลว่า ทุกๆ ศาสนามีหลักใหญ่เดียวกันคือ สอนให้เป็นคนดี สำหรับตัวคุณพ่อเองนั้นยึดมั่นในหลักของความดี ซื่อสัตย์ สุจริต และระวังมากในเรื่องคำพูด ท่านถือมากในเรื่องคำพูดเท็จ และมักจะสอนลูกๆ เสมอว่า “ถ้าคำพูดเชื่อไม่ได้แล้วก็ไม่มีอะไรที่จะให้เชื่อถือได้อีก” ในชีวิตของท่านได้ประกอบธุรกิจหลายๆ ประเภท แต่ด้วยความซื่อตรง ไม่เอาเปรียบผู้อื่นและช่วยเหลือผู้อื่นมาตลอดชีวิตงานส่วนใหญ่จึงทำเพื่ออุดมการณ์ ไม่ได้มุ่งผลประโยชน์ทางธุรกิจ ซึ่งนั่นก็คือความพอใจ ในบั้นปลายของชีวิตท่านจึงอยู่อย่างมีความสุข และด้วยความเป็นคนใฝ่รู้ ท่านจึงเป็นผู้ที่ศึกษาเพิ่มเติมตลอดเวลา แม้ว่าวัยจะเข้า 90 ปีแล้ว ท่านก็ยังอ่านหนังสือแนวสาระ ดูข่าวและสารคดี ให้ความสนใจกับกิจการบ้านเมืองโดยตลอด ท่านเคยลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล ในเขตบ้านบาตร วัดตึก ศาลเจ้าเก่า ในวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ.2482 นอกจากนี้ท่านยังปลูกฝังให้ลูกๆ รัก และเคารพในประชาธิปไตย แม้แต่ตัวท่านเองได้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งตลอดมาจนถึงปี พ.ศ. 2529 ซึ่งขณะนั้นมีอายุได้ 90 ปีเศษ

ในด้านความรักชาติรักแผ่นดินของคุณพ่อนั้นเป็นที่ประจักษ์แก่บุคคลโดยทั่วไป ท่านมักกล่าวเสมอว่า “ประเทศของเรา ถ้าเราไม่รักแล้วอย่าไปหวังให้ใครเขามารัก” นอกจากคุณพ่อจะทำหนังสือ “ระวังไอพิช” เพื่อเป็นวิทยาทานและเพื่อช่วยรักษาชีวิตของพี่น้องชาวไทยแล้ว ในสมัยนั้น ประเทศไทยต้องเสียดินแดนให้กับประเทศฝรั่งเศสหลายครั้งจนในที่สุด ประชาชนทั้งประเทศไทยได้มีการเคลื่อนไหวขอให้รัฐบาลปฏิบัติตามมติมหาชน ด้วยเหตุนี้รัฐบาลในสมัยที่จอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี จึงได้ยกทัพข้ามเขตแดนเข้าไปยึดได้

เมืองจำปาศักดิ์ เสียมราชู ศรีโสภณและพระตะบอง ในสมัยนั้นคุณพ่อได้เสียสละ
ทั้งเงิน แรงแกาย แรงใจ กระทำทุกอย่างเพื่อประเทศไทยอันเป็นที่รักยิ่ง โดยการ
เสียสละเงินสร้างภาพปฏิมากรรมนูนต่ำ รูปจอมพล ป. พิบูลสงคราม ชายเพื่อหา
รายได้ให้กับกระทรวงกลาโหมทั้งนี้เพื่อช่วยเหลือทหารไทยและประเทศในยาม
สงคราม

คุณพ่อสมรสกับคุณแม่ (นางสาวสุณี แสงจันทร์) ขณะที่ท่านมีอายุ 44
ปี มีบุตรธิดารวม 7 คน แม้คุณแม่จะมีอายุน้อยกว่าคุณพ่อถึง 2 รอบก็ตาม แต่

คุณแม่ก็ได้เสียชีวิตก่อน โดยเสียชีวิตเมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2517 คุณพ่อรักคุณแม่
มาก ท่านเสียใจมากถึงขนาดปั้นรูปปั้นคุณแม่ด้วยตนเอง คุณพ่อรักและมีความ
สามารถด้านศิลปะ โดยเฉพาะศิลปะแบบไทยๆ ท่านออกแบบอาคารทรงไทยให้กับ
สถานที่สำคัญๆหลายแห่ง ประติษฐ์ลวดลายไทยนำไปใช้ประโยชน์ต่างๆ ท่านได้
คิดประติษฐ์ลายไทยเพื่อทำไม้ตะพดสำหรับท่านใช้เองเป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่
จะทำด้วยเงิน ไม้ตะพดเหล่านี้มีความเป็นเอกลักษณ์และงดงามมาก จนบางครั้งมี
ผู้มาขอไปใช้แสดงในภาพยนตร์ก็มี และคงอยู่เป็นอนุสรณ์ให้ลูกหลานได้ชื่นชม
ตราบนานเท่านาน

รูป' ชีรติ มจฺจัน' นามโคตต น ชีรติ

สังขารทั้งหลายย่อมย่อยยับ แต่ชื่อเสียงเกียรติคุณไม่สูญสลาย

ทุกชีวิตของสรรพสัตว์ในโลกล้วนแล้วแต่เป็นสังขารวัฏ คือการเวียนเกิด และเวียนตาย และแล้วในวันที่ 20 มีนาคม พุทธศักราช 2534 ในขณะที่ท่านมีอายุได้
95 ปี 4 เดือน 17 วัน ท่านได้หกล้มสะโพกแตก ในครั้งนั้นแพทย์ที่โรงพยาบาลพญาไทต้องผ่าตัดใส่กระดูกเทียมให้ หลังจากนั้นได้ป่วยเป็นโรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง
และระบบการย่อยอาหารที่ไม่ค่อยทำงาน ทำให้คุณพ่อซึ่งตลอดชีวิตไม่เคยเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลเลยกลับต้องเข้ารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาลพญาไทปีละหลายครั้ง

ที่สุดของชีวิตคือความตาย

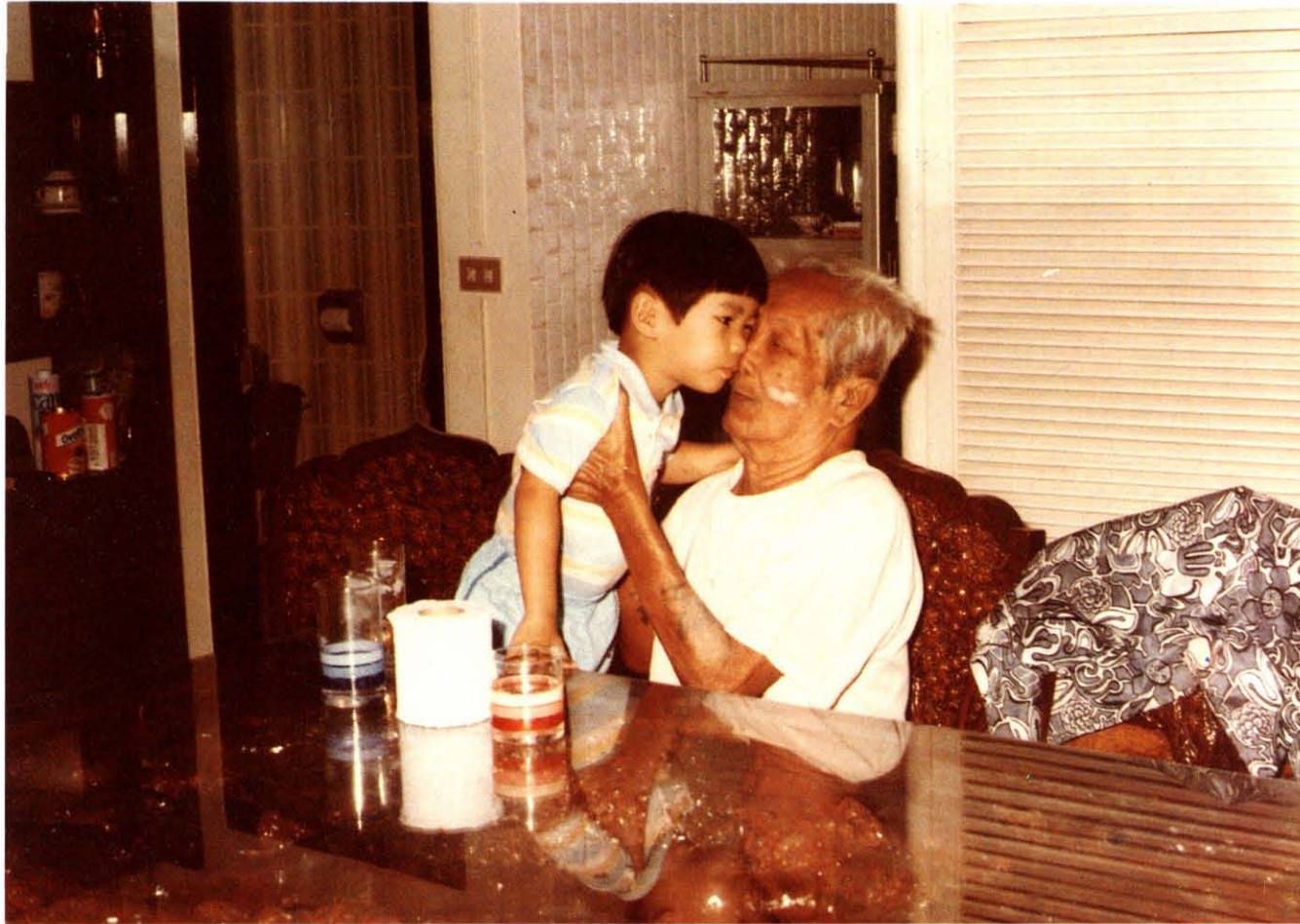
คุณพ่อก็มีชีวิตอยู่ถึง 5 แผ่นดิน เป็นชีวิตที่ใช้อย่างคุ้มค่าของลูกผู้ชายคนหนึ่ง เป็นชีวิตที่ก่อปรด้วยคุณธรรมความดี และยืนอยู่บนพื้นฐานของการดำรงชีวิตที่
ถูกต้อง ชีวิตของท่านจึงเป็นชีวิตที่บริสุทธิ์ นอกจากนี้ยังเป็นผู้ที่บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมไทยและส่วนรวมมาโดยตลอด เป็นผู้ที่ไม่ยึดติดใน ลาภ ยศ สรรเสริญ และ
ทรัพย์สินใด ๆ จนแม้จะล่วงลับไปแล้วท่านยังได้อุทิศร่างให้แก่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์เพื่อเป็นประโยชน์แก่สาธารณชนสืบไป ในท้ายที่สุด ท่านได้ละสังขารลงอย่างสงบ
ด้วยหัวใจวายเฉียบพลัน เมื่อเวลา 8 นาฬิกา 20 นาทีของเช้าวันที่ 26 กรกฎาคม พุทธศักราช 2537 ตรงกับวันอังคารแรม 4 ค่ำ ปีมะจอ รวมอายุได้ 96 ปี 8 เดือน 23 วัน
คุณพ่อได้จากพวกเราไปแล้วอย่างไม่มีวันกลับ แต่อุดมการณ์ ความยึดมั่นในหลักของการทำความดีจะยังคงอยู่ในใจของลูกๆ ตลอดไป

คุณแม่ (นางสุนีย์ ขวตศิลป์) ภรรยาผู้ซื่อสัตย์ของคุณพ่อ

ถ่ายเมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2530 ขณะมีอายุได้ 91 ปีบริบูรณ์

สมุดไทยพาณิชย์

Siamese Commercial Directory

ปี ๒๕๐๓ ๑๙๖๐

หนังสือสำหรับความสะดวกทุกประการ

ทั้ง

นาย อดิศักดิ์

โทรศัทพ์ ๒๖๘ ตำบลตลาดน้อย

ทั้งการถ่ายรูปซึ่งได้รับพระบรมราชานุญาต ทำการได้ดี
เป็นที่นิยมในประเทศสยาม แพนoram เครื่องรับวิทยุ และเครื่องประกอบ
ต่าง ๆ โดยราคาขายย่อมเยา ทั้งและทำหน้าด้วยกระดาษเป็น กระดาษเป็น

นายจรัส สาคิดะวิทย์ ผู้จัดการ

นายสุทัศน์ สาคิดะวิทย์ ผู้ช่วย

พิมพ์ที่โรงพิมพ์วิจิตรพิบูลย์

ราคา ๕ บาท PRICE 5 TICALS

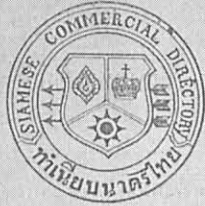
รวบรวมโดย นายเสก ขจรศักดิ์
Composed by Nai Sae Kajorn Silp

สยามจำลองลักษณะ

ถนนสี่พระยา

เป็นช่างถ่ายรูป ที่ได้รับความนิยมนอกจากเจ้าชาย ข้าราชการ พ่อค้า และมหาชนทุกชั้น รับทำการ
ถ่ายรูป ขยายรูป และรับทำกรอบรูปทุกชนิด
โดยราคาข้อมเยา

แผนกวิทยุ มีช่างช่างที่ชำนาญรับทำ ยินดีจะแนะนำ
และให้ความรับแก้ที่งานที่มีเครื่องรับทุกงาน
ทั้งมีเครื่องรับ เครื่องประกอบรับ ตลอดจน
จำหน่ายเครื่อง

สารบัญ

พระบรมนามาภิไธยและพระนามาภิไธยพระบรมวงศ์	หน้า	๑
พระนามพระเจ้าวรวงศ์เธอ	"	๒
มาตรา ๑๓, ๑๕, ๑๖, ...	"	๔
เทียบมาตราสยามกับต่างประเทศ	"	๖
มาตราเทียบตามแบบของกองช่างวัด	"	๗
จดทะเบียนหนังสือ	"	๘
ค่าธรรมเนียมอนุญาตฆ่าสัตว์	"	๘
ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตจำหน่ายสุรา	"	๘
ค่าธรรมเนียมจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน	"	๘
ค่าธรรมเนียมจดทะเบียนทุนบริษัทหุ้นส่วน	"	๑๐
อัตราค่าธรรมเนียมไปรษณีย์	"	๑๑
อัตราค่าธรรมเนียมอากาศไปรษณีย์	"	๑๒
อัตราค่าธรรมเนียมพัสดุไปรษณีย์	"	๑๓
อัตราค่าโทรเลข	"	๑๔
ปฏิทิน พ.ศ. ๒๔๗๓	"	๑๕

แผนกพาณิชย์

ธนาคารสำคัญในกรุงเทพฯ	หน้า	๑๗
โรงเรียนและสโมสรสำคัญของคน	"	๑๗
หนังสือพิมพ์รายวัน	"	๑๗
เครื่องวิทยุเครื่องกำเนิดไฟฟ้า ๓๐๐๐วัตต์	"	๑๘
ไฮโดรเจน, บิดเลียด, บาร์, ...	"	๒๐
รถยนต์ เรือยนต์ ตู้	"	๒๐
เครื่องรถยนต์, ตู้, นามัน	"	๒๑
เฮลิคอปเตอร์รถยนต์	"	๒๒
โรงทำน้ำแข็ง, ไซตา, เติมมอเน็ต	"	๒๓
เครื่องโรงสีโรงเลื่อยเครื่องสูบน้ำ	"	๒๔
เครื่องกระป๋องเครื่องปรุง	"	๒๕
ร้านปั้น, โรงซ่อม	"	๒๖
โบราณวัตถุ	"	๒๗
บุหรี, ตุลา	"	๒๗
เครื่องบรรพชา, ตักกวระ	"	๒๘
ขายของหน้าห้าง, கடังตั้งค้า	"	๒๘
ร้านจำหน่ายหนังสือ	"	๓๐
ทำฟัน คัดเลือด	"	๓๑
มโหรีศพ, คนตรี	"	๓๒
พิมพ์หิน, พิมพ์ดีด, จักรยาน, โรงซ่อม	"	๓๓
รูปพรรณ, ทอง, นาก, เงิน	"	๓๔
โรงงานตีเหล็กไทย	"	๓๕

ก

พวงหรีดดอกไม้แห้ง, ดัด	หน้า	๓๕
กำยรูป, ถัดองตั้ง, แฉ่นตา	”	๓๕
ข้างก่อตั้งร่าง... ..	”	๓๖
ข้างเขียน, ข้างแปลน, แทะตัดก, ปัดดอก	”	๓๗
โรงเดี่ยว	”	๓๘
เอเยนคี่ต้นค้ำออกคี่นค้ำเข้า	”	๓๘
ทนายความและนายหน้าการชื้อขาย จำนวนที่ดิน	”	๔๐
แพทย์, และจำหน่ายยา	”	๔๑

บัญชีห้างร้านต่างจังหวัด

มณฑลพายัพ	หน้า	๔๕
มณฑลนครไชยศรี... ..	”	๔๖
มณฑลราชบุรี	”	๔๗
มณฑลนครศรีธรรมราช	”	๔๗
มณฑลปัตตานี	”	๔๘
มณฑลอยุธยา	”	๔๘
มณฑลอุดร	”	๕๐
มณฑลจันทบุรี	”	๕๒
มณฑลนครราชสีมา	”	๕๓
มณฑลนครสวรรค์	”	๕๔
มณฑลปราจีน	”	๕๔
มณฑลพิษณุโลก	”	๕๕
มณฑลภูเก็ต	”	๕๖
จังหวัดในมณฑลกรุงเทพ ฯ	”	๕๗

ข

แผนกกรม, กระทรวง

กระทรวงการต่างประเทศ	หน้า	๕๘
กระทรวงยุติธรรม	”	๕๘
กระทรวงเกษตร์	”	๖๒
ราชบัณฑิตยสภา	”	๖๕
กระทรวงมหาดไทย	”	๖๖
กรมราชเลขาธิการ	”	๗๐
กรมราชองครักษ์	”	๗๘
กระทรวงการรถไฟ	”	๗๘
กระทรวงกลาโหม	”	๗๘
กระทรวงคณะคลังมหาดสมบัติ	”	๘๑
กระทรวงวัง	”	๘๕
สภาเผยแพร่หนังสือ	”	๘๗
กระทรวงพาณิชย์และคมนาคม	”	๘๘
กระทรวงทหารเรือ	”	๘๓
กระทรวงธรรมการ	”	๘๗
กรมพระคลังข้างที่	”	๘๘
โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์	”	๓๐๐
ข้าราชการกระทรวงต่าง ๆ ประจำมณฑลและจังหวัด		
นอกจากกรุงเทพ ฯ และธนบุรี	”	๓๐๓
กำหนดเวลารถไฟ	”	๓๒๘
อัตราค่าโดยสารรถไฟ	”	๓๕๐

บริษัทผู้พรรณพานิช จำกัด

เจดนาอนุถ

บริษัทเคอริคชั่น

ห้าง ฮุนซุยโฮ

บริษัท บี เอ็ม ซี

บริษัทชะเฮง

ห้าง ยี่เนียนมอเคอร์

มีน้ำเหลา ภัคคาการ

บริษัท เอ เซียตัก บีโครเดียม

ห้างนครวัฒนา

ห้าง ซี, มุลเดอร์ มอเคอร์

ห้างชายยาฟูกุน

ห้างพาหุรัตโคโร

บริษัทปูนซิเมนต์ไทย จำกัด

ห้างวินเซอร์

บริษัทจันโนสยามพานิช จำกัด

ห้างอัมบุตราชิม

บริษัทแจกค้ำฮอยด์

ห้าง ก. ม. ไชเด็ด

ร้านมันต์มคัก

ห้าง กอวิด์ ซิงเพอร์ เทรคคิง

ห้างชายยา มุณยรัตเวช

ท่ามคันทิ แพทย์ทำพัน

พิมพ์หินพานิช

บริษัทบ้วนตุ้นหัด

ห้างชายยาเยอรมันคิดเปินซาร์

สี่พระยาโฮดัง

ห้าง เคี่ยมฮ้อเฮง จำกัด

บริษัท เสดกูร์ โฮ้กาไบค

ห้างฮันส์โกเยอร์

บริษัทแต่คนค้ำคฮอยด์

บำเพ็ญบุญอาภรณ์ ร้านค้ำเค้อ

โยคัสถาน

พุทธโฮดัง

ห้าง ดิทแฮล์ม จำกัด

ห้างนายหน้า ซ้อของในพระนคร

ห้าง เห เต มิน เอเวร์ส

ห้าง ชูฮ้อกค้อง

เจ.โอ. แองเก็ด

หนังสือพิมพ์คัดค้าน ท่านจะได้ฟัง
คำคัดค้านอย่างน่าทึ่ง, รวมข่าวต่าง
ประเทศ, ในประเทศ เกร็ดความรู้

บ้านของเรา เมืองของเรา
ถ้าเราไม่รู้จักอะไรอีก

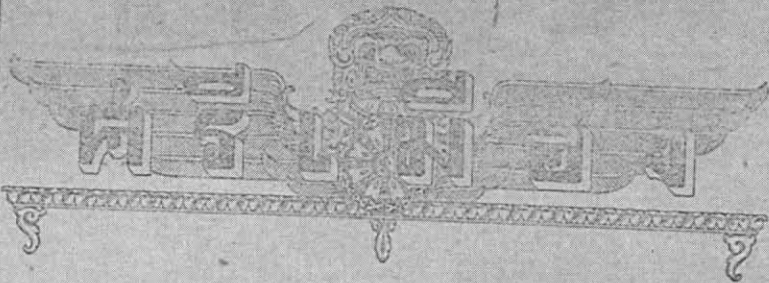
อ่านให้จบแล้วท่านจะลืมหนังสือ
อื่นคันความเห็นทุกฉบับ

ริวิ, ข่าว, ความเห็น, นันทิง SRI MUANG WEEKLY NEWS

อ่านศรีเมืองสัปดาห์คาหะอาทิตย์ละ ๓ สัปดาห์รู้หมดทุกอย่าง

ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๗
 วันอาทิตย์ที่ ๒๕ ตุลาคม
 พ.ศ. ๒๔๗๔

นายเส ขจรศิลป์ เจ้าของ
 บรรณาธิการ และผู้จัดการ
 ถนนตะนาว
 พิมพ์ที่โรงพิมพ์ไท ถนนรองเมือง

ออกขายสี่ปาดะทุก ๆ วันอาทิตย์

เกร็ด ควิทยา

เกาะใหญ่ ๆ
 โดยนายศรีสุริยา

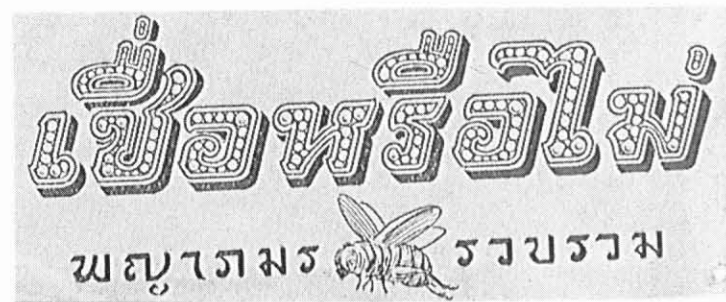
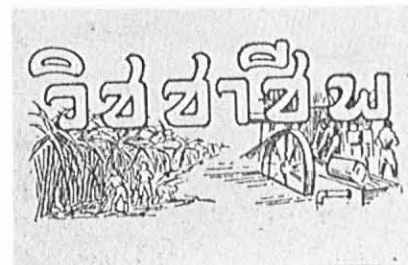
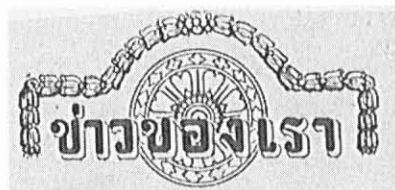
นามของเกาะ	อยู่ในมหาสมุทร	เนื้อที่เฉลี่ยเป็นไมล์
กรีนแลนด์	อาร์กติก	๘๒๗,๓๐๐
นวกิวน์	แปซิฟิก	๓๓๐,๐๐๐
บอเนียว	"	๒๖๐,๐๐๐
เบฟันแดนด์	อาร์กติก	๒๓๖,๐๐๐
มาดากัสการ์	อินเดียน	๕๒๗,๐๐๐
สุมาตรา	"	๓๖๐,๐๐๐
เกรตบริเตน	แอตแลนติก	๘๗,๖๐๓
ชอนชู (ญี่ปุ่น)	แปซิฟิก	๘๗,๕๐๐
ซีตเบนด์	อินเดียน	๗๘,๕๐๐

ข่าวต่างประเทศ

ลินเบอร์รี่ กับ ยันตันนี่
 โทหกตัวเอง

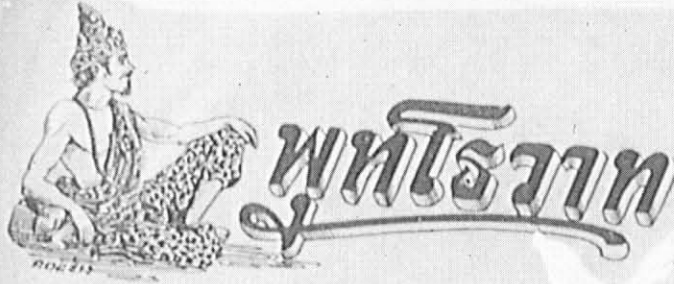
คาราต้องคน ซึ่งพอมชื่อเดียวกัน
 ได้ทำการสมัครกับเจ้าสาวคนเศรษฐี
 จีน ต่างคนก็ต่างจะทำการหาความ
 สงบโดยไม่อยากทำการติดต่อกับ
 โลกภายนอก ต่างพยายามจะหา
 ความสุขในครอบครัวโดยหลีกเลี่ยงการ
 อาศัยชนบทเพียงคนเดียวทางต้น
 นาย...

เวลานั้นกับบอกว่า "ถ้าตาม
 ที่จริงผมก็ยังนิยมกีฬามวยอยู่ชั้ก
 มาก" ทั้งเคยไปคลีฟแดนไปดูการ
 คอยมวยคัมแบชเมตถึงกับยังตีบริบ
 ดิง แฉงกุกกับนักเขียนชาวกีฬา
 ในเรื่องการชกมวยคงค่อนคั้น คง
 ใครจะลงความเห็นว่าคาราต้องคน
 ไม่โทหกตนเองอะไรให้ หรือจะ
 เป็นถาวรเสียขวัญจึงไม่กล้าทำ ศรี
 เมืองเซอจากานาย

ศรีเมือง

ชีวิต, ข่าว, ความเห็น, บ้านเมือง SRI MUANG DAILY NEWS

ข่าวศาล

ข่าวโทรเลข

ตรวจเลขรางวัลสลากกินแบ่งงวดท้ายมืออยู่ครบถ้วน

ข่าวสากล
มีหลายรส
หลายวิชา
ให้ท่านเลือก

ข่าวความเปลี่ยนแปลงไปทั่วโลก - ภาคอังกฤษ
สำหรับผู้รู้อังกฤษ - เริงรมย์รักแท้ดุจดั่ง
รวมข่าวจากหนังสือพิมพ์ทั่วไป - เกล็ดหลัง
ฉากภาพยนตร์ - ชวนหัวมีให้ท่านยิ้ม - ไต่ถามที่มีให้ท่าน

ลองปากภา - คำถามคำตอบ
มีให้ท่านสนุก. จงเลือกอ่านตามใจชอบ

ข่าวสากล

INTERNATIONAL NEWS

วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๐๐ ๕๐ สต.

เข็มทิศของ
ข่าวสากล
เพื่อให้ท่านรู้แนวปฏิ
บัติอันเป็นวิถีทาง
ของหนังสือ ข่าวสากล
ว่าดำเนินไปในรูปวิถีใด
ก่อนจะนำอะไรเรื่องนั้น
มาลงพิมพ์ มีจุดมุ่ง
หมายดังนี้

ทั่วโลก

ไอริชเรอเซอร์มัน
ให้แก่ฝรั่งเศส
วอชิงตัน, ๑๕ ก.ค. -
กระทรวงต่างประเทศ แสดง
เมื่อวันพฤหัสบดีว่า รัฐสภา
สหรัฐ กำลังพิจารณา
๑๐ ล้านเหรียญสหรัฐ แก่
ไอริชเรอเซอร์มันให้แก่
นักสนพ. อันเข้าพบ
บรรณานุกรม
วอชิงตัน, ๑๕ ก.ค. - นัก
หนังสือพิมพ์ชั้นนำอเมริกัน ๖
นายซึ่งเก็บ ทางมายังสหรัฐ
ได้ไป มี คำนำมือ ชาวอเมริกัน
โกมิซาลดี, รองก. เลขา
นิการ ของ พรรคเดโมแครต

อินบายนเมืองไทย

ทาสวนที่วัดชลอ - เด็กสาวใน สระ กุดใหญ่
๕ คน แต่ไม่ช่วย
พนักงานแผนกวิทยุ
โปรเจกต์โครงการ ๑๐๐ ปี
ซึ่งนางสาววิภา
กัญญา เพียรปลุก
ถึง ๕ ครั้ง นิสิต
ว่าของระชากร
ให้รัก

ภาคต่างประเทศ

เพื่อส่งเสริมวิชาภาษา ซึ่งอยู่แล้วให้มากขึ้น
หรือก่อนควรจะทำไม่ให้เกิด ข่าวสากลมีอีกภาค
ภาษาอื่น สำหรับผู้ที่ต้องการศึกษา ฐานะ ไม่ควรละ
เลย
ภาษาอังกฤษนั้นวิชาเอกที่สำหรับวัยเด็ก ก็
ควรฝึกกันอยู่ทุกชั้นทางออกสำคัญของคน หนึ่งชีวิต
ท่านไปศึกษาเรื่องในขนาด
ข่าวสากล ได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิ ปรึกษากิจการ

ตรวจผลของการออกสลากฯ ๑๐ มกราคม งวดแรก

นักสืบวิรัตต์จะเปิดโปงสวิขซ์

มหาดไทยจะปรับปรุงตำรวจครั้งใหญ่

ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๔ หนังสือพิมพ์รายทศ อาทิตย์ที่ ๑๐ มกราคม ๒๔๘๕ & ๐ สด.

ใช้สนามหลวงแทนต่อประชาชนที่ ๒๕ “หนุ่มไทย” ไม่ลอกหลวงอย่างสวิขซ์ว่า

นักสืบวิรัตต์ สุขพันธ์ เลขานุการกระทรวงพาณิชย์ หัวหน้าหนุ่มไทย ผู้ยึดมั่นในเจตจำนงค์ที่จะปราบคอรัปชั่นในวงราชการให้หมดสิ้นไป ตามนโยบายของรัฐบาลนี้อย่างจริงจัง ได้กล่าวแก่นักข่าวของเราว่า เรื่องคอรัปชั่นนั้นยังเฟะอชู่อยู่มากมาย ผมเป็นคนทำอะไรก็ทำอย่างไม่ไว้หน้า

รวิจจากหนังสือพิมพ์

มีทั้งปลตและให้ออก

พ้องข้าหลวงอุดม

ในที่ดังกล่าวให้ว่ามีแต่ เดิมครั้งหนึ่ง แล้วจึงจะ
อับารไว้ความผมก็จะขอทำ จำยอดดาร์ให้ แล้วด้วย
คือไม่ในฐานะของบุคคลซึ่ง ที่คนเขามามี ก้แบ่งมันให้
เคยเป็น ผู้เท่าของประ ชา พรวค พวก.นำ ไปจำหน้า

เวลาคุณตรวจหมเป็นประชานี้ด้วย เวลา

ให้เหตุผลปลักยเล็ยที่รับวงพนัน

คดีลักลอบข้าว

(สำเนา)

ใบอนุญาตให้ใช้แบบเรียน

ฉบับที่ ๑๑๓/๕๐๐

วันที่ ๖ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๖
หนังสือวิชาการครู และ แม่บ้าน ของ
นายเสรี ขจรศิลป์ พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง จำนวน
สองพันฉบับ ใน พ.ศ. ๒๔๗๖

เจ้าหน้าที่ได้ตรวจแล้ว อนุญาตให้ใช้ในโรง
เรียนได้

พระสภาราษฎรประพันธ์

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงลงนามแทน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงธรรมการ

(ใช้ได้เฉพาะในการพิมพ์คราวนี้เท่านั้น และห้ามมิให้นำใบอนุ
ญาตนี้ไปพิมพ์ในหนังสือเรื่องอื่นที่ได้รับอนุญาตเป็นอันขาด)

แบบเรียน

วิชาการครูและแม่บ้าน

เล่ม ๑

สำหรับประถมปีที่ ๓-๔

กระทรวงธรรมการอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนได้

นายเสรี ขจรศิลป์

รวบรวมและเรียบเรียง

พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง ๒๐๐๐ ฉบับ

พ.ศ. ๒๔๗๖

มีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

ราคาเล่มละ ๑๕ สตางค์

พิมพ์และจำหน่ายที่โรงพิมพ์ศรีหงส์

บ้านถนนนเรศวร พระนคร

นายแสร์ ขจรศิลป์ มาขอให้ข้าพเจ้าแนะนำ
หลักวิชาเกี่ยวกับอาหารเป็นพิษ เพื่อไปรวบรวม
ในหนังสือวิชาการครัวและแม่บ้าน ซึ่งจะใช้เป็น
แบบให้กุลธิดาเล่าเรียนศึกษา ข้าพเจ้าเห็นพ้อง
ในความคิดเห็นว่า บรรดาอาหารซึ่งปรับปรุงด้วย
เนื้อสัตว์และพรรณผัก ในจำพวกนมของบาง
สิ่งเป็นพิษได้ อย่างร้ายแรงซึ่งทำให้มีอาการเบื่อ
เมาและถึงชีวิต ควรที่แม่บ้านแม่เรือนจะทราบ
ไว้ เพื่อประโยชน์แก่ครอบครัว จึงให้คำแนะนำ
บางเรื่องเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ เรื่อง อาหาร แก่
นายแสร์ ขจรศิลป์ จัดพิมพ์ไว้เป็นประโยชน์
ต่อไป

พ.ศ. หลวงสุนทรภักษัตถ์ (Docteur)

๒๖. ธ.ค. ๓๖

บ้านบางขุนพรหม พระนคร

วิชาการทำครัว และหน้าที่แม่บ้านแม่เรือน
ดิฉันฝึกฝนมานาน พอรู้อย่างไรคืออย่าง
ไรชั่ว ที่สุดเมื่อมีวัชราจึงมีผู้ได้รับคำแนะนำ
ไปแล้วไม่น้อย นายแสร์ ขจรศิลป์ เป็นคน
หนึ่งได้ขอร้องให้เรียบเรียงวิชาขึ้น เพื่อเป็นแนว
ทางสำหรับสตรีผู้ใคร่ศึกษาได้นำหลัก การไปใช้
ให้เป็นประโยชน์ต่อไป ดิฉันเห็นพร้อมด้วย
แต่เพราะร่างกายไม่บริบูรณ์พอ ความตั้งใจอัน
สูงจึงไม่สำเร็จลงได้ เมื่อนายแสร์ ขจรศิลป์
ขอให้แนะนำเพื่อจะพิมพ์เป็นเล่ม ดิฉันเห็นว่า
เป็นคุณประโยชน์คืออยู่ และโดยจริงแล้วสตรี
ควรทราบและศึกษาไว้เป็นเครื่องประดับตัว จึง
ช่วยแนะนำตรวจแก้ไขตามที่นายแสร์ ขจรศิลป์
เจ้าของลิขสิทธิ์ ขอร้องตามโอกาสส่งเสริม

ถาดวน โภชกรวิจาร์ณ

คำนำ

“วิชาการครัวและแม่บ้าน” เป็นวิชาอันแท้จริงของสตรี “งานหาข้าวต้มแกงงานดูแลบ้านเรือนงานรักษาผลประโยชน์ในบ้าน งานบำรุงใจปกครองครอบครัว” เหล่านี้เป็นธุระของสตรีที่ต้องปฏิบัติทุกคน เพราะความนึกเห็นของ นายพันตำรวจเอก พระเวียงวังโยย ผู้เคยเป็นอาจารย์วิชาไฟฟ้า รุฟาลงกรรมมหาวิทยาลัย เจ้าของห้างนายหน้าในพระนคร ผู้จำหน่ายวิทยุที่มีผู้นิยมโยยมาก ได้ปรารภถึงความจำเป็นอยู่ของสตรี ในสมัย ๔๐ ปีผ่านมากับสมัยนี้ โยยก็น้ำใจฝ่ายบุรุษเป็นบรรพบุรุษ ฉะเพาะตัวข้าพเจ้าก็มีความเห็นเช่นนั้น สรรพชาติสร้างให้มี ๓ เพศ งานซึ่งเกิดตามมาก็ต้องมี ๒ แผนกเหมือนกัน บุรุษมีความแข็งแรงเป็นค้ำคูณ จึงออกทำงานนอกบ้าน สตรีมีกำลังน้อยกว่าต้อง

๗

ทำงานในบ้าน ถ้างานในบ้านไม่เรียบร้อย ฝ่ายที่ทำงานนอกบ้านย่อมตีเคียน อาชวาคความนิยมนับถือได้ โครงการเพื่อเชิดชูฐานะสตรี จึงเกิดขึ้น ได้ขอร้องให้ครูสตรีผู้มีภูมิรู้ช่วยแก้ไข กว่า จะตั้งเค้าโครงการ ก็หมดเวลาไปไม่น้อยกว่า ๔ เดือน แล้วส่งเค้าโครงการให้กระทรวงธรรมการ ครัวอีกครึ่งหนึ่ง จึงขอร้องท่านผู้เชี่ยวชาญในวิชาต่างกัน ก็ได้รับความอนุเคราะห์ คือ

วิชาการครัว คุณนายลำทวน โภษากรวิจารณ์ ผู้เคยเป็นแม่ครัว พระเครื่องต้นของสมเด็จพระพนัญ และรสฝีมือเป็นที่โปรดปรานของเจ้านายและข้าราชการผู้ใหญ่โยยมาก ก็มีคุณหญิงดีศักดิ์สันตวงศ์ ในหมู่ผู้มียอมทราบถันก็อยู่แล้ว เป็นผู้ช่วยเหลือ ได้คิดเลือกฉะเพาะอาหารที่เป็นหลัก ส่วนอาหารแปลงโยยพิสดารนั้น เมื่อมีหลักอยู่แล้ว อาชเปลี่ยนแปลงและสมมตินามอาหารนั้น ๆ ก็

วิชาการศึกษา ^{๕๔} คุณ นาย ตำควน
โกษากรวิจารณ์ คุณหญิง และเจ้าคุณสีหศักดิ์
สนิทวงศ์ กับสุภาพสตรีชั้นสูงอีก ๒ พระนามและ
นาม ทรงช่วยและช่วยเหลือ

วิชาการศึกษา และสรรพคุณอาหาร นาย
ร้อยเอก เหตัง ศรีจันทร์ เจ้าของห้างขายยา
ศรีจันทร์ แพทย์ผู้เชี่ยวชาญ ได้รับความนิยมน้อย
เวลานี้ ได้ช่วยให้หลักวิชาฝ่ายอาหารที่เป็นคุณ
อาหารที่เป็นไทยกับร่างกาย และการรักษายา-
บาลเบื้องต้น

นายพันตรี ทดวงสนธิรักษ์ศิริ ปริญญาเอก
แพทยศาสตรบัณฑิต (Docteur) บัณฑิต แพทย์
ประกาศนียบัตรของมหาวิทยาลัยกรุงปารีส และ
ของรัฐบาลฝรั่งเศส ประจำกองวิทยาศาสตร์กรม
แพทย์ทหารบก, กระทรวงมหาดไทย และกรม
ต่างๆ ของรัฐบาล ได้ให้หลักวิชาพืชพันธุ์ และ
เนื้อสัตว์ต่างๆ ที่เป็นพืชเขตร้อน และหลักประกอบ

อาหารทางวิทยาศาสตร์ ทั้งน้อยมั่งเป็นคุณแก่ผู้
ศึกษา ได้ความรู้ถึงข้อเป็นประโยชน์จริงๆ

ตำราชกนี้แยกเป็น ๔ เล่ม เล่มต้นใช้ตั้งแต่
ประถมปีที่ ๓-๔ ถ้อยคำที่พูดพอสมควรกับอายุ
เด็ก ในเล่ม ๒-๓-๔ ขยายสูงขึ้นเป็นลำดับ
เมื่อเรียนจบ ๔ เล่มแล้ว นับว่าพอควรกับฐานะ
สตรี ในเวลานี้ใช้ย่างแล้ว

อนึ่งถึงได้อธิบายไว้แล้ว ยังต้องอาศัยครูช่วย
แนะนำชี้แจง ซึ่งกรรมการนักเรียนต้องมีข้อเคลือบ
แคลงอยู่เสมอ ถ้าได้ข้อขยายประกอบ นักเรียน
คงเห็นผลและเข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้นอีก

ข้อจากทดลองพร้อม บอมน้อยอยู่ในหนังสือเล่มนี้
อย่างแน่ เมื่อพบปะโปรดช่วยแก้ไขและให้คำ
แนะนำแก่ข้าพเจ้า เพื่อให้แก้ไขในคราวพิมพ์ครั้ง
หลัง ว่าจะเป็นคุณประโยชน์แก่ผู้ศึกษา และขอ
ขอบพระคุณผู้ให้คำเตือนโทษทั่วไป

นายแสร์ ขจรศิลป์ เจ้าของผู้ถือลิขสิทธิ์

บัญชีเรื่อง

บทนำ

หมวดการครัว

หน้า

บทที่ ๑	หน้าที่สำคัญของหญิงอยู่ที่รู้จักการครัวและการบ้าน	๑
๒	ว่าด้วยการล้าง	๔
๓	การก่อเตาและหาเชื้อไฟ	๑๐
๔	การหุงข้าว ต้มผัก	๑๒
๕	น้ำพริกและหลน	๑๕
๖	ต้มฟองเป็ด ฟองไก่	๒๑
๗	แกงเลียง แกงส้ม	๒๔
๘	ต้มยำ	๒๘
๙	จ่ายตลาด ตรวจสอบอาหาร และทดลองอาหารที่เป็นพิษ	๓๑
๑๐	วิธีเทียบสำหรับอย่างง่าย	๓๖
๑๑	ของหวาน	๓๘

๗

หมวดการบ้านและการปฏิบัติ

หน้า

บทที่ ๑	กิริยาเวลารับประทานอาหาร	๔๖
๒	การรักษาความสะอาดบ้านเรือน	๔๕
๓	การตกแต่งร่างกาย	๕๑
๔	ว่าด้วยการซักฟอก	๕๕
๕	การรีดผ้า	๕๘
๖	การเลี้ยงน้อง	๖๑
๗	การรักษาอนามัยต่อร่างกาย	๖๓
๘	การปฏิบัติผู้มั่งคั่ง	๖๕
๙	อันตรายเกิดจากรถ	๖๘
๑๐	ภัยเกิดจากล้อลวง	๗๑

แบบเรียน
วิชาการครัวและแม่บ้าน

เล่ม ๒

สำหรับมัธยมปีที่ ๑-๓

นายแส้ว ขจรศิลป์

รวบรวมและเรียบเรียง

พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง ๑๐๐๐ ฉบับ

พ. ศ. ๒๔๘๐

ราคาเล่มละ ๑๐ สตางค์

พิมพ์จำหน่ายที่โรงพิมพ์ศิริหงส์

มีลิขสิทธิ์ทางพระราชบัญญัติ

ระวังไอพิษ!

หน้ากากแบบ "DRAGER"

คำแนะนำในการป้องกัน
ภัยจาก สงคราม ไอ พิษ
และ เชื้อโรคโดยทั่วไป
ของ กระทรวงกลาโหม

LINGUAPHONE

การเขียนด้วยวิธีซึ่งทำให้เห็นคำที่ตนจะฟังไป
ตามไปที่ **วิทยุสมัคร** เชียงใหม่

นาย แต้ จงศิลป์
และ นาง รื่น รุ่ง
พิมพ์แจก ๕๐๐๐ฉบับ
ใน งานสัปดาห์ชาด
วันที่๘เมษา ๒๕๑๖

คำแถลง

ไอพิชเป็นเครื่องประหารร้ายแรงที่สุดชนิด
ที่โลกมนุษย์ได้รู้จัก การใช้ไอพิชในสงครามนับ
เป็นภัยร้ายกาจ และเป็นภัยที่เกรงกลัวกันยิ่งสิ่งอื่น
มหาสงครามที่แล้วมา ได้เคยประจักษ์พะยานใน
ความร้ายกาจของไอพิชปรากฏชัด ฉะนั้นใน
สัญญาซึ่งทำขึ้นที่กรุงเจนีวา จึงมีข้อห้ามบรรดา
ประเทศที่เป็นภาคีแห่งสัญญานั้น มิให้ใช้ยาพิษหรือ
อาวุธซึ่งประกอบด้วยยาพิษเป็น เครื่องประหารกันแล
กัน แต่จุดประสงค์อันนี้จะได้บรรลุผลสำเร็จตั้งความ
คิดหวังตั้งใจก็หาไม่ ครั้นเมื่อมหาสงครามคราวที่
แล้วมาก็ยังมีการใช้ไอพิชเป็นเครื่องประหารกันอยู่
และหลังจากนั้นตลอดมา ทั้งมหาประเทศและอนุ
ประเทศ ต่างก็ต้องเตรียมการป้องกันไอพิชในการ
สงครามกันอย่างเข้มแข็ง เป็นสิ่งแสดงชัดว่าการ

ใช้ ไอพิษเป็นเครื่องประหารในสงครามคราวหน้านั้น
ยังจะคงมีคงเป็นอยู่ โดยลักษณะซึ่งถ้าไม่เสมอมหา
สงครามที่แล้วมาก็ต้องยิ่งกว่า.

กระทรวงกลาโหม ได้คำนึงถึงภัยอันนี้ ซึ่งอาจ
มีขึ้นจากการสงคราม อันข้าศึกนำไอพิษมาใช้เป็น
เครื่องประหารอยู่เนื่องเนือง จึงส่งบัญชาให้กองทัพ
ยกไปคำรพิจารณาหาทางป้องกันแก้ไข กองทัพยก
ได้ตั้งกรรมการขึ้นคณะ ๑ กองด้วย พ.อ. พระยาอภัย
สงครามเสนาธิการทหารบก เป็นประธานกรรมการ
และเชิญข้าราชการทั้งทหารและพลเรือนบรรดาศักดิ์เห็น
ว่าทรงคุณวุฒิสามารถ มาร่วมคณะเป็นกรรมการ
ได้แก่ พ. อ. พระศัลยเวทย์วิศิษฎ์, พ. อ. พระ
บริรักษ์ชัยกิจ, พ. อ. พระประจักษ์จันท์, พ. อ.
หลวงวิจิตสงคราม, พ. อ. พระอาทรธรรมาวุธ, พ. ท.
พระพิศาลศัลยกรณ, พ. ท. หลวงสรวุฒิสรรพ,
พ. ต. หม่อมมฤคการราชเสนา, พ. ต. หลวงสวัสดิ์
สงคราม, ร. อ. หลวงพัฒนพลบริรักษ์, นายประจวบ

บุณนาค, นายควี่ ลพานุกรม, พ. ท. หลวงวาท
วิทยาวัฒน์, น. ท. เล็ก สุมิตร ร.น. ร.ค. กระมล
ชัยพูนทรัพย์ ร.น.

คณะกรรมการพิจารณาหาทางป้องกันไอพิษ ได้
ประชุมปรึกษากันเนื่อง ๆ และวางแผนโครงการ
ดำเนินงานเป็นขั้น ๆ คลอดมา ในขั้นนี้คณะกรรมการ
เห็นควรจะหาวิธีเผยแพร่ความรู้ในวิธีการป้องกันไอ
พิษโดยทั่วไป สำหรับประชาชนพลเมืองได้ทราบ
ไว้ จึงได้ลงมติในที่ประชุมให้ พ. ท. หลวงสนิท
รักษัสัตว์ ซึ่งเป็นกรรมการผู้ ๑ เรียบเรียงเรื่องการ
ป้องกันภัยจากสงครามไอพิษ และเชื้อโรคโดยทั่วไป
นี้ขึ้น และขอให้ พ. อ. พระศัลยเวทย์วิศิษฎ์ นาย
แพทย์ใหญ่ทหาร กับ พ. ต. หม่อมมฤคการราชเสนา
ประจำกรมจเรทหารบกเป็นผู้ตรวจแก้อีกชั้น ๑ กรรม
การผู้รับมอบได้จัดการเรียบเรียงคำอธิบายวิธีป้องกัน
ภัยจากสงครามไอพิษ และเชื้อโรคโดยทั่วไปขึ้น
สำเร็จเป็นเรื่อง และเสนอมายังกระทรวงกลาโหม
ตามหน้าที่.

กระทรวงกลาโหมได้ตรวจพิจารณาแล้ว เห็นชอบด้วยกับรายงานของ คณะกรรมการนี้ ทุกประการ จึงดำริจะพิมพ์ขึ้นเป็นเล่มสมุด แจกแก่ประชาชน ตามควรแก่โอกาส เพื่อให้ปวงชนชาวสยามได้ทราบชัดถึงภัยอันตรายของไอพิษ และวิธีป้องกันภัยนั้นในส่วนทั่วไปเท่าที่ประชาชนพลเมืองสามารถจะจัดทำได้ด้วยตนเอง และภายในครอบครัวของตน ๆ

กระทรวงกลาโหมหวังเป็นอย่างยิ่งว่า บรรดาพี่น้องชาวสยามผู้ร่วมชาติ จะได้รับประโยชน์จากหนังสือนี้ แล้วและดำเนินกรณีย์โดยควรแก่ฐานะานุรูปตามทิวฐานุคตินั้น ๆ ตลอดไป ฯ

กระทรวงกลาโหม

๒๖ ตุลาคม ๒๔๗๔

คำนำของผู้ พิมพ์

ไอพิษเป็นเครื่องมือประหารอย่างรุนแรงผลมมากับอากาศ ยากที่จะหนีให้รอดพ้นได้ ทุกประเทศได้เตรียมการต่อสู้ป้องกัน สำหรับสยาม กระทรวงกลาโหม ได้ตั้งกรรมการผู้ สามารถให้พิจารณาตรวจค้นขึ้นคณะหนึ่ง.

กระทรวงกลาโหมได้รับรองรายงาน และได้พิมพ์แจกคราวหนึ่ง ต่อมาเมื่อบุคคลพิมพ์อีกคราวหนึ่ง ถึงครั้งนี้ยังไม่พอกับส่วนเฉลี่ยของพลเมือง.

ข้าพเจ้าและเพื่อนห้างร้าน จึงร่วมกันพิมพ์อีก ๕๐๐๐ ฉบับ เพื่อแจกจ่ายให้เห็นความรู้สำหรับกันชีวิตคนและครอบครัว.

หวังว่าคงเป็นประโยชน์อย่างมาก ผู้มีแล้วควรรวให้ผู้อื่นต่อไปจะเป็นกุศลอย่างยิ่ง.

แสร์ ขจรศิลป์

ถ่ายเมื่อวันที่ 10 มกราคม 2535 ขณะนี้อายุ 96 ปี 2 เดือน 7 วัน

ถ่ายเมื่อวันที่ ๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๗ ขณะมีอายุได้ ๙๘ ปี ๗ เดือน ๑ วัน

กิจการของสภาทวิชาแยกออกเป็น ๒ แผนก คือ

๑. สร้างตำรา และตำราชุดวิชาต่าง เรียกว่า “สภาทวิชาภาควิชาต่าง.....”
ถ้าเป็นวิชาช่างใด จึงเค็มลงในช่องที่ขุดไว้แล้วนั้น
๒. สอนทางไปรษณีย์ ฉะเพาะบางวิชา เช่นวิชาช่างและวิชาสามัญ, วิชาครู
ตรงตามหลักสูตรของทางราชการ เรียกว่า “สภาทวิชาภาคบุคคล (ทางไปรษณีย์)”
๓. สำนักทวิชา เพื่อเข้าชั้นเตรียมมหาวิทยาลัย, ร.ร. นายร้อย ทหารบก,
ทหารเรือ, อรรคมศาสตร์ เรียกว่า “ทวิชา.....”
๔. “ห้องประชุมปริญญา” เป็นชื่อของสถานรวมผู้ทรงวุฒิวิชาการของสภาทวิชา
เพื่อค้นคว้าตำราและรับสร้างตำราตามคำสั่ง
๕. สำนัก “ร.ร. วิชาช่างและวิชาสามัญ” โดยมาศึกษาและอบรมยังสำนักเรียน
๖. ออกหนังสือ “สภาทวิชารายเล่ม”
เลข ๕—๖ เมื่อถึงเวลาเปิดทำการเมื่อใดจะได้อธิบายให้ทราบภายหลัง

อาจารย์ผู้สอนในสาขากลวิชา

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงธรรมการและประธานสภาผู้
แทนราษฎรเก่า กรุณาเป็นที่ปรึกษาวิชาครู

อาจารย์วิชาครู

อาจารย์ เกื้อม อิงคะวณิช B. com. จากประเทศอังกฤษ อาจารย์ใหญ่
ร.ร. พณิชยการ กรรมการสอบไล่วิชาครู และผู้อธิบายวิชาครูในสมาคม
สามัคยาจารย์

อาจารย์วิชาช่าง

อาจารย์ทองดี มอริสัน B. Sc. จากประเทศอเมริกา อาจารย์วิศวกรรมไฟฟ้า วิทยาลัย
อาจารย์เถื่อน ปินสัน B. Sc. (B. E.) ปรึกษณาอาจารย์สอนวิศวกรรมไฟฟ้า
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พระมหาเจี๋ยก ฉนะสุนทร ปรึกษณาชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนมัธยมวิทยาลัยจุฬาฯ ไข
วชิรมหังชลประศาสน์และการเพาะปลูกกระทรวงเกษตร—อาจารย์สอนและหัวหน้า
ครู ร.ร. ช่างก่อสร้างอุเทนถวาย

อาจารย์อรุณ สรเทศน์ B. Sc. (C. E.) ปรึกษณาอาจารย์วิชาช่างโยธาจุฬาลงกรณ์
ร.ร. ประเสริฐ บัณฑิตย์ อนุปรึกษณาสถาปัตยกรรมมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์
ครูผูก ปาลกะวงศ์ ศึกษาจาก ร.ร. Raffle Singapore และ I. C. S. CL., อังกฤษ
ครูช่าง ร.ร. ช่างอุเทนถวาย

格 登 信 公 司 職 員 之 登 照

格登信公司職員之登照

茲將各職員姓名列於後

格登信公司職員之登照

恭賀新禧

有一等律師
做顧問

接做泰文
部記

代登記
商業稅

代登記
鋪稅和
各種賦
稅等

代檢查
部記之
錯

貴號和
本公司接
洽之後有
種種的便
利

持做出
入門牌
和隨身証

格尊信公司鞠躬
電話：二二三一一
住本京新橋脚
Ул. Пинаньшань 11, 22311

คาถา เป่า ลง ที่ หาง กะต๋าย แผล ที่ ถูก กัด หาย
 ทันที ไม่มี รอย แผล เป็น ไม่ เจ็บ อีก กะต๋าย พุด
 ขอบคุน เป็น อัน มาก แล้ว จึง ลุก ขึ้น นั่ง
 เทวดา แปลง จึง ว่า “เรา ไม่ใช่ มนุษย์

เรา เป็น เทวดา รักษา ป่า คอย ดู ความ ดี ความ
 ชั่ว ของ มนุษย์ และ สัตว์ เรา เห็น เจ้า มี น้ำ ใจ
 เมตตา อาวี ถึง กับ ยอม ทน เจ็บ สละ หาง ให้ เป็น
 ทาน เรา จึง มา ช่วย

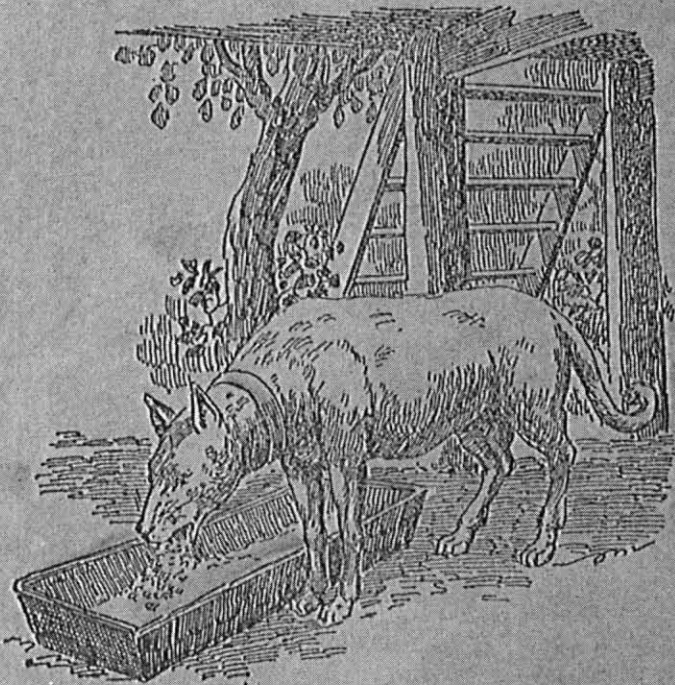
“เรา จะ นำ รูป ของ เจ้า ไป เขียน จารึก ไว้
 ใน ดวงจันทร์ ใคร ๆ เห็น จะ ได้ นึก ถึง ความ ดี
 ของ เจ้า ”

แล้ว เทวดา แปลง ก็ แผลง ฤทธิ์ ทำ ร่าง ให้
 ใหญ่ โต สูง เกือบ ถึง ดวงจันทร์ เอื้อม มือ ขว
 ไป หัก ยอด เขา พระสุเมรุ เขียน รูป กะต๋าย นั่ง
 อยู่ ใน ดวงจันทร์ ดัง ที่ เด็ก ๆ เห็น อยู่ ทุก วัน นี้ ”

เมื่อ ครุ เล่า จบ จึง หัน หน้า มา ถาม เด็ก ชาย
 แกละ ว่า

“เธอ อยาก เป็น คน ดี เหมือน กะต๋าย ใน
 ดวงจันทร์ บ้าง ไหม ? ถ้า เธอ อยาก เป็น จง ทำ

สุนัขให้อยู่ใต้ถุนบ้าน ให้กินน้ำข้าวกับเศษ
อาหาร แก่ทำอย่างนี้ทุกวัน ทั้งเช้าทั้งเย็น

อยู่มาวันหนึ่ง สุนัขกับแมว กินอาหาร
กันตัวละแห่ง สุนัขกินพลาบ นึกน้อยใจไปด้วย

คิดในใจว่าเจ้าของลำเอียง รักแมวมาก รัก
ตัวน้อย ให้อยู่ใต้ถุน ได้กินแต่น้ำข้าว ส่วน
ของดีให้แมวกิน

สุนัขยิ่งคิดยิ่งมองเห็นไปว่า เพราะแมว
ที่เดียว เราจึงไม่ได้อาหารดี ๆ กิน สุนัขยิ่งคิด
ยิ่งน้อยใจ ยิ่งนานยิ่งน้อยใจมากขึ้น

บังเอิญแมวเดินผ่านมา สุนัขโกรธอยู่
แล้ว จึงแกล้งพาลหาเรื่อง พุดชวนทะเลาะ
ขึ้นว่า

“นี่แน่ะ เจ้าแมวรูปสวย เราเห็นเจ้า
เป็นแมวตัวโปรดของนาย จึงหวังพึ่งบุญเจ้า
วันหน้าเจ้าได้ดี เราไม่มีที่พึ่งพิง จะได้อาศัย
บารมีเจ้า ขอข้าวขอน้ำกิน พอให้มีชีวิต
รอดตาย เราเห็นเจ้ามา จึงหลีกทาง แล้ว
แสดงความรักเจ้า เจ้ากลับทำเมินไม่รับ

สุนัขจิ้งจอก พูดว่า “ฉัน จะ ทำ อย่างไร
ดี วึ่งก็ ไม่เร็ว พอ ที่ จะ จับ กวาง เอา ละ ถึง
แม่ จะ วึ่ง เร็ว เท่า กัน ก็ ไม่ แข็งแรง พอ ที่ จะ
ไป ลาก มัน มา ถึง ที่นี้ ได้”

สิงห์ โต้ จึง แนะนำ ว่า “ฉัน ไม่ ต้องการ
ให้ ท่าน ไป จับ และ ไป ลาก ตัว มา หรอก เพียง
แต่ ไป ล้อ มา เท่านั้น”

สุนัขจิ้งจอก รับ คำ พูด ว่า “ดี แล้ว จะ
ลอง ดู”

ครั้น แล้ว สุนัขจิ้งจอก ก็ ลา ออกจาก ถ้ำ ไป
และ เทียว ตาม หา กวาง ใน ไม่ ช้า ก็ ไป พบ
กวาง ตัว หนึ่ง อ้วน ลำสัน ขน เป้น มัน เงาม
งาม กำลัง ยืน เล็ม ใบไม้ กิน เป้น อาหาร อยู่

สุนัขจิ้งจอก จึง เข้า ไป ใกล้ และ พูด ว่า
“สวัสดี ครับ, คุณ กวาง ท่าน รู้ ชาว อะไร บ้าง
ไหม?”

กวาง มี ความ สงสัย จึง ตาม ว่า “ชาว
อะไร?”

สุนัขจิ้งจอก พูด ว่า “สิงห์ โต้ ยัง ใจ ละ
เขา อยู่ ใกล้ ๆ กับ ฉัน กำลัง จะ ตาย ท่าน ก็ รู้
แล้ว ว่า เขา เป้น กษัตริย์ ของ สัตว์ บ้าง ทั้ง หลาย
และ ไม่มี บุตรชาย เลย เขา กำลัง เลือก ทายาท

ยาขับเลือดพระสรี
 ขับเลือดพิษ รุขฉิม รุขชาติ ขับเลือดพิษ
 ขับเลือดพิษ ขับเลือดพิษ ขับเลือดพิษ
 ขับเลือดพิษ ขับเลือดพิษ ขับเลือดพิษ
ยาขับเลือดพระสรี

藥血洽是拍
 พ่างขายยาพระสรี
 ทำคองปากคลองตลาด พระนคร

ยาแก้
 มุตกิดพระศรี
 มีขายที่

拍是白帶藥
 此處有代售

ห้างขายยาพระศรี
 ทำกลาง ปากคลองตลาด เจ้าของ

จะเลิกฝัน จงใช้ยาพระศรี

ฝันเป็นของให้โทษร้ายแรง เสียเงิน เสียชื่อ รัฐบาลได้มองถึงโทษของฝันอย่างไร

ยาอดฝันพระศรีตราพระปรมาภิไธย เป็นยาที่ฝันโดยตรงคุ้มครองไม่ให้เกิดโทษแห่งใด ผดม
ด้วยควิชาอันสูง ช่วยผู้คิดฝันนาน ๆ เลิกได้มาแต่หลายหมื่น เฉพาะในกรุงเทพฯ ผู้กินยาเด็กได้
แล้วหมั่นทว่า เป็นยามี่ดรรพคนหัดล้างฝัน, บึงกั้นอาคารเปลี่ยนแปลงในร่างกาย, บึงกั้นพิช
อันเกิดในกะเพาะและในลำไส้, ทำลายเชื้อฝันในปอด, เลือดไม่เป็นพิษ, ไม่กระดูกไม่เสีย, มีกำลัง
สู้กับชาฝัน รับประทานไม่ติด ไม่มึนเมาตาย เมื่อใช้ยานี้จะเลิกไม่ยากเพียง 6 วัน เด็กได้สบาย
การปิดบังเบี่ยงเบน 6 วันแรก รับประทานยาอดฝันพระศรี แม้จะมีมวิชทั้งหลายมาช่วย
เพียงแต่รับประทานยาหย่างเดียวก็เลิกได้ แต่การทำหย่างนี้ตั้งแต่ต้นมจะเป็การหักพร้าด้วยเข้า
จะจิตใจคิดความสนุกทำนมากไป ผู้ล่อยทำล่อยไปคนทำยงเลิกได้ไม่เคือครั้น หย่ากักตใจว่า
เลิกยาก

เมื่อตัดสินใจว่าฝันเป็นของชั่ว ไม่อาลัยต่อไปอีก นับแต่นั้นมาเราถือว่าไม่มีธุระกับฝัน
ยังเหลือแต่คนรักดีควิ ติอนันถึงเวลาเคยสุขจงสุข แต่แบ่งยาเป็น 5 ส่วน ลดเสีย 2 ส่วน สุขแค
3 ส่วน ไปโรงสุข ๆ แล้วรับประทานยาพระศรี 1 เม็ด ทำหย่างนี้ 2 วัน วันที่ 3-4 ฝืนออกเด็กน้อย
วันที่ 5-6 ใช้เนื้อฝันหรือมดฝืนกิน (แบบคน, ห้ามสุข) ใช้ยารับประทานตามเข้าไปด้วยตามเคย 6 วัน
ไปแล้วไม่ต้องใช้ยาฝัน แต่รับประทานยาพระศรีหยักบ้านแต่หย่างเดียว จนครบ 1 เดือน เมื่อสุข
ยาสู้กับฝันยาแล้วกลับบ้าน สุขฝืนที่โหดฝันพระศรีที่นั้น ยางจเคยแะทำงานไม่ต้องหยุด หา
ความสุขสนุก ทางค้าหาหนังสือมาอ่านเพลิน ๆ จนรับประทานจนึกว่า ยาพระศรีนี้แหละคือฝัน ฝืน
ถ่ายยาอาทิตย์ละครั้งแะอาบหน้าแะมือ อดได้แะถึงท่วงจะได้รับการสุขตลอดชีวิต

วิธียาสี่แดง เมื่อรับประทานยาแล้ว ยางจะแดงอากาศเรามาขึ้นซึม บางเวลาระบายแะขับ
เหงื่อให้ออก อากาศเช่นนี้หย่าคลาย เพราะยาเข้าถึงคือสู้กับชาฝัน แะแรกอดใช้ยาของใหญ่ ก่อนมา
ใช้ของเล็ก รับประทานครั้งละ 1 เม็ด ปนถ่อยเด็กน้อย เคยจบางกถนบาง กับหน้าหรือหน้าร้อน
ผู้กำลังเพิ่มได้อีกครึ่งเม็ด

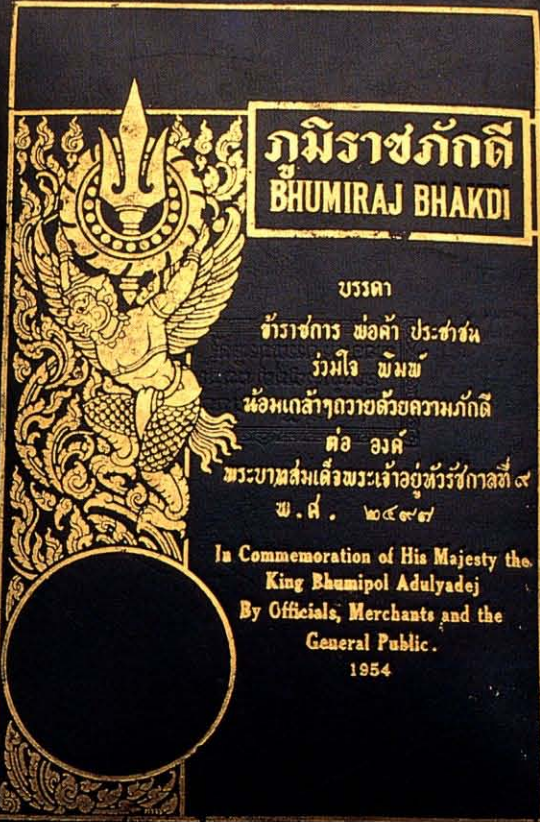
ของใหญ่ 80 สต. ของเล็ก 40 สต. ตามตามร้านขายยาทั่วไป
ซื้อเงินตั้งมาทางชานันตั้งตั้งแต่ 50 บาท ห้างออกค้าตั้ง
หมายเหตุ ของใหญ่มี 16 เด็กมี 8 เม็ด ผู้มีอายุ 50 ปีขึ้นไปหรือผู้คิดคงแะ
15 ปี มีนให้เม็ดโคกควัน หย่าทำให้ผลจากคางแะแะเป็นอนชธา

ห้างขายยาพระศรี ซอยท่ากลาง ปากคลองตลาด พระนคร

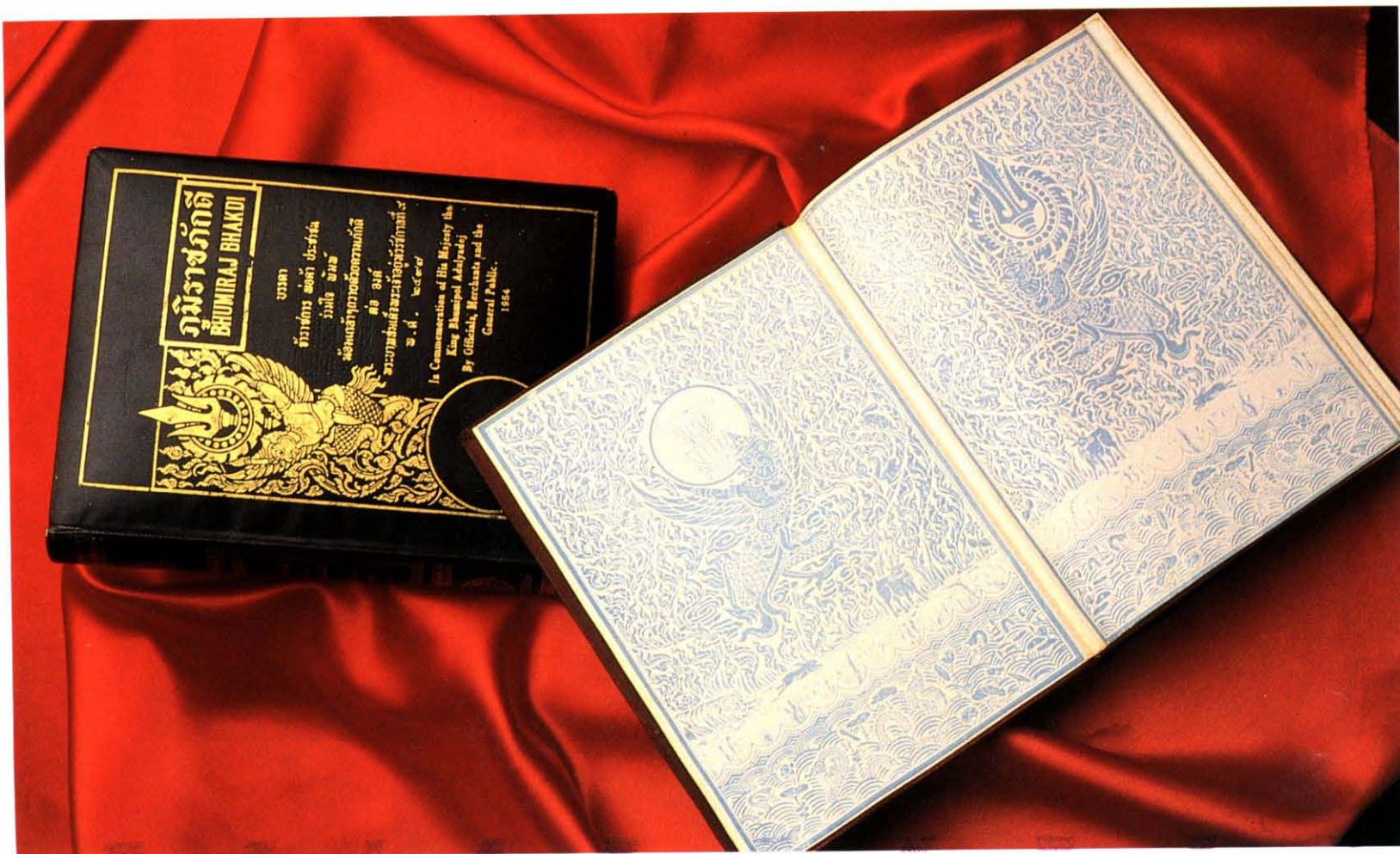
ถ่ายเมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๐ ขณะมีอายุได้ ๙๑ ปี ๘ เดือน ๒๓ วัน

ภุมิราชภักดี
BHUMIRAJ BHAKDI

บรรดา
ข้าราชการ พ่อค้า ประชาชน
ร่วมใจ พนมพ
น้อมเกล้าฯถวายด้วยความภักดี
ต่อ องค์
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙
พ.ศ. ๒๔๙๗

In Commemoration of His Majesty the
King Bhumipol Adulyadej
By Officials, Merchants and the
General Public.
1954

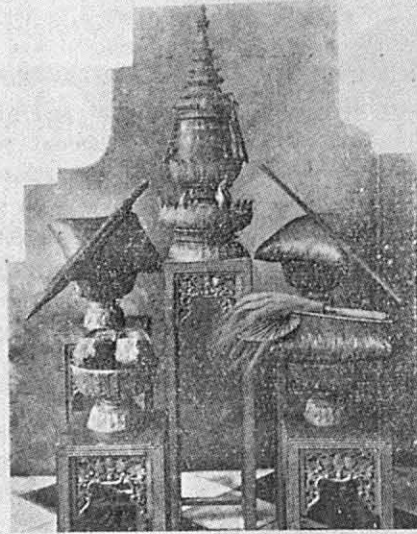
สมเด็จพระพันมั่งเจ้าฟ้าอุบลรัตน์ ทรง "โอ"
สมเด็จพระอนุชา เจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ จันทราชนนุช
หายใจแทนพระองค์ได้ครั้งทอง
H.R.H. Princes Ubolratana seen embracing Her Brother,
the Crown Prince Vajiralongkorn

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ทั้งสองพระองค์ ทรงพระสำราญกับหนังสือ
ไม่ทรงเคียดสาวว่า "ท้าว ก. ไข่" หน้ไปทงโหน
The Crown Prince and His Royal Sister, Princes Ubol

เครื่องราชกกุธภัณฑ์

เครื่องราชกกุธภัณฑ์เป็นเครื่องใช้ของ
พระมหากษัตริย์ คือ เมอพระมหากษัตริย์

ทรง กระทำ พระราชพิธีบรมราชาภิเษก แล้ว
เจ้าพนักงาน จะต้อง ภูลเกล้า ถวาย เครื่องใช้
ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- ชุดแรก
๑. มงกุฏ
  ๒. พระแสงขรรค์ชัยศรี
  ๓. ธำพระกร
  ๔. พัดและแส้
  ๕. ฉลองพระบาท

ชุดหลัง พระมหาเสวตฉัตร
ของเหล่านี้ เป็น เครื่อง ประดับ พระ
เกียรติยศของพระมหากษัตริย์ ถือว่าเป็น
ของจำเป็นจะขาดเสียมิได้

Royal State Regalia

The Royal State Regalia is used by the king after his coronation. During the Coronation ceremonies, officials will present the various paraphernalia of the Royal State Regalia as follow :

- 1st set :—
1. The Royal Crown.
  2. The Royal Sword.
  3. The Royal Staff.]
  4. The Royal Fan and the Royal Fly-whip.
  5. Royal Shoes of State.
- 2nd set :— The Royal Umbrella of State.
- The above-mentioned Royal State Regalia are considered essential as emblems of kingship.

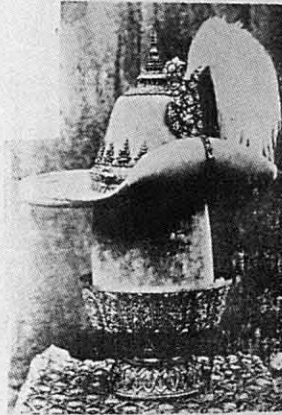

มงกุฏ สร้างขึ้นในรัชกาลที่ ๑ สำหรับ
พระเจ้าแผ่นดินสยามในงานพระราชพิธีสำคัญ ๆ
ทำด้วยทองคำลงยา ประดับเพชร

Crown made in the reign of the First King
of the Chakri Dynasty for the King to wear
during important State ceremonies. It is made of
gold and is set with diamonds.

เครื่องสูง

เครื่องสูง เป็นของมมาแลแต่โบราณกาล ใช้สำหรับประดับพระราชาธิริยศของพระมหากษัตริย์ เครื่องสูงนี้มีหลายอย่าง และใช้ในสถานที่หรือพระราชพิธีต่าง ๆ กัน ดังจะได้กล่าวเป็นนัย ๆ ไป คือ

พระมาลาสูงประดับทองฯ
ฝังพลอยต่างๆ บิดขนนกยูงอัน
สำหรับพระเจ้านั่งต้นคณสมรเวลาปกติ

The Royal hat ornamented with gold and set with precious stones and adorned with a bird's feather, is worn normally by the King.

๑. ฉัตร ๗ ชั้น ทำด้วยผ้าปักหักทองขวางสำหรับ ๑ ม. ๔ คืบ ใช้สำหรับปักหรือแห่เสด็จพระราชดำเนิน ๔ มุมพระที่นั่ง
๒. ฉัตร ๕ ชั้น ทำด้วยผ้าปักหักทองขวางเหมือนอย่างฉัตร ๗ ชั้น สำหรับ ๑ ม.

Royal State Paraphernalia

Royal State Paraphernalia have been in use since ancient times and are used to enhance the dignity of the king. There are many kinds of Royal State Paraphernalia which are used under various circumstances and for State ceremonies, as enumerated below:

1. The seven-tiered Royal Umbrella (Chatr), made of cloth embroidered in gold; four umbrellas comprise one set and they are either planted in the ground or carried in a procession at the four corners of the Royal Palmquin.

2. The five-tiered Royal Umbrella, made of cloth embroidered in gold like the seven-tiered Umbrella, comprises ten umbrellas in one set. They are either planted in the ground or when carried in procession six are carried in front and four behind.

3. Bangsaek, is flat and round in shape, with an indented edge all round and a pointed top. The handle is made of metal and a piece of cloth embroidered in gold is attached to it. Six Bangsaeks comprise one set and they are either planted in the ground or carried in a procession between the five-tiered Royal Umbrellas.

4. Chatr Chumsai are large-three-tiered Chatrs made of cloth embroidered in gold. There are silk cords, loosely knotted, hanging from the cloth to prevent the wind from blowing the three tiers of cloth back. Four Chatr Chumsai comprise one set and they are either planted in the ground or carried in a procession behind the five-tiered Royal Umbrellas.

5. Jamorn was originally a fly-whip made of Jamri hair. It has a long handle

๑๐ คัน ไขสำหรับบั๊กหรือแห่เสด็จพระราช
ดำเนิน หน้า ๖ คัน และหลัง ๔ คัน

๓. บังแขก ตามโลหะมแผ่นผ้าบั๊ก
หักทองขวาง รูปแบนกลม ที่ขอบทำเป็น
จักๆ โคยรอบ และยอดทำแหลม สำหรับ ๑
มี ๖ คัน สำหรับบั๊กหรือแห่เสด็จพระราช
ดำเนินระหว่างฉัตร ๕ ชั้น

๔. ฉัตรชมสาย เป็นฉัตรทรงใหญ่
๓ ชั้น ทำด้วยผ้าบั๊กหักทองขวาง มีสายไหม
ถักห่างๆ คลุมทับกันลมตกกลับ สำหรับ ๑ มี
๔ คัน สำหรับบั๊กและแห่เสด็จพระราช
ดำเนินหลังฉัตร ๕ ชั้น

๕. จามร เดิมทำเป็นเส้ทำด้วยขน
จามร มีด้ามยาว สำหรับเจ้าพนักงานเชิญ
ถือบังแดดในเวลาประทับอยู่เบื้องสูง เช่น เวลา
ทรงพระราชยานเป็นต้น สำหรับ ๑ มี ๑๖ คัน
แบ่งเป็นชาย ๘ คัน ขวา ๘ คัน จามรนี้
เป็นเส้ จึงมีปลอกหนังรูปเหมือนนาเตาแต่
แบนสวมทับข้างนอกออกที่หนึ่ง ต่อมาเมื่อ
ไม่ได้เบียดปลอกหนังข้างนอก ก็ไม่มีความ
จำเป็นที่จะต้องใช้ตัวเส้จามรข้างใน เวลา
นั่งจึงมี แต่ปลอกติดอยู่กับด้าม อย่างเดียว
เท่านั้น

๖. พระกลด คือ ร่ม แต่ทำใหญ่กว่า
ร่มที่ใช้กันตามธรรมดา และทำด้ามยาว
สำหรับไขคนถือกัน ไขสำหรับกันแดดและ

for officials to carry and wave when the king
is seated high up such as when he is seated
in a Royal Palanquin. Sixteen Jamorn com-
prise one set, eight being carried on each
side. It has a leather cover in the form of a
gourd but flatter.

หม่นพระขันหมาก, พระมณฑปรัตนกรรณ
(กาน้ำร้อน) พระสพรหมศรีวิบูลย์,
พระสุวรรณภิงคาร (ที่ใส่น้ำเย็นทอง)

Gold betel-sets, tea-pots, spittoons, bowls,
decanters, all of which are used by the King.

6. The Royal Umbrella is an ordinary
umbrella but larger than an ordinary um-
brella. It has a long handle to enable
officials carrying it to protect the King
from the rays of the sun or rain. The
Royal Umbrella, used normally, is made of
waxed cloth, that is either woven out of silks
of many colours or of silk interwoven with
gold thread. The handle is either gold niello
or enamelled gold.

7. The Royal Sunshade, or Bangsarya,
keeps off the rays of the sun from the king.
It is shaped like the leaf of the Bhothi tree

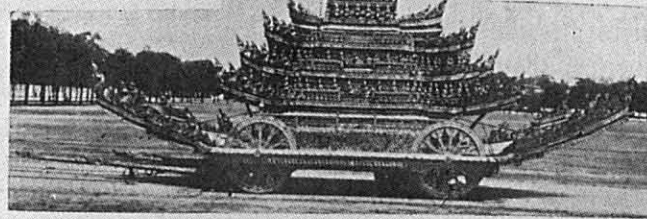
กันฝน องค์พระกลดทำด้วยผ้าขมขึงไหมด
 ตาด หรือเย็บระบาย ตามเป็นถมทองและ
 ทองลงยา ยอดเป็นรูปพรมกัฏฐ

๗. บังสุรย์ เป็นเครื่องบังแดดขนาด
 ใหญ่ รูปร่างคล้ายใบโพธิ์ ทำด้วยผ้าปักหัก
 ทองขวาง มีตามยาว

๘. พัดโบก เป็นพัดทำด้วยใบลานรูป
 มน มีตามยาวติดอยู่ตามข้าง พัดโบกนั้น
 เป็นขนาดเล็กสำหรับถือพัด
 ขนาดกลาง มีคู่สำหรับมหาด
 เล็กถวายอยู่งานพัด เวลา
 เสด็จ ประทับ พระราชอาสน์
 ขนาดใหญ่สำหรับเจ้าพนักงาน
 งาน เจริญอยู่งานพัดถวาย ใน
 ขบวนเสด็จพระราชดำเนิน

B. 35
 and is made of cloth embroidered in gold
 and it has a long handle.

8. The Royal Fan is made of palm leaf
 of round shape with a long handle fastened
 to one side. If this kind of fan is small in
 size, the king uses it himself to fan himself
 gently. If, on the other hand, they are
 medium-sized, a pair have to be used and it
 is the duty of Royal Pages to fan the king
 with these fans when he is seated on a dais
 The large-used ones are only used during a
 procession when officials
 walking on either side of
 the king have to fan him.

ราชรถ

ราชรถเป็นของสร้าง ตั้งแต่ครั้งรัชกาล
 ที่ ๑ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ใช้สำหรับเชิญ
 พระโกศพระบรมศพเข้าขบวนแห่ไปพระ
 เมรุมาศ มีบุษบกอยู่ตรงกลาง ทำด้วยฝัมือ

Royal Coaches of State.

The Royal Coach is very ancient and
 has been in existence since the reign of the
 First King of Krung Ratana Kosindr. It used
 to bear the Royal Urn containing the body of
 the King in procession to the Royal Crema-
 torium. In the centre is a dais, delicately
 and beautifully inlaid with wood, carved into

ปราศตกแต่งงาม จำหลักด้วยไม้เป็นรูปพลวคล้าย
ต่างๆ และรูปเทพนม เวลาเชิญพระบรมศพ
ต้องใช้คนลากข้างละ ๑๐๐ คน

ราชรถนมอยู่ ๒ คัน คันหนึ่งชื่อพระ
มหาพิชัยราชรถ เป็นราชรถสำหรับทรงพระ
โกษฐของพระเจ้าแผ่นดินโดยฉะเพาะ อีก
คันหนึ่ง ชื่อเวชยันตราชรถ เป็นราชรถ
สำหรับทรงพระโกษฐของพระบรมราชินีและ
กรมพระราชวังบวร ราชรถทั้ง ๒ คันนี้ใน
ปัจจุบัน ยังเก็บรักษาไว้ใน พิพิธภัณฑสถาน
แห่งชาติ

พระราชยาน

เครื่องประกอบ พระราชอิสริยยศของ
พระมหากษัตริย์ ที่เรียกรวมกันว่าพระราช
ยานมีดังต่อไปนี้

๑. พระยานมาศ สำหรับประทับ
ราบๆ และพึงได้ ทำด้วยไม้จำหลักปิดทอง
มีคานหามคู่และมีแอกทงหน้าและหลัง มี
เชือกหุ้มผ้าผูกแอกนั้น แล้วไปคล้องกับลูก
ไม้ซึ่งมีคนหาม ๘ คน

๒. พระยานมาศ ๓ ลำคาน เป็นคาน
หามขนาดใหญ่ ทำด้วยไม้จำหลักปิดทอง
ประดับภาพ ๒ ชั้น มีพนัก และมีคานหาม
๓ คาน คนหาม ๒ ผลัด ๖๐ คน เดิมใช้
สำหรับเชิญพระโกษฐพระบรมศพพระมหา
กษัตริย์

various designs, including that of Thai-
designed angels with clasped hands. When
the body of a king is placed on this State
Coach it is drawn by 100 persons on each
side.

There are two Royal State Hearses.
One is called the Phra Maha Pichai Racharot
and is only used for taking the body of a
king to its cremation. The other is called
Vechayant Racharot and is used for taking
the body of queens or members of the Royal
Family to their cremation. These two Royal
State Hearses are kept, at present, in the
National Museum.

Royal Palanquins

Other things used to enhance the dig-
nity of the king are known as Royal Palan-
quins, and are as follows:

1. Phra Yan Mas is for the king to
sit on in a reclining position. It is made
of carved wood covered with gold. It has two
carrying poles, and a front and back axle
with a cord covered in cloth fastened to it.
Eight persons are needed to carry it.

2. Phra Yan Mas, with three Lam
Karn, is a large-sized palanquin made of
carved wood covered with gold and de-
corated with two rows of pictures. It also
has a back to lean against and three poles.
Two shifts of 60 persons are needed to
carry it. Originally it was used to carry
the golden Urn containing the body of the
king.

3. Phra Rachayan Kong is for the
king sit in with his feet hanging down and
is made of carved wood covered with gold
and decorated with pictures. There is a
back for the king to lean against. It has two

๓. พระราชยานกง สำหรับประทับ
ห้อยพระบาท ทำด้วยไม้จำหลักบิดทอง
ประดับภาพ มีกงกับพนักสำหรับพิง มีคาน
๒ คาน กับแอกและลูกไม้สำหรับหาม ๘ คน
ใช้สำหรับทรงในเวลาปรกติ

๔. พระที่นั่งพุดตาล รูปคล้ายพระที่
นั่งกง แต่ทำวิจิตรขึ้น เวลาแต่งเป็นพระ
ราชยานมีแอกผูกติดกับคานทั้งหน้าและหลัง
ที่แอกผูก ลูกไม้ สำหรับหาม ทั้งซ้ายขวา หน้า
หลัง มีคนหามรวมพลัดละ ๑๖ คน

๕. พระที่นั่งราเชนทรยาน ทำด้วย
ไม้จำหลักบิดทองรูปบุษบก มีคานสำหรับ
หาม ๔ คาน ใช้คนหาม ๕๖ คน พระที่นั่ง
องค์นี้ สำหรับ พระมหากษัตริย์ ทรงในเวลา
เสด็จพระราชดำเนินโดยขบวนแห่อย่างใหญ่
ที่เรียกว่าขบวน ๔ สาย เช่น เสด็จพระราช
ดำเนินจากพระราชมณเฑียรไปถวายสักการ
พระพุทธรูปหามณรัตนปฏิมากร ที่วัดพระ
ศรีรัตนศาสดาราม ในงานพระบรมราชา

ภิเษกเป็นต้น และโดยที่พระที่นั่งราเชนทร
ยานองค์นี้เป็นของใหญ่และหนัก จึงไม่ได้
ใช้สำหรับเสด็จพระราชดำเนินทางไกล

poles with axles and other appertenances
for eight persons to carry. It is used for
ordinary ceremonies.

4. Phra Thinang Phut-tal is shaped
something like the Phra Rachayan Kong
but is made more elaborate in style. When
it is decorated as a Royal Palanquin an
axle is attached to both the front and back
poles. A kind of yoke is tied to the axle
for carrying on both sides both in front
and behind. Sixteen persons are needed to
carry it.

5. Phra Thinang Rachen Tharayan is
made of carved wood covered with gold and
is in the shape of a cone. There are four
poles for carrying it and 56 persons are
required to carry it. This Phra Thinang
is used by the king in large processions,
such as when he goes from the precincts of
the Royal Palace to pay homage to the
Emerald Buddha in the Phra Sri Ratana
Sasaram Monastery or during Coronation
ceremonies. Since this Phra Thinang is
both big and extremely heavy it is not used
for long distances.

จุดการสร้างสมุด
และประวัติย่อผู้รวบรวม

เมื่อ พระบาท สมเด็จ พระปรเมนทร มหา
ภูมิพลอดุลยเดช พระประมุขของชาติไทย
จะเสด็จกลับจากต่างประเทศ นิว้ตรีพระมหา

แสร้ ขจรศิลป์
ถ่ายเมื่อ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๘

นคร เพื่อปกครองไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินของ
พระองค์นั้น ข้าวนเป็นข้าบำรุงขวัญ นำ
ความบ้ติข้มาสู่ประชาชนทั้งชาติ ที่จะได
อยู่ใกล้ไ้ตร้พระบารมีในพระมหากรุณาธิ
คุณแล้้นเกล้า้นกระหม่อม

ข้าพเจ้าป้ลาบป้ลิมซาบข้งเป็นที่สุด เช่น
เดียวกับคนท้งหลาย ในการท้ทรง
นิว้ตรีพระมหานครและในวาระทรง
พระราชพิธีราชาภิเษก เถลิงศิริราช
สมบัติ โอกาสนี้สิ่งที่ประชาชนจะ
นำส่งไ้ด ๆ ขนทลเกล้า ถวายเพื่อ
เฉลิมพระเกียรติพระบารมีพระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ข้งประทับอยู่
เหนือเกล้า ผู้ไ้ดจะละเมิดหมัน
พระบรมเตชานภาพมิไ้ดนั้น มิมี
อะไรท้จะค้กว่าเหนือกว่าน้ำใจก้ด
อันเกิดข้้นด้วยความบริสุทธิ์ของต
เอง

เพราะด้วยใจเป็นเอกฉันที่
บรรดาข้าราชการ, พ่อค้า, คหบดี,
ประชาชน และข้าพเจ้า จึงตกลง
ร่วมกันเป็นเจ้าของ สร้างสมุดและ
น้ารูป ประวัติด้วยจิตใจอันสุจริต
ของต้้นขนทลเกล้าถวายตัว

ทว่าหนังสือในแนวคิทธรรมดา
เยียงหนังสือท้หลายนั้น ยังเห็น
ว่าไม่เหมาะสม ควรคู้กับพระบารมี

ทั้งเป็นหนังสือที่ไม่มีแนวจะให้โอกาสกับบรรดาผู้ซึ่งเฝ้าถวายพระพรไต่ถามด้วยความกตัญญูสนองพระเดชพระคุณไต่ด้วย ซึ่งไม่ตรงกับจิตใจของประชาชนอย่างยิ่ง

เห็นอยู่แต่ "สมุทธราชานุสรณ์" เท่านั้น เพราะเป็นสมุดมโนเกียรตีสอง มีลักษณะเทียบเท่ากับ "สมุทธพิพิธภัณฑ" สมุทธราชานุสรณ์เกิดหรือสมุทธพิพิธภัณฑเกิด กว่าจะรวบรวมเสร็จต้องใช้เวลาเนิ่น เนื่องจากต้องการสวยงามเรียบร้อย และบรรจุเนวงาน ให้ครบถ้วนถูกต้องตามจุดลักษณะของสมุดประเภทนี้

สมุดทั้งสองมีนัยทุกประการเหมือนกัน ผิดแต่แตกต่างกันบ้าง ที่ความเหมาะสมของเวลา เมื่อปรุึกษาเห็นพร้อมกันจะสร้างสมุทธราชานุสรณ์แล้ว จึงอัญเชิญอภิราชนามสมุทว่า "สมุทธภูมิราชกัถราชานุสรณ์" มีความหมายถึงพสกนิกรทั้งชาติ จัดพิมพ์เป็นอนุสรณ์ ทั่วเกล้าถวายความจงรักภักดีได้ฝ่าละอองธุลีพระบาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๘ องค์ บัญญัติ ชั่วกาลปาวสานต์

แล้วการรวบรวม จัด ทำ ได้เริ่มขึ้นทุกสิ่งทุกอย่างเป็นหน้าที่ข้าพเจ้าต้องทำจนสำเร็จบริบูรณ์พร้อมด้วยเกียรติยศความดี ก่อนจะดำเนินงานอย่างใด ๆ ได้นึกความดีริไปหาหรือขอความเห็นท่านผู้ใหญ่ผู้ทรงเกียรติหลาย

ท่าน ได้รับคำต้อนรับแสนอบอุ่นเต็มที่ บัญชีหากันสำคัญต่อไป จึงอยู่ที่ข้าพเจ้าจะมีความสามารถทำได้ ก็เห็นอย่างไรเป็นประโยชน์

ในที่นี้ต้องขออภัยท่านที่ข้าพเจ้าไปเชิญไม่ทั่วถึง ก็ท่านที่ตำแหน่งไม่ถึงกับความประสงค์ตามจุดนั้นด้วย จึงไม่มีรูปประวัติของท่านอยู่ในสมุดเล่มนี้ แต่ทุก ๆ ท่านย่อมมีความภาคภูมิใจในพระยุคบาทเช่นเดียวกัน

สมุดประเภทเดียวกัน กับสมุดภูมิราชกัถ เคยพิมพ์มาครั้งหนึ่งในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ รัชกาลที่ ๖ ชื่อว่า "สมุทธสยามรัฐพิพิธภัณฑ" สร้างขึ้นเป็นราชานุสรณ์ และเป็นพระอภิศการสร้างสรรค์สวนลุมพิน ซึ่งพระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้น ท่านผู้รวบรวมสมุดเล่มที่กล่าวในระหว่างการรวบรวม ได้รับพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานบรรดาศักดิ์ให้เป็น "หลวง" ข้าพเจ้าเป็นผู้หนึ่งที่มีส่วนการทำได้ด้วย นำเสียดายที่กิจการยังไม่ทันลุล่วงถึงสิ้นสมุรณิ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ทรงสนพระชนมเสัยก่อน สมุทธสยามรัฐพิพิธภัณฑจึงสำเร็จด้วยความดียังไม่พร้อมมูล เนวงานของสมุดเล่มที่กล่าวกับสมุทธที่ข้าพเจ้ากำลังรวบรวมอยู่ มีแนวทางอย่างเดียวกัน นอกจากความเหมาะสมของเวลา และต่างกันอยู่บ้างเฉพาะสมุทธภูมิราช

กักตัวข้าราชการ, พ่อค้า, ประชาชน เป็นผู้
จัดการสร้าง จำนวนรูปประวัติบุคคลจึงมี
มากกว่า ทำโดยประชาชน รูปประวัติของทุก
ท่านที่ให้กว่าจะได้ต้องอาศัยความสวดของ
ผู้ให้เขียนประมาณ ส่วนสมุดสยามรัฐพิธิ
กัณฑ์เล่มโน้น ผู้ทรงเกียรติสูงสุดเป็นผู้ปล
กัมภ์ สิ่งทีคิดว่ายากก็ผ่านไปได้ง่าย

เมื่อเป็น เล่ม เสร็จแล้ว มองดูไม่น่าจะ
ลำบากต้องใช้เวลานานเท่าใด ในส่วนข้าพ
เจ้าผู้ทำยอมรับถึงความยากง่าย จึงขอรับคำ
ชี้แจงไว้ด้วยความคารวะยิ่ง

การไปเชอเชิญกัก การไปเก็บรูปประวัติ
กัก ข้าพเจ้าต้องไป ต้องทำด้วยตัวเองทั้งสัน
อันที่จริง เพียง เก็บ รูป ประวัติ ท่านที่เอาไว้
คืนนี้มาต้องให้ข้าพเจ้าไปเก็บด้วยตนเอง แต่
จำเป็นสุดที่ข้าพเจ้าจำต้องไป เคยให้ผู้อื่น
ไปรับแทน เพียงแต่รับรูปแทนเท่านั้น ไม่
มีส่งอันใดที่ต้องทำนอกเหนือกว่านั้น ๑๑ วัน
ไม่ได้รูปสักรายเดียว ฐานะทุกสิ่งจึงเป็นงานที่
ข้าพเจ้าปลุกตัวไม่ได้ ต้องทำคงแต่หน้าที่ ก.
ถึง ฮ. ไปที่บ้าน, ทกรรม, กระทรวง, บรมัท
ทั้งร้าน, สำนักงาน, ไปทุกคาบทุกแห่งใน
พระนครที่ฐานะของสมุดเล่มนั้นไปถึง

นำปัดอย่างยิ่ง บรรดาท่านที่ได้พบสน
ทนา เมื่อเราเชิญท่านด้วยปราสาจากอาศัย
อำนาจอิทธิพลบังคับจิตใจ ท่านทราบคั้น
สายปลายเหตุรู้เรื่องแล้ว ก็มอบทุกท่านให้

F.A. 61
การต้อนรับโดยสันทาวไมตรี รับคำเชอเชิญ
ด้วยความบริสุทธิ์สอาดใส

สำคัญอยู่อย่างหนึ่งเป็นสาเหตุของความ
ถ้าข้า ด้วยท่านเป็นผู้ใหญ่ มีภาระกิจผูกพัน
อยู่เต็มมือ ไม่มีเวลาปลีกย่อยว่างเปล่า จึง
เป็นการยากที่จะพบได้ง่ายๆ ยิ่งกว่านั้นสำคัญ
ที่สุด, ข้าที่สุด, ตรงตอนขอรับรูปมาทำแม่
พิมพ์ ตอนนั้นจัดเป็นงานใหญ่ คือท่านที่ให้รูป
เกือบทุกท่าน ถือว่าเป็นสมุดหลักฐานใน
อนาคต รูปถ่ายไว้ก่อนนานมาแล้วใช้ไม่ได้
ต้อง ถ่าย รูปกัน ใหม่ให้ ตรง สภาพเวลาใกล้
เคียงกันกับปัจจุบัน กว่าจะได้รูป พบบ้าง,
ไม่พบบ้าง, ลมบ้าง, ยังไม่ได้ถ่ายบ้าง, ข้าพ
เจ้าถึงกับต้องขอลงถ่ายรูป แต่คงไม่ได้
ถ่ายรูปท่านสักรายเดียว โดยข้ออ้างที่เบ
จริงว่า ผมยังไม่ตัด หนวดยังไม่ได้โกน
เครื่องแต่งตัว เครื่องแบบยังไม่ได้นำมา เป็น
อันต้องงดเรื่องถ่ายรูป เมื่อรวมจำนวนครั้งท
ไปหาทุก ๆ ท่านมารวมกัน และเจตย์ ออก
เป็นราย ๆ คงไม่น้อยกว่าท่านละ ๒๐ ครั้ง
บางท่านเลยเหลวไปเสียก็มาก ทั้ง ๆ ที่ท่าน
ยังมีความเลื่อมใสไม่เสื่อมคลาย ที่เสียไป
ถือว่าเหนื่อยไปแล้ว ตกเป็นพินไม่พูดถึง
โดยยักหลัก ความ สดวก ด้วยความ สมัยครใจ
เป็นบรรทัดฐาน

เต็มกำหนดไว้ว่า อजरบ รวมแล้วเสร็จ
ภายใน ๑ ปี ครั้นทำเข้าจริงกลายเป็น ๔

บ ครง เกินกำหนดไปอีก ๒ ครง ที่เป็นเช่น
 น เพราะ เนื้อเรื่อง ที่ใช่ เป็นคน ละบับ คอรูป
 ประวัติของบุคคล ๆ นั้นเป็นท่านผอน ไม่ใช่
 ตัวข้าพเจ้า ท่านในรูป, ประวัติมาษา ก็เท่ากับ
 คนละบับชา ต้องรอ ท่านชาเพียงผู้เดียวพอ
 ทำเนา ถ้าชาหลายคนเขาเรื่องจริงชกชามาก
 ขน ลงมือพิมพ์ตั้งแต่วันที่ ๑๔ กรกฎาคม
 พ.ศ. ๒๔๕๖ อยู่ในระหว่างกรพิมพ์ทั้งทำ
 ปกที่แยกทำอีกต่างหากอีก ๒๐ วัน รวมเป็น
 เวลาถึง ๑ ปี กับ ๑ เดือนเศษ

สำหรับ ตัวข้าพเจ้า ไม่มี วันเสาร์ ไม่มีวัน
 อาทิตย์ ไม่มีวันอะไรที่ไม่ใช่วันทำงานให้กับ
 สมุดเล่มนี้ มีวันเจ็บแต่ไม่ยอมเจ็บ แลเม
 กลางคืนยังนั่งสู้อย เรียงประวัติแต่ละท่านชง
 โน้ตมาเข้าเรื่อง, ตรวจปรุฟ ทำทุกสิ่งเพื่อ
 ความงาม จึงลงทุนพิมพ์ด้วยกระดาษอาร์ต
 อย่างดีราคาสูง ส่วนรูปจะชัดเจนหรือไม่
 เป็นธุระอีกตอนหนึ่ง

ไม่นับเวลาที่สร้างโครงการนี้และเตรียม
 ตัวทำการ นับเฉพาะเวลาที่ออกเดินถนน
 เริ่มติดต่อเชอเชญ ตั้งแต่วันที่ ๔ ธันวาคม
 พ.ศ. ๒๔๕๓ หวะกะเป่าซึ่งบรรจุมุดตัวอย่าง
 ใบเชอเชญภาษาไทย, ภาษาอังกฤษ,
 กฤษ กับเอกสาร เกี่ยวกับกิจการ ของสมุด
 เล่มนี้ รวมหนัก ๔ กิโลกรัอง ประมาณเท่านั้น
 ครงถึง หัวตืดตัวเดินย้านถนน ขนตักสูง
 ลงนาค่า เบยคบบนรถราง รถเมลต์ตลอดเวลา

ที่สุดกระดูกไหลข้างขวาเคลื่อน จะยกมือข้าง
 ใหญ่เจ็บให้สูงเหนือไหล่ยกก็เมขน จะจับ
 ราวรถราง, รถเมลต์ไม่ได้ จะใช้มือข้างดีจับ
 ราว ใช้มือข้างเจ็บถอกกะเป่าแทนก็ไม่ได้อีก
 มันถ่วงกระดูกไหลข้างที่เจ็บอยู่แล้ว กลับ
 เพิ่มความเจ็บขงขน จะวางกะเป่าบางที่ไม่มี
 ทว่างจะวาง มันเป็นเรื่องของการทรมาน แต่
 เป็นหน้าที่ ๆ ต้องทนเรื่อยไป ข้าพเจ้าไม่ท้อ
 เพราะ กฎ ธรรมดา ของ งานที่ เป็น งานต้อง มี
 อุปสรรค

ขอขอบพระคุณนายแพทย์ผู้ทรงวุฒิ คุณ
 หลายท่านมีหลวงนิติเวชวิชาญ M.D., F.I.
 C.S., อธิบดีกรมการแพทย์ คุณหลวงลิขิต-
 ธรรมสรพยัตต์ M.D., Dr. Sc. in Pharmacy
 (Hon.) M.D. (Hon.) อธิบดีกรมวิทยาศาสตร์
 การแพทย์ อดุสสำหณะนำด้วยใจเมตตา ให้
 หยุดพักรักษาตัวเสียสักเดือนหนึ่ง หายแล้ว
 จึงเริ่มการใหม่ ทั้งไว้นานเส้นเคยชินแขน
 อาจเสียได้ หลวงพิณพาทย์พิทยาเกท M.D.
 ศาสตราจารย์รังสีวิทยา คณบดีคณะแพทย์
 ศาสตร์และศิริราชพยาบาล กรุณาจะให้ นาย
 แพทย์ ผู้เชี่ยวชาญ ศัลย กรรม กระดูก ตรวจ
 รักษา และ ท่าน พลตรี สงวน โรจนวงศ์
 M.D., F.R. F.P.S. ผู้เชี่ยวชาญการแพทย์กรม
 แพทย์ทหารบก ถึงกับลงทุนรักษาให้ไม่คิด
 มุลค่า ข้าพเจ้ารับความกรุณาของท่านไว้ แต่
 คงทำไม่ได้เพราะจะต้องหยุดงาน ชงข้าพเจ้า

ไม่ยอมหยุดให้เวลาเสียไป กลางคืนนอน
ปวดสวดทน กลางวันฝันตัวหวัคจะเป่าไปทำ
งานไม่ยอมเจ็บ ผลสุดท้ายทนไม่ไหว ต้อง
ไปเอกเรซตรวจกับเอกเรซรักษา ที่โรง
พยาบาลพระมงกุฎเกล้า (ร.พ. เสนารักษ์
พญาไท) จะหายได้อย่างไรเมื่อข้าพเจ้าไม่
ยอมหยุด เลยไม่หายเจ็บอยู่จนบัดนี้ ระยะ
เวลา ๔ ปี ตังหน้ารวบรวมสมุดเล่มนี้ไม่หยุด
ยัง ไม่มีเวลาปลีกตัวไปทำอย่างอื่นได้อีก

แต่แล้วข้าพเจ้าก็ชนะ สมุดที่ท่านล้ม
แล้วอาจคิดว่าไม่สามารถเกิดมากู้บารมีได้ ที่
สุดถึงขั้นสำเร็จเป็นเล่ม ต่ข่ว บอกถึงงาน
ยากง่าย ปรากฏเป็นพยานอยู่ในมือท่านดังนี้
เรื่องราวส่วนตัวของข้าพเจ้า มีหลาย
ท่านขอให้นำประวัติลงไว้บ้าง ให้ข้อคิดว่า
รูปประวัติท่านผู้มึ่เกียรติอื่น ๆ มีแล้ว ประ
วัคผู้รวบรวมควรมีไว้บ้าง ไม่ควรจะลืมเสีย
ความตั้งใจของหลายท่านที่ให้ความเห็นนั้น
ขอขอบคุณยิ่ง ข้าพเจ้าก็มีความปรารถนาอยู่
โดยเห็นว่า บนปลาย สุดทาง ของชีวิตที่เกิด
มาเป็นคนไทยในประเทศไทยกับเขากคนหนึ่ง
กรรมดี ข้าพเจ้ามี, กรรมชั่วข้าพเจ้าไม่เคย
สร้าง. ส่วนที่ไม่เกิด "ดีปรากฏ" ไม่ใช่
ข้าพเจ้าไม่รักดี ดี, ชั่ว, จะปรากฏจากการสั่ง
เสริมของบุคคลเป็นประมาณ เมื่อมิตมิ
ความรู้สึกลับตัวดังนี้ จึงควรพิมพ์ไว้ให้

อนุชนรุ่นหลังได้เห็นบ้างว่า ในคืนแผ่นดิน
ไทยสมัยก่อนโน้นมีนายเสวรี ขจรศิลป์ เป็น
พลเมืองของชาติไทย และรัก ประเทศชาติ
มาดุกุมเท่าชีวิตด้วยผู้หนึ่ง แต่สงสัยอยู่ที่จะ
นำรูปประวัติของตนมาลงไว้แน่ ยังมองไม่
เห็นว่า จะลงไว้หมวดไหน, ตอนไหน, เพราะ
สถานะไม่เข้ารูปตรงกับหมวดใด ที่สุดจึงต้อง
นำรูป, ประวัติมาบรรจุไว้ท้ายสมุด สอนอง
ความปรารถนาของตน และของผู้อื่นให้ครบ
ถ้วน สมบูรณ์ พร้อม ทั้ง ครอบ ครว้ ตรี ภู
"ขจรศิลป์"

ประวัติข้าพเจ้า จะนำมาลงมากมาย คู่มือ
จำเป็น จึงขอเรียนนิสัย, ความประพฤติ,
อาชีพ แต่เพียงย่อ ๆ

ข้าพเจ้าพอใจ และสนใจงานของชาติมา
แต่เล็ก ไม่ใช่หนักการเมือง เมื่อเติบโตนิสัย
รักงานชาติยังมีอยู่ จึงสันนิทานงานของประ
เทศในแง่กิจกรรมตา ด้วยช่วงสายคาที่ไกล
ไม่ค่อยผิดเพี้ยน ข้าพเจ้าเป็นพลเมืองของ
ชาติ อาศัยชาติเป็นผู้นำทาง ไม่เคยคิด
นโยบายรัฐบาลไม่ว่าในกรณีใด ๆ หรือรัฐบาล
ไหน ๆ ไม่ผูกพันเกี่ยวข้องกับนักการเมืองผู้
ใด คณะใด ดำรงตนเป็นผู้เลี้ยงลูกเมียตาม
สัมมาอาชีพ เป็นคนไทย, เลือดไทย, ชาติไทย
โดยสมบูรณ์, เป็นพุทธศาสนิกชน, ไม่เคย
พึงร่วมชชาติใดมาเป็นอำนาจ

ในท่าน ขอเสนอ เรื่องที่ผ่าน มาแล้ว เรื่อง
หนึ่งมาแล้วสักพันปี เพื่อขึ้นความจริงที่เรียน
มาแล้วเมื่อ สมัยท่าน พลเอกพระยาพหล
พลพยุหเสนา กราบบังคมทูลลาออกจาก
ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ข้าพเจ้าวิตกไม่น้อย
จึงมีจดหมายส่งทางจดทะเลเบียนวิงวอนขอให้
ท่านยับยั้งการลาของท่านเสีย รวมข้อคัด
ค้านมีอยู่ ๘ ข้อด้วยกัน ยังจำได้อยู่ ๒ ข้อ

ความว่า ท่านเป็นหัวหน้าเปลี่ยนแปลง
การปกครอง ย่อมมีความมุ่งมั่นหมายซึ่งแน่นอน
ผู้ใด ๆ ถ้าลาออกไปให้ผู้อื่นรับตำแหน่งแทน
เกรงจะมีนโยบายเปลี่ยนรูปไปได้ ราชทูต
จะมั่นใจรักประชาชนไทยไม่เสมอท่าน ทั้ง
ท่านก็เป็นทีเลวพยำเกรงของทหาร บ้าน
เมืองกำลังต้องการความปรองดอง ระยะเวลา
สวัสดิภาพ ของ ประเทศ ยังเป็น มุม ลาก ไม่
เรียบร้อยอยู่นี้ ความสงบหรือไม้อาจมาจาก
ทางใด ๆ ได้หลายทาง ถ้าท่านยังดำรงตำแหน่ง
เป็นผู้บังคับบัญชา ย่อมเป็นหลัก
ประกันภัยอยู่ เห็นว่าความแตกแยกจะประ
สานได้

เท่าที่นำคำเสนอคำอื่นผ่านไปนานแล้ว
มาเรียนใหม่ จะโดยคำเหตุผลจากถ้อยคำ
เพื่อหวังเรียกครองสินรางวัล หรือเพื่อแสดง
ความเต็มใจในเชิงปฏิภาณ อันควรยกย่องแต่
ประการใดนั้นหาไม่ได้ สิ่งเหล่านี้ไม่มีความ
หมายที่จงใจ แต่ก็มีใจอยู่ในส่วนเฉพาะที่

คำคัดค้านทั้งหมด บังเอิญไปตรงกับพระ
บรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระปก
เกล้า ๆ เจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๗ ทรงมีพระ
กระแสรับสั่งระงับการกราบบังคมทูลลาของ
เจ้าคุณพหลมา ๘ ข้อ ทุก ๆ ข้อเหตุผลเช่น
เดียวกับของข้าพเจ้าทั้ง ๘ ข้อ

โปรดกรุณาหันมาพิจารณาปรัชญาเจ้าใน
ภาพถ่ายบ้าง ลักษณะบ่งชี้ที่ว่า ดู, แต่ ข้อ,
อาการที่ตรากตรำคร่ำครึยดกับงาน โดยอา
ชีพที่ต้องหากินด้วยการเลี้ยงตัวเอง, ทั้ง
ภรรยา, และบุตรอีก ๗ คน จึงต้องเร่งมัน
สมองให้เกิดความคิด ต้องใช้ปัญญาเข้าแลก
เปลี่ยน กับผู้ทรงวุฒิ และนักธุรกิจ ทุกสาขา
ต้องทอดร่างพลีตัว ออกต่อสู้ กับงาน ในที่ซึ่ง
มีเงินวางอยู่โดยชอบด้วยกฎหมาย ไม่ว่าที่
ร่ม, กลางฝน หรือแสงอาทิตย์ ไม่มีโอกาส
ได้พักผ่อน หย่อนอารมณ์ ในโรงหนัง โรงละคร
และรมตย์สถานใด ๆ คำว่าตาอาภาศไม่มี
ความจริงในตัวของข้าพเจ้า ขณะที่กำลังป่วย
ยังกล้ายืนยันว่าต้องทำงานมากกว่าท่านที่
ต้องลี้ไปชดนาษาเช่นรับเงินเดือนเสียอีก
ก่อนไปให้เริ่มรับฟ้องจากพวกกล ๆ ไม่มีสัน
ตุล ข้อคัดค้านที่จำเป็นต้องใช้ประจำมีอยู่ ๘
ข้อ คือ ปลอดภัย, หลอด, ขนม, และไม่เรียว
ข้าพเจ้าเป็นคนชอบคิดมาแต่เด็ก ๆ เห็น
อะไรผ่านสายตา ก็อดที่จะนำมาคิดหาปม
ต่อแยกข้อบกพร่องไม่ได้ เป็นเช่นนี้ตลอด

มาจนปัจจุบัน การใช้ความคิดเป็นนิสัย
และทำงานหนักอยู่เสมอ ทั้งในส่วนการ
ครองชีพอันหนักยิ่งของครอบครัว ซึ่งข้าพ
เจ้าต้องรับผิดชอบตามหน้าที่ เพิ่มความหนัก
ทั้งร่างกายและจิตใจ บังคับให้ผิวหนังเกร็ง
แข็งกระด้าง มองเพียงผิวเผินดูว่าร้าย ที่
จริงข้าพเจ้าไม่คู่เลย อดทนยอมรับคำทำทนาย
ด้วยอารมณ์หนึ่ง มื่อย้อย่างหนึ่ง ถึงจะยอมหนึ่ง
แต่ไม่ยอมรับไมตรีของท่านที่หมิ่น ซึ่งท่านผู้
หมิ่นนั้น ก็มีสภาพ เป็นบุคลุชน อย่าง ธรรมดา
แล้วมองข้าพเจ้าไม่ใช่คน " ความมีความ
จน " ไม่ใช่วัดมาตรฐานของความเป็นคนดี
หรือเลว " มี " ที่ได้มาจากความ "ไม่ดี"
กับ "จน" ที่จนจากความ "ดี" สำหรับ
ข้าพเจ้ายังเต็มใจสมัคร รับรอง ข้อหลัง เป็น
เครื่อง ประดับ โลก ไป โลก อนาคต มากกว่า
เพราะ ทรวม มั่นม อยู่น้อยใน ตำบล อันเดียว
กันทั้งนั้น เหลือแต่ " ข้อ " สุดแต่เจ้าของ
ผู้ปรารถนาให้ชื่อของตน ไปตั้ง อยู่ใน ลักษณะ
ไหนเท่านั้น สำหรับงานข้าพเจ้าต้องเร่งร้อน
เพื่อรักษาเวลา ๒๔ ชั่วโมงต่อ ๑ วัน ให้งาน
เรียบร้อยทุกวันหมดไปพร้อม ๆ กัน

เขาพูดกันว่า ลกข่างตกไม่ไกลต้น. เชอ
ไม่ทางแถว เป็นคำที่ไม่ผิด ตระกูลข้าพเจ้า
คือแต่แม่, ชาย, พี่สาว ๒ คน ล้วนแต่ดำรง
ชีวิตเพื่อพุทธศาสนา วันธรรมสวดละเข้าวัด

ถือศีล ๘, ข้าพเจ้าก็พลอยไปบ้าง กับเคยถือ
ศีล เคยแสดงธรรม เมื่อเติบโตการศึกษา
แม้จะหันมาทางอุดมคติของโลก หนักมาทาง
วิทยาศาสตร์ อาศรัยมถานด้วยเหตุด้วยผล
ก็ตาม ซึ่งข้าพเจ้าก็เคารพในความจริงนั้น ๆ
เป็นขวัญของชีวิตตลอดมา ส่วนความ
เมตตาเอื้ออารี ยังเป็นนิสัยแนบแน่นไม่
เสื่อมคลาย เมื่ออายุ ๑๖ ปี เป็นนักเรียน
ทหาร นิสสัยทหารจึงเพาะปลูกอกงาม ข้า
นิสัยตามรอยพุทธบัญญัติคือภาวะหนึ่ง จึง
เป็นนิสัยแก่ประจำตัวจับอยู่ที่หัวใจอย่าง
แกะไม่ออกจนทุกวันนี้ จะแก้ไขให้หมุน
เวียน หันเห ไปตาม กาล สมัย เหมือน เขาทั้ง
หลาย ก็ไปไม่ได้ มันยากเหมือนคนขาดวัน
จะวิ่งแข่งให้ชนะคนขาด รู้ตัวว่าไม่เหมาะจะ
ทำงานบางชนิดที่ต้องผันนิสัยตน ทั้งไม่ยอม
รับ และไม่ยอม ร่วมงาน กับท่าน ที่ไม่มีความ
จริง, ไม่มีความเย็น, ไม่มีความร้อน, พอใจ
ในความฉลาด, ความสามารถ ที่ไม่ทั้งความ
ซื่อ

อาชีพ เคยเป็นนักการค้า, นักธุรกิจ,
รับราชการ เคยเป็นคนหนังสือพิมพ์ แต่ไม่
ใช้นักหนังสือพิมพ์ อาชีพผ่านชีวิตไปแล้ว
ประมาณ ๑๕ ปี ข้าพเจ้าไม่ยอมสู้กับภ
พมาช, ไม่ยอมสู้รัฐบาล, ไม่ยอมสู้ตำรวจ,
สมัคร เป็น ผู้แพ้ มากกว่า เป็นผู้ชนะ บนโรง

cle, and so was King Rama VII. He was sent to study abroad at the age of 13. He is keen in literature and wrote many Thai and foreign books. At present he is in England.

เป็นพระโอรสองค์เดียวของ สมเด็จพระเจ้าจักรพงษ์ภูวนาถ นริศราชมหามกุฏวงศ์ จุฬาทรงกรณนรินทร์ สยามพิชิตคตินทรวรางกร สมบูรณพิสทชชาติวิมลโลกาสอภย์บักย์อรรควรรัตน ขัตติยราชกุมาร กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ พระภักษ์ย่อ "ทุกกระหม่อมจกัรพงษ์"

จอมพลและนาวาเอก เสนาธิการทหารบก กระทรวงกลาโหม ในรัชกาลที่ ๖ พระองค์เป็น สมเด็จพระอนุชาธิราช และ รัชทายาทแห่งราชบัลลังก์ประ

เทศไทย รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมหาจักรวาลุราช พระมงกุฎเกล้าฯ เป็นสมเด็จพระเชษฐาธิราชของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชการที่ ๗ ซึ่งเป็นพระเจ้าลูกกับพระเจ้าอิวี่ของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ หม่อมคัทริน เตสนิตสภ เป็นพระมารดา อันสืบมาแต่ตระกูลเศรษฐีมี่พัตินมากที่สดมาหลายชั่วคน ซึ่งเป็นธิดาของท่านประธานผู้พิพากษาศาลสูงของแคว้นลูตซ์ ข้าราชการกระทรวงยุติธรรม (เทียบยศเท่านายพล)

พันเอก พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์

Colonel

H.R.S. Prince Chula Chakrabongse

Colonel H.R.S. Prince Chula Chakrabongse (M.A.) is the only son of the late Marshal H.S.R. Chakrabongse Bhuvanarth, who was Captain of the Royal Thai Navy and Chief of Army General Staff. In the regin of King Rama VI the late Marshal was the Brother of King Rama VI and Heir to the Throne. Prince Chula was born on 28th March B.E. 2450 at Paruskawan Palace, Bangkok. He was the nephew of King Chulachomklao and Queen Sri Patcharindra of King Rama V. King Rama VI was his Un-

จอมพล ป. พิบูลสงคราม
(แปลก ขีตตะสังคะ)
นายกรัฐมนตรี

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
Field-Marshal P. Pibul Songgram
Prime Minister and Minister of Defence

A graduate of the Military Academy (1909) and commissioned and attached to the 7th Artillery in 1914.

In 1924 went abroad to France to study. He returned to Thailand in 1927.

B. C.

In 1938 was appointed Prime Minister.

He was one of the leader in the Revolution. Was appointed Commander-in-Chief of the Armed Forces during both the Indochina Incident and the Southeast Asia War.

ศึกษาวิชาทหาร เป็นนักเรียนนายร้อยทหารบกตั้งแต่วันที่ ๑๒

พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๒

สอบไล่ได้ออกจากราชการทหารเป็นที่ร้อยตรี ประจำกรมทหารปืนใหญ่ที่ ๗ เมื่อ พ.ศ. ๕๘, พ.ศ. ๖๔ เป็นนายทหารฝึกหัดราชการ ร.ร. เสนาธิการทบ., พ.ศ. ๖๖ ประจำกรมยุทธศาสตร์ ทบ.

พ.ศ. เดียวกันเข้าประจำกรมเสนาธิการ เพื่อเตรียมการไปต่างประเทศใน พ.ศ. ๖๗ จึงเดินทางไปศึกษาวิชาทหารเพิ่มเติม ณ ประเทศฝรั่งเศส

กันต้นได้ศึกษาภาษา อยู่กับ นาย โมเรล เป็นเวลา ๘ เดือน จากนั้นผู้ช่วยทูตให้ย้ายมาศึกษาวิชาคำนวณใน ร.ร. Sorbonne ปารีส ขณะศึกษาภาษาใน L'Ecole Alliance Française และเข้าศึกษาที่ ร.ท. บารอนออฟ ต่อมาเข้าประจำกรมทหารปืนใหญ่ที่ บัวดีเอรี Poitiers. เข้าศึกษาใน ร.ร. เหล่าทหารปืนใหญ่ Ecole d' Application d' Artillerie ที่ ฟองแตนโบล Fontainebleau สำเร็จได้รับ

จอมพล ฝืน ชุนหะวัน

รองนายกรัฐมนตรี

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรธิการ

ผู้บัญชาการทหารบก

Field-Marshal Phin Chunhavan

Deputy Prime Minister,

Minister of Culture,

Minister of Agriculture,

Commander-in-Chief of the Army

Graduated from the Military Academy and was commissioned in 1914. Passed through Staff College in 1920.

During the Indochina Incident, was second in command of the Northeastern Army. During the Southeast Asia War, was in

B.C. 3

Command of the Third Division which in 1940 he led in the occupation of Chiengtung. He was subsequently and in the same year appointed Military Governor of Shan States. Two years later, he was also appointed Deputy Commander-in-Chief.

ชาตะภูมิ-เกิดวันพุธที่ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๓๔ ณ ตำบลบางนกแขวก อำเภอบางคนที จ.ว. สมุทรสงคราม

ศึกษาจาก ร.ร. นายร้อยทหารบก ตั้งแต่ชั้นปฐม และชั้นมัธยม สำเร็จศึกษาออกเป็นนายทหาร เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๓ และสำเร็จการศึกษาจาก ร.ร. เสนาธิการ ทบ. ใน พ.ศ. ๖๓

ได้รับยศทหารเป็น ร้อยตรี เมื่อ พ.ศ. ๕๘ เลื่อนชั้นเป็นร้อยตรี จน พ.ศ. ๘๔ เป็น "พลตรี", พ.ศ. ๘๖ เป็น "พลโท", พ.ศ. ๘๓ เป็น "พลเอก" และ พ.ศ. ๘๖ ได้รับพระราชทานยศเป็น "จอมพล"

บรรดาศักดิ์เดิม เป็น "หลวงชำนาญยุทธศาสตร์" หลุดลาออกจากบรรดาศักดิ์เมื่อ พ.ศ. ๘๕

ได้รับตำแหน่งทหารสำคัญต่างๆ มาหลายตำแหน่ง จน พ.ศ. ๖๓ เป็นนายทหารเสนาธิการกองพล ๔, พ.ศ. ๖๖ เป็นเสนาธิการมณฑลทหารบกที่ ๓ นครราชสีมา, พ.ศ. ๖๗ เป็นผู้บังคับการมณฑลทหารบกที่ ๓, พ.ศ. ๗๘ เป็นราชองครักษ์เวร

เลขที่	เครื่องหมาย	ขีดทศ
๑	.	
๒	..	
๓	...	
๔	....	
๕	.....	
๖	:....	
๗	:...:	
๘	:...:	+
๙	:...:	
๑๐	:...:	
๑๑	:...:	
๑๒	:...:	

ผมเป็น
พ่อค้า
หนังสือพิมพ์

นายแสร์ ขจรศิลป์

กรรมกร

ผมรักช้ายาก
ของคุณดี

นายแสร์ ขจรศิลป์
อยู่เลข ๘ แก้วกตามแบบนี้

ผมอยู่เลข ๘ เพราะเลข ๘
เป็นมงคล ๘ ประการ

คุณเลือกเลข ๘ เพราะ
มงคล ๘ อยู่ที่เลข ๘

เด็กวันที่ ๒๔ มีนาคม ปีนี้

คุณอยู่-บ้านบางหัว จักรวรรดิ วัดตึก ศาสนเจ้าเก่า

เลือก

๘	.....	
---	-------	--

ดีกว่า

ไอ้ . . . พ่อจ๋า

วิภาวี *

สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงยกย่องบิดามารดาว่าเป็นทิศเบื้องสูงเพราะเป็นบุพการีชนคือผู้ทำให้อ่อนเป็นผู้ที่มีบุญคุณแก่บุตรอย่างใหญ่หลวงเพราะได้สะสมบุญคุณแก่บุตรมาตั้งแต่อยู่ในครรภ์จนบุตรนั้นเติบโตใหญ่ขึ้น

นิยathi วิปปะโยโค ทุกโข การพลัดพรากจากสิ่งที่รักเป็นทุกข์ เป็นพุทธวัจนะที่เป็นสังขธรรมโดยแท้

26 กรกฎาคม 2537 เป็นวันที่ลูกได้รับความทุกข์ ความเศร้าโศกอาดูรอย่างใหญ่หลวงไม่มีการสูญเสียครั้งใดที่จะยิ่งใหญ่และสำคัญที่สุดของมนุษย์ได้เท่ากับการสูญเสียชีวิตของบิดาหรือมารดา พ่อจ๋า.....กุศลที่ส่งให้เราได้มาพบกันและกรรมใดเล่าที่ทำให้เราต้องพรากจากกัน

คุณพ่อได้ป่วยเป็นไข้ตั้งแต่วันที่ 24 กรกฎาคม 2537 ในเช้าวันที่ 26 กรกฎาคม ลูกได้โทรศัพท์เรียกรถจากโรงพยาบาลพญาไทมารับ เพราะคุณพ่อเป็นคนไข้ของโรงพยาบาลนี้ แต่ทว่าการจราจรที่ติดขัดทำให้รถมาถึงบ้านในเกือบจะช่วงสุดท้ายของชีวิต ผู้ช่วยพยาบาลที่อยู่ในรถได้ขอให้ลูกนำคุณพ่อเข้ายังโรงพยาบาลที่ใกล้ที่สุด เพราะคุณพ่อมีอาการหนักมาก เราจึงได้ไปยังวชิระพยาบาลหลักจากฝากคุณพ่อไว้กับหมอ ลูกได้พยายามติดต่อกับหมอที่เป็นเจ้าของไข้ที่โรงพยาบาลพญาไท เมื่อลูกกลับมายังห้องที่คุณพ่ออยู่ หมอได้บอกกับลูกว่า “ผมเสียใจ ผมได้พยายามอย่างที่สุดแล้ว คุณพ่อคุณหัวใจวายเฉียบพลัน”

ลูกตกตะลึง เป็นความจริงหรือนี่ คุณพ่อได้จากลูกไปแล้วจริง ๆ หรือความรู้สึกต่าง ๆ พรั่งพรูสุดที่จะอาลัย สุดที่จะไขว่คว้าให้คุณพ่อฟื้นกลับคืนมาน้ำตาของลูกไหลพรากออกมา เป็นน้ำตาที่หลังจากใจความเศร้าโศกอาดูรสุดที่จะบรรยายได้ แม้เมื่อลูกเข้าไปกราบศพคุณพ่อแล้ว น้ำตาของลูกก็ยังคงหลั่งต่อไปอย่างไม่ยอมหยุด ไอ้ พ่อคุณทูลหัวของลูก แม้ว่าลูกจะได้ปรนนิบัติรับใช้คุณพ่อเป็นเวลานาน และด้วยความสำนึกที่ว่าคุณพ่อก็มีอายุมากแล้ว (ในขณะที่คุณพ่อเสียชีวิตมีอายุได้ 98 ปี 8 เดือน 23 วัน) แต่ลูกก็ยังไม่อึดใจในการที่ได้อยู่ใกล้ชิด ได้ปรนนิบัติรับใช้ คุณพ่อเจ็บหนักมาหลายครั้ง แต่ลูกก็ยังหวังว่าคุณพ่อจะได้อยู่เป็นร่วมโพธิ์ร่วมไทรของลูกอีกต่อไป แต่ในที่สุด..... ในที่สุด วันที่ลูกต้องหัวใจสลายก็มาถึง คุณพ่อได้จากไปแล้วจริง ๆ คุณพ่ออยู่ไกลเกินกว่าที่ลูกจะไขว่คว้า ไกลเกินกว่าที่ลูกจะเอื้อมมือถึง สดับัญญาของลูกแล้ว

เมื่อหัวใจคุณพ่อหยุดเต้น เหมือนกับจะพาให้หัวใจลูกหยุดเต้นตามไปด้วย คุณพ่อได้จากไปแล้ว คุณพ่อที่น่ารักน่าบูชาของลูก ต่อหน้าผู้อื่น ลูกเพียงแต่

หลังน้ำตาที่ห้ามไม่ได้ แต่เมื่อหลับหลังผู้อื่นลูกก็ร้องไห้ ร้องอย่างหมดหัวใจ ร้องอย่างสิ้นอายุ ด้วยความรู้สึกว่าต่อแต่นี้ไปจะไม่มีพ่ออีกแล้ว

คราใดที่ลูกนึกถึงบ้านที่เราเคยมีความสุข ด้วย เสียง พุด คุยหรือเสียงหัวเราะของคุณพ่อนึกถึงวันที่คุณพ่อเคยพาลูกไปเที่ยวยังสวนสัตว์ นึกถึงการบรรยายความงดงามในยามเช้าเมื่อพระอาทิตย์ขึ้น และยามเย็นในขณะที่พระอาทิตย์กำลังจะลับฟ้าในขณะที่พาลูกไปชายทะเล นึกถึงรอยยิ้มอย่างดีใจในยามที่ลูกสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ พ่อจำ ลูกอยากจะให้วันคืนเหล่านั้นหวนกลับมาอีกครั้งหนึ่ง แต่อนิจจา นั่นคือความฝัน ลูกจะไม่มีวันได้เห็นใบหน้าและแววตาของคุณพ่ออีกแล้ว จะมีก็แต่ความทรงจำเท่านั้น ความทรงจำซึ่งจะฝังใจลูกชั่ววันรินทร์

ลูกยังจำร่างของคุณพ่อยามที่เดินไปมาในบ้าน ยังจำคำพูดที่ไพเราะ ความมีน้ำใจ ความมีเมตตากรุณาที่มีต่อลูกได้อย่างติดตา แต่.....ในเวลาต่อมาลูกก็ได้เห็นคุณพ่ออีกครั้งหนึ่งซึ่งครั้งนี้ มิได้ เดิน พัง พุด คุย และสั่งสอนลูกอีกแล้ว คุณพ่อหยุดลมหายใจแล้วได้แต่นอนเหยียดยาวอยู่บนเตียงด้วยรอยยิ้มที่ยังคงค้างอยู่ คุณพ่อได้จากไปแล้ว จากไปทั้งที่ยังอาลัย

**“นรชนยอมบิรุทธิ์ได้ด้วยการงาน วิชา ธรรม ศิล
และการเลี้ยงชีพชอบ มิใช่ด้วยวงศ์สกุลหรือทรัพย์”**

เป็นพุทธภาษิตที่คุณพ่อนำมาสอนลูกเสมอ ความเอื้ออาทรของคุณพ่อนั้นเป็นความผูกพันด้วยจิตใจอันบริสุทธิ์ ตั้งแต่เยาว์วัยจนใหญ่กล้านี้ต้องใช้เวลานานยาวนาน เวลาแห่งความปลื้มยินดี แต่ในขณะที่เดียวกันก็เป็นเวลานานที่คุณพ่อต้องเหน็ดเหนื่อยทั้งกายและใจจนสุดที่จะรำพัน แต่คุณพ่อก็อด

ทนกระทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อลูกโดยไม่ปรียาก กว่าลูกจะเติบโตใหญ่ คุณพ่อต้องเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อลูกเพียงไร ยากที่ลูกจะรู้ยากที่ลูกจะเห็น และยังยากหนักขึ้นไปอีกว่าจะมีลูกสักกี่คนที่ซึ่งถึงน้ำใจของผู้เป็นพ่อ และซึ่งถึงการกระทำของพ่อว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่พ่อกระทำนั้นเพื่อใคร เพื่อลูกที่รักยิ่งกว่าชีวิตใช่หรือไม่

จากการที่พ่อเป็นนักหนังสือพิมพ์ ที่บ้านของเราจึงมีหนังสือมากมาย ในวัยเด็กลูกรู้จัก เล่าปี กวนอู ขงเบ้ง พระอภัยมณี ตำนานแห่งดอกกุหลาบ มิใช่จากหนังสือ แต่เป็นการเล่าของคุณพ่อ สามก๊กของคุณพ่อตื่นตื่นมีชีวิตชีวา ความซื่อสัตย์ของกวนอู ความเฉลียวฉลาดของขงเบ้ง เป็นสิ่งที่ลูกจำได้เสมอ นอกจากนี้คุณพ่อยังได้สรุปลักษณะนิสัยของตัวละครให้ลูกทราบ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตต่อไป

ในด้านศาสนา คุณพ่อสอนว่า “สุกร์ สาธุณา สาธุ” ความดีอันคนดีทำง่าย และได้สอนว่า ศาสนาทุกศาสนาย่อมอยากให้คนเป็นคนดีด้วยกันทุกศาสนา เพียงแต่หลักการสอนอาจจะแตกต่างกันออกไป เช่น ศาสนาพุทธ เน้นในหลัก 3 ประการ คือ ละเว้นชั่ว ทำความดี และทำใจให้บริสุทธิ์ผ่องแผ้ว

ด้านอุปนิสัย คุณพ่อสอนให้ลูกเป็นคนประหยัด สอนให้ลูกยึดหลักธรรมของพระพุทธศาสนา รักความก้าวหน้าในชีวิต คุณพ่อกล่าวว่า “ผู้ที่เดินถอยหลังย่อมห่างจากจุดหมายปลายทางออกไปทุกที” และยังได้ยกกวีนิพนธ์ของเต๋า ที่กล่าวว่า “ทางไกลพันลี้ เริ่มจากการก้าวเดินเพียงก้าวเดียว” และ “เก่งสูงเก้าชั้น เริ่มด้วยดินเพียงก้อนเดียว” นอกจากนี้คุณพ่อยังได้สอนให้ลูกปราศจากความอิจฉาริษยา โดยได้ยกคำพูดของนักปราชญ์เท็นนิสัน ที่กล่าวว่า “ผู้อิจฉาริษยาเป็นผู้ที่มุ่งร้ายต่อผู้อื่น แต่ผู้อัจฉาริษยานั้นมักจะเป็นผู้ที่ได้รับผลร้ายจากความอิจฉาริษยานั้น” คุณพ่อได้อธิบายว่า ผลร้ายที่เกิดจากความอิจฉาริษยานั้น คือ ความขุ่นมัว ความเกลียดชัง

ความวิตกกังวล อันรวมเป็นความทุกข์ ซึ่งทรมาณจิตใจทั้งในเวลาหลับและตื่น ทั้งในที่ทุกสถานและในกาลทุกเมื่อ จึงอาจกล่าวได้ว่า ผู้ที่อัจฉริยยานั้นมักจะเป็นผู้ได้รับผลร้ายจากความอัจฉริยยานั้น

เสียงระนาดดังแว่วแผ่วมาตามลมเป็นทำนองเพลงไทยเดิมที่คุ้นหู แม้ว่าลูกจะมีได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเพลงไทยเดิมอย่างจริงจัง แต่ลูกก็รู้จักเพลงไทยเดิมหลายเพลงเช่น เพลงลาวตำเนินทราย โสมส่องแสง แขกสาหร่าย ซึ่งคุณพ่อเป็นผู้ที่ให้ความรู้เรื่องเพลงเหล่านี้ คุณพ่อกล่าวว่า “ชนชาติไทยมีนิสัยรักการดนตรีและการขับร้องมาแต่โบราณกาล ศิลปแห่งการดนตรีไทยนั้นนับว่าได้เจริญรุ่งเรืองมาช้านาน แต่เป็นที่น่าเสียดายที่ชาวไทยเราหาได้มีความซาบซึ้งถึงคุณค่าแห่งศิลป์นี้ไม่ มีน้อยรายนักที่จะ “เข้าถึง” ดนตรีไทยและเข้าใจในคุณค่าอันล้ำเลิศ ดนตรีไทยนั้นแปลกกว่าดนตรีของชาติใด ๆ ในโลก เพราะเรามีหลักเกณฑ์ของเรา โดยเฉพาะ เริ่มต้นด้วยระดับเสียงตลอดจนความหมายของท่วงทำนองการแสดงอารมณ์ เช่น ถ้าเราฟังปี่พาทย์ทำเพลงโอด เราจะทราบทันทีว่าเป็นตอนเศร้า ถ้าทำเพลงเชิดก็จะทราบได้ทันทีว่าเป็นตอนร่าเริง และเนื่องจากชาวไทยเป็นผู้ที่มีอุปนิสัย สุภาพ อ่อนโยน เพลงไทยจึงมักจะมีท่วงทำนองไปในทางไพเราะอ่อนหวาน ไม่เร่าร้อนและรุนแรงเหมือนชาติอื่น ๆ ขอฝากความหวังไว้กับลูกในฐานะที่เป็นคนไทยรุ่นใหม่ขออย่าได้หลงไหล ไปกับดนตรีของต่างชาติจนละเลยดนตรีไทย เพราะถ้าเราไม่เก็บรักษาสิ่งเหล่านี้ไว้ แต่กลับปล่อยให้ศิลปวัฒนธรรมแบบตะวันตกมาครอบงำเสียหมดแล้ว คนชั้นหลังที่มาพบก็จะเข้าใจว่า เราเป็นชาติที่เพิ่งเกิดหรือเป็นชาติเก่าแก่ที่ไม่มีวัฒนธรรมไม่มีความรู้ ไม่มีความฉลาดอันใดเลย เพราะแม้แต่เรื่องดนตรีประจำชาติก็ไม่มีปัญญาจะสร้างจะทำ ต้องไปขอยืมของชาติอื่นเขามาเล่น

ในด้านการให้ทานนั้น คุณพ่อเป็นตัวอย่างของการให้ทานที่ดีที่สุดใน

คนหนึ่ง และจะพูดเสมอว่า การทำบุญให้ทานนั้นไม่ควรที่จะทำเพื่อเอาหน้า แต่ควรจะเป็นการทำด้วยใจบริสุทธิ์ไม่ว่าจะน้อยหรือมากจะได้บุญเหมือนกันและได้ยกพุทธภาษิตที่กล่าวว่า ทพิทฺธิยํ ทุกขํ โลเก ซึ่งแปลว่า ความจนเป็นทุกข์ในโลกพร้อมทั้ง ยกตัวอย่างคนอีสานซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในสภาพที่ยากไร้ เด็กบางคนผอมโซเพราะขาดอาหาร และไม่แต่อาหารเท่านั้นแม้แต่ น้ำก็ยังไม่ค่อยมี ชาวบ้านต้องใช้ตะขอตักน้ำ คุณพ่อเคยเห็นสายตาที่ท้อแท้และสิ้นหวังในยามที่ชาวบ้านต้องรอฝนในหน้าหนาว สีหน้าที่ท้อดอาลายในชีวิตในยามที่บ้านที่อยู่อาศัยมาแต่เล็กต้องถูกवादภัย จนเขาเหล่านั้นต้องกลายเป็นคนไร้ที่อยู่อาศัยในที่สุด และสิ่งที่เขาเหล่านั้นทำได้อย่างมากก็ได้แต่มองความหายนะตรงหน้าอย่างปวดร้าวใจเท่านั้น

คุณพ่อสอนลูกว่า พ่อแม่ทุกคนย่อมอยากที่จะให้ลูกทุกคนเป็นคนดี พ่อขอให้คำสั่งสอนของพ่อเป็นประจักษ์เครื่องชี้แนะแนวทาง เมื่อใดลูกกำลังจะก้าวผิดก็ขอให้นึกถึงคำสั่งสอนของพ่อ คุณพ่อกล่าวต่ออีกว่า “คนเรานั้นเลือกเกิดไม่ได้ แต่เราสามารถที่จะทำตัวของเราให้ดีได้ คุณค่าของชีวิตมนุษย์มิได้อยู่ที่ความร่ำรวยหรือยศฐาบรรดาศักดิ์ แต่อยู่ที่การเสียสละและรับใช้สังคม” พ่อจำ คำสอนของพ่อยังก้องอยู่ในหูของลูกอยู่มิรู้ลืม ความรักความห่วงใยของคุณพ่อเป็นเสมือนประทีปส่องชี้แนวทางให้แก่ลูกเสมอมา

“โอ้วว่าผวาจิต สุดจะคิดเชื่อใคร ว่าพ่อจะลาไป ณ สถานพินามแมน” พ่อจำ แม้ว่าการรดน้ำศพคุณพ่อจะเสร็จแล้ว แต่ลูกก็ยังไม่อยากจะคิด ไม่อยากจะเชื่อว่า คุณพ่อได้ตายไปจริง ๆ “เคยแลบแลเห็น ยะเยียนเย็น ยิ่งโศกหนัก โอ้น่าอนาถนัก คิดขึ้นมายิ่งอาดูร สิ้นหวัง ณ ครั้งนี้กลซีพดับสูญ อ้างว้างทเวษพูน จิตลูกจะขาดรอน.....” เพียงแต่คิดว่าต่อแต่นี้ไปลูกจะไม่ได้เห็นหน้าคุณพ่ออีกแล้ว

ใจของลูกเจียนขาด

คุณพ่อเคยสอนให้ลูกอดทนและสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ โดยได้ยกพุทธภาษิตที่กล่าวว่า “ขณฺติ ทิตฺตํ สุขาวท” ซึ่งแปลว่า ความอดทน นำมาซึ่งประโยชน์สุข คุณพ่อ เคยกล่าวถึงคำพูดของหลวงวิจิตรวาทการที่กล่าวว่า

“เป็นการง่าย ยิ้มได้ ไม่ต้องฝืน เมื่อชีพขึ้น เหมือนบรรเลงเพลงสวรรค์

แต่คนที่ควรชม นียมกัน ต้องจิตมั่นยิ้มได้ เมื่อภัยมา”

นั่นคือ พ่อต้องการให้ลูกเดินไปตามทางชีวิตด้วยก้าวย่างที่มั่นคง ไม่หวั่นเกรงต่อภัยอันตรายใด ๆ พ่อจำ พ่อ เคยบอกกับลูกว่า “ถ้าพ่อตายไปและถ้าวิญญาณมีจริง วิญญาณของพ่อจะวนเวียนดูลูกอยู่ตลอดเวลา สิ่งที่ดีงามที่อบรมแก่ลูก จะเป็นประดุจกระแຈงเงาที่สะท้อนให้เห็นว่า ถึงแม้ว่าพ่อจะตายไปแล้ว แต่ลูกก็ยังประพฤติปฏิบัติอยู่ และบรรลุถึงจุดหมายด้วยความสำเร็จที่ดียิ่งในที่สุด” พ่อจำ คำสั่งสอนของพ่อลูกไม่มีวันลืม และลูกจะขอเป็นลูกที่ดีของพ่อทั้งในชาตินี้และ ทุกชาติไป

ห้องทะเลราบเรียบเหมือนแผ่นกระจกบานมัทมา เกลียวคลื่นที่ซบผ้งอย่างอ้อยอิ่งด้วยสายลมและเปลวแดดที่ค่อย ๆ ร้อนขึ้น แต่อนิจจา ใจของลูกมิได้สงบและดื่มด่ำไปกับความงามของทะเลแต่อย่างใด ตั้งแต่คุณพ่อตายลูกหมดความกระตือรือร้นในทุกสิ่ง สติสัมปชัญญะ ความมีเหตุผล ความอดทน ตลอดจนพลังใจของลูกในการที่จะต่อสู้กับชีวิตจะสูญสิ้นไปพร้อมกับชีวิตของคุณพ่อ คุณพ่อเคยพาลูกมาพักผ่อนยังชายทะเล ขณะเดินไปตามชายทะเลจะชี้สรรพสิ่งต่าง ๆ ให้ลูกดูพร้อมทั้งอธิบายและตอบคำถามของลูก ความมั่งคั่งของทะเล เกลียวคลื่นที่ม้วนตัวเข้าสู่ฝั่ง พระจันทร์ที่ทอแสงสีสะท้อนลงไปใต้น้ำ คุณพ่อมองสิ่งต่าง ๆ ด้วยอารมณ์ศิลปิน จึงสามารถที่จะดูดซับความมั่งคั่งต่าง ๆ ไปได้ และทำให้ลูกได้รู้สึกถึงความมั่งคั่งเหล่านั้น คุณพ่อเป็นครูคนแรกที่สอนให้ลูกได้รู้จักกับโลกที่เกิดขึ้นมาและสรรพสิ่งรอบข้าง ๆ แต่ ณ บัดนี้ ลูกกลับต้องยืนอยู่อย่างเดียวดาย

ใครหนอรักเราเท่าชีวี (คุณพ่อ คุณแม่)

ใครหนอปราณีให้เราซึ้ง

ใครหนอซักชวนดูหนังสีจ้อ

รู้แล้วละก็อย่ามัวรั้งรอ

ทดแทนพระคุณ

เสียงเพลงจากวิทยุที่แว่วแผ่วมา ทำให้ลูกถึงกับสะอื้นให้ออกมาอย่างหมดความอดกลั้น พ่อจำ รักของพ่อนั้นบริสุทธิ์และยิ่งใหญ่ยิ่งนัก ชีวิตของพ่อมีแต่การให้ เป็นผู้วางรากฐานความเจริญทุกด้านแก่ลูก พระคุณของคุณพ่อนั้นยิ่งใหญ่ยิ่ง ท่านสุนทรภู่ได้กล่าวไว้ในสุภาษิตสอนหญิงว่า

“เมื่อพ่อแม่แก่เฒ่าชรากาล	จงเลี้ยงท่านอย่าให้อดระทดใจ
ด้วยชนกชนนีมีพระเดช	ได้ปกเกศเกตามาจนใหญ่
อุมุทรป้อนข้าวมาเท่าไร	หมายจะได้ฟังพาทิดาดวง”

พ่อจำ พ่อจะรู้ใหม่ว่า ขณะที่ลูกจรดปากกาเพื่อบันทึกถึงคุณพ่ออย่างสมุดเล่มน้อยนี้ น้ำตาของลูกก็หลังไปด้วย คุณพ่อเป็นผู้ให้อย่างแท้จริง ให้ชีวิตลูกช่วยเหลือสังคมและบุคคลต่าง ๆ แม้เมื่อชีวิตจะล่วงลับแล้วไปแล้วยังได้อุทิศศพบเพื่อเป็นวิทยาทานแก่วงการแพทย์ของไทยอีก

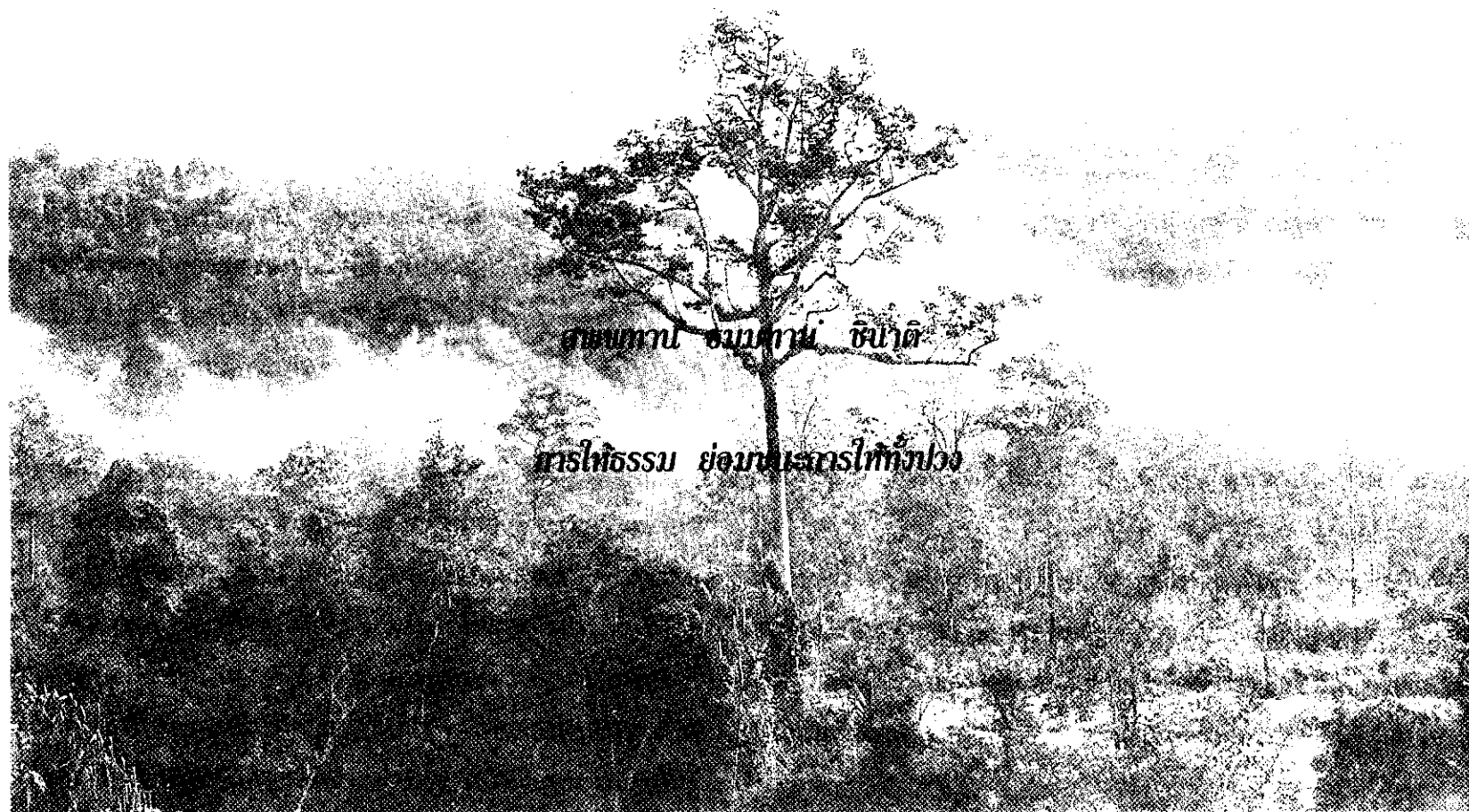
พ่อตายคือฉันตรึกกัน
แม่ดับจตุรจักร

หายหัก
จากด้วย

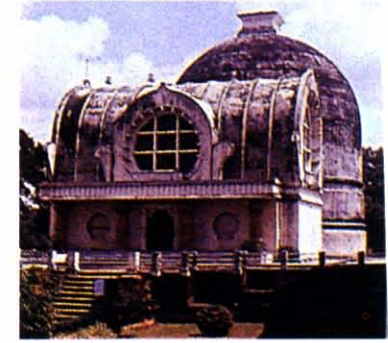
สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร ได้ทรงถอดพระทัย
บรรยายเป็นโคลงออกมาได้อย่างซาบซึ้งใจลูกยิ่งนัก คำคินี้ลูกออกมายืนดูดวง
ดาวบนท้องฟ้า สงใจระลึกถึงพ่อ ต่อแต่นี้.....ไม่มีแล้ว ไม่มีใครคอยสั่งสอน คอย
เอ็นดู คอยชื่นชม คอยเห็นใจลูก คอยอาหารเมื่อลูกมีทุกข์ หรือคอยแยมยืมเมื่อลูก
ดีใจ พ่อจำ จวบจนบัดนี้ ลูกยังไม่อยากจะคิด ไม่อยากจะเชื่อ ว่าพ่อจะไปแล้วไปลับ
ไม่กลับมาหาลูกอีก ถ้าแลกได้ ลูกจะขอเอาเลือดเนื้อแม่แต่ชีวิตของลูกเพื่อแลก
กับชีวิตของพ่อแต่ที่สุดปัญญาของลูกแล้วที่จะไขว่คว้าเอาชีวิตคุณพ่อคืนมาได้

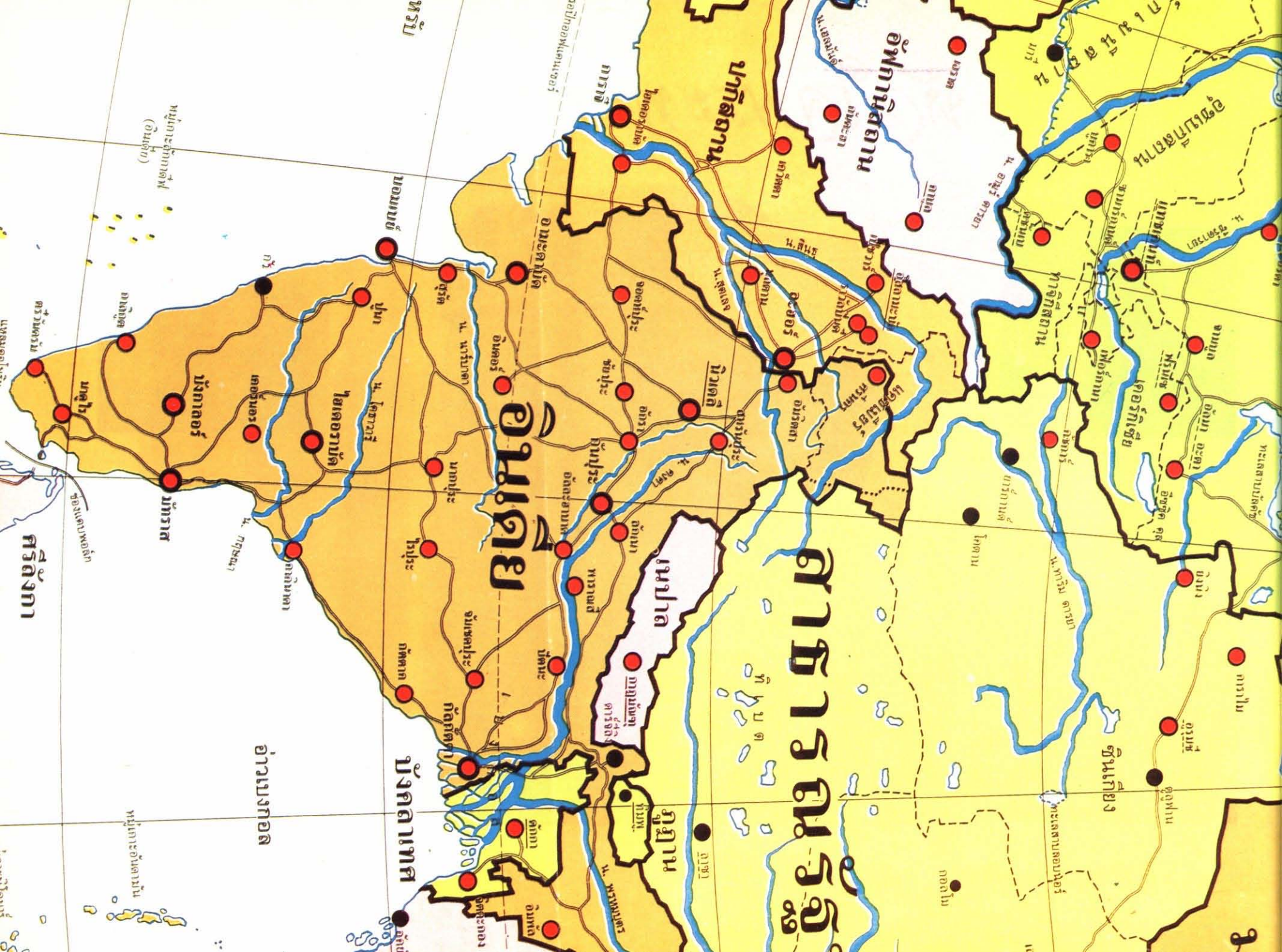
เป็นความเชื่อของคนบางคนที่เชื่อว่าเมื่อมนุษย์หรือสัตว์ล่วงลับไปแล้ว
วิญญาณจะไปจุติอยู่ที่ดวงดาวที่ระยิบระยับในท้องฟ้า ตั้งแต่พ่อได้จากลูกไป ลูกจะ
แหงนดูดวงดาวที่ระยิบระยับนั้น และตั้งจิตอธิษฐานว่าบุญกุศลใดที่ลูกได้สร้างสม
มาตลอดชั่วชีวิตและที่จะได้สร้างสมต่อไป ขออุทิศให้กับคุณพ่อ ขอให้กุศลผลบุญ
ช่วยส่งหนุนให้ดวงวิญญาณของคุณพ่อผู้เป็นที่รักยิ่งของลูกไปสู่สุคติในสัมปรายภพ
และเกิดชาติใด ภพใด ขอให้ลูกได้มีความสุขอยู่ในอ้อมกอดของคุณพ่ออีก
เฉกเช่นชาตินี้

หัวใจพระพุทธศาสนา

เชียงใหม่

เชียงใหม่

ปภักดีสถาน

อู่พยานีสถาน

เชียงใหม่

ศรีลังกา

อ่าวเบงกอล

ภูพาน

แม่ปาด

หมู่เกาะสุมาตรา (อินโด)

หมู่เกาะอันดามัน

ช่องแคบพอล์

แม่น้ำปิงตอนบน

แม่น้ำปิงตอนล่าง

เชียงใหม่

เชียงใหม่

เชียงใหม่

เชียงใหม่

เชียงใหม่

เชียงใหม่

เชียงใหม่

เชียงใหม่

เชียงใหม่

เชียงใหม่

เชียงใหม่

เชียงใหม่

เชียงใหม่

เชียงใหม่

เชียงใหม่

เชียงใหม่

เชียงใหม่

เชียงใหม่

เชียงใหม่

เชียงใหม่

เชียงใหม่

เชียงใหม่

เชียงใหม่

เชียงใหม่

เชียงใหม่

เชียงใหม่

เชียงใหม่

เชียงใหม่

บทนำ

พระพุทธองค์ได้ตรัสรู้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยพระมหาปัญญาคุณ พระมหาบริสุทธิคุณและพระมหากุณาธิคุณ อันนับเป็นคุณธรรมที่ยิ่งใหญ่ที่สุด ธรรมแห่งองค์พระศาสดาได้เผยแผ่ไปทั่วทุกมุมโลกยังคุณประโยชน์อันไพศาลแก่สรรพชีวิตโดยทั่วไป

สังฆธรรมคงทนต่อการพิสูจน์ฉันใด พุทธธรรมย่อมคงทนต่อการพิสูจน์ฉันนั้น แม้จะเป็นระยะเวลายาวนานกว่า 2500 ปี ที่องค์พระผู้มีพระภาคเจ้าได้เสด็จดับขันธปรินิพพาน พระพุทธศาสนายังคงเป็นแสงประทีปส่องชี้นำทางให้ชาวพุทธทั้งมวลสว่างใจด้วยแสงแห่งธรรม ธัมมโมฆาตของพระองค์มิใช่คำสมมุติ แต่เป็นหลักแห่งสังฆธรรมที่ถูกต้อง และไม่มีวันตาย

นับเนื่องแต่กรุงสุโขทัยเป็นราชธานี พระพุทธศาสนาถือเป็นเอกลักษณ์ของความเป็นไทย ประการหนึ่งซึ่งมีวิวัฒนาการสืบทอดอย่างต่อเนื่อง

มาโดยตลอด ในอดีตกาลเหล่าชนผู้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาในบวรพุทธศาสนา ได้ยอมสละโลกียวิสัยออกถือเพศบรรพชิตสืบทอดหลักสังฆธรรมมาโดยตลอด อาจกล่าวได้ว่าสมณวงศ์ในประเทศไทยมีปรากฏตลอดมาโดยไม่ขาดสายและเป็นที่ยอมรับของชนทุกระดับชั้นนับแต่องค์พระมหากษัตริย์ราชาเจ้าจนถึงไพร่ฟ้าข้าแผ่นดิน

ในสมัยบรรพกาล มนุษย์ต่างยึดมั่นในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความมืด ความสว่าง ความหนาว ความร้อน ฝนตก ฟ้าร้อง ฟ้าผ่า ฯลฯ สิ่งต่าง ๆ บรรดาอุบัติขึ้นในโลกที่สัมผัสได้ด้วยประสาททั้ง 5 ล้วนเกิดจากการดลบันดาลของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มองไม่เห็นและนี่คือความเชื่อขั้นแรกของมนุษย์ และเป็นผลต่อก่อให้เกิดการนับถือผีบางเทวดา การนับถือเทพเจ้า การสังเวยและการบูชาบรรพบุรุษและเป็นก้าวแรกของการก่อกำเนิดศาสดาเจ้าลัทธิต่าง ๆ ซึ่งได้บัญญัติคำสอนออกเผยแผ่แก่ชนโดยทั่วไป เราเรียกคำสอนที่บัญญัติขึ้นนี้ว่า “ศาสนา”

ความเป็นต้น

พระพุทธรูปศาสนามาก่อนกำเนิดขึ้นในหมู่ชนชาติอริยกะหรืออารยัน ในดินแดนภารตวรรษหรือประเทศอินเดียกว่า 2500 ปีมาแล้ว ภายหลังการกำเนิดของศาสนาพราหมณ์ประมาณ 600 ปีเศษ แต่ก่อนกำเนิดคริสต์ศาสนาประมาณ 453 ปี

ชนชาติอริยกะในโบราณสมัย มีภูมิลำเนาอยู่ที่บริเวณปากน้ำโวลกาเหนือทะเลสาปคัสเปียน (ประเทศรัสเซียตอนใต้) ต่อมาประมาณ 1500 ปี ก่อนพุทธศักราชชนชาตินี้ได้เริ่มได้อพยพจากถิ่นฐานเดิมแยกออกเป็น 2 พวก พวกหนึ่งเดินทางไปทางทิศตะวันตก ซึ่งในที่สุดได้แปรเป็นชนชาติยุโรป ส่วนอีกพวกหนึ่งอพยพลงมาจากตะวันออกไปเฉียงใต้มาตั้งภูมิลำเนาบริเวณที่ราบลุ่มระหว่างทะเลสาปคัสเปียนกับแม่น้ำยกซาร์เตส (ปัจจุบันคือตุรกีสถานตะวันตก) ราว 1000 ปี ก่อนพุทธศักราชต่อจากนั้นได้แยกลงทางใต้โดยสายหนึ่งลงมาทางภูเขาฮินดูกูช และแม่น้ำกุกา (คาบูล) มาตั้งภูมิลำเนาอยู่ในลุ่มน้ำสินธุตอนบน และกระจายไปตามท้องที่ที่เราเรียกกันว่า ปัญจาบหันทิ คือมณฑลปัญจาบ อันเป็นแคว้นที่อยู่ตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศอินเดีย ณ บริเวณดินแดนแห่งนี้เดิมเป็นที่อยู่ของชนชาวพื้นเมืองผิวดำที่เรียกกันว่ามิลักกะ หรือ ทัสยู หรือ ทาส แต่เนื่องจากชนเหล่านี้ไม่มีฝีมือในด้านการรบจึงต้องพ่ายแพ้แก่พวกอริยกะ และต้องถอยหนีมายังเกาะสิงหลหรือเกาะลังกาซึ่งอยู่ทางตอนใต้นั่นเอง

แต่เดิมพวกอริยกะเป็นพวกที่นับถือเทวะ หรือเทวดา เพราะเชื่อมั่นว่าเทวดาเป็นผู้มีอำนาจ บันดาลความสุขให้แก่พวกตนได้ ดังนั้นจึงมีการพลีบูชาถวายเทพเพื่อขอความช่วยเหลือและคุ้มครองป้องกันภัยอันตรายต่าง ๆ และต่อมาประมาณ 650 ปี ก่อนพุทธศักราชศาสนาพราหมณ์จึงได้บังเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในดินแดนภารตนาถะนี้

สมัยต้นพุทธกาลได้มีผู้แสวงหาทางหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏด้วยวิธีการต่างกัน ทางที่มีผู้ปฏิบัติกันมากคือการสละโลกียวิสัยออกถือเพศดาบสเป็นวานปรัสถ์ (ผู้อยู่ป่าช้า) ปริพาชก (ผู้เร่ร่อน) สันนยาสี (ผู้สละ) ภิกษุ (ผู้ขอ) โดยผู้แสวงบุญเหล่านี้ล้วนเจริญปฏิบัติในลัทธิของตน มีการบำเพ็ญญาณและตบะเพื่อหวังบรรลุโมกขธรรม

ในยุคพุทธกาล ผู้แสวงหาโมกขธรรมที่ปรากฏนามเป็นศาสดามีหลายท่าน อาทิ เช่น สุปบิย ปริพาชก ศาสดาของนิกายอาชีวก และพระสมณโคดมสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้ก่อกำเนิดพระพุทธศาสนา ฯลฯ

พระพุทธโคตม

พระพุทธเจ้า คือ ผู้บรรลุแจ้งด้วยพระปรีชาญาณของพระองค์เอง ผู้ให้ความสว่างแก่โลก ผู้ข้ามพ้นการเวียนเกิดและการเวียนตาย ผู้ประกาศความจริงอันศักดิ์สิทธิ์ และผู้ให้กำเนิดพระพุทธศาสนา

คำว่า “พระพุทธเจ้า” เป็นนามที่แสดงถึงภาวะแห่งดวงใจ อันหมายความว่า ท่านเป็นผู้ตื่นแล้ว เป็นผู้สว่างแล้ว ตามคุณสมบัติที่ท่านได้มา ด้วยพระปรีชาญาณ พระองค์เป็นพระราชโอรสของพระเจ้าสุทโธทนะผู้เป็นคากยกษัตริย์โคตมโคตรครองกรุงกบิลพัสดุ์ (ตั้งอยู่แถบแม่น้ำโรहिณี ไกลจากทิศเหนือของกรุงพาราณสี ประมาณ 100 ไมล์) แห่งแคว้นสักกะกับพระนางมายา เมื่อใกล้กำหนดประสูติ พระนางมายาเสด็จประพาสกลับกรุงเทวทหะอันเป็นเมืองของพระชนกชนนีของพระนาง ตามคติความเชื่อแต่โบราณที่ว่าจะต้องประสูติ พระโอรส ณ บ้านเกิดเมืองนอนของพระนาง แต่เมื่อเสด็จถึงอุทยานลุมพินีวัน ซึ่งตั้งอยู่ระหว่างเขตแดนแห่งนครทั้งสอง บังเอิญประจวบพระครรภ์ อำนวยภัยทั้งหลายจึงได้จัดที่ประสูติชั่วคราวถวายภายใต้ร่มไม้รัง พระบรมศาสดาประสูติจากพระครรภ์ ณ วิสาขบุรณมี (เพ็ญกลางเดือน 6) ก่อนพุทธศก 80 ปี พระเจ้าสุทโธทนะขนานนามพระโอรสว่า “สิทธัตถะ” ซึ่งแปลว่าผู้สำเร็จประโยชน์ที่ประสงค์แต่มหาชนส่วนใหญ่นิยมเรียกตามพระโคตรว่า “โคตมะ” หรือ “โคตม” ครั้นพระแม่เจ้าประสูติพระโอรสได้ 7 วัน จึงสิ้นพระชนม์

เมื่อเจ้าชายสิทธัตถะประสูติแล้ว พวกพราหมณ์บุโรหิตประจำราชสำนักได้ถวายพยากรณ์ว่า ถ้าเจ้าชายสิทธัตถะได้เถลิงถวัลยราชย์ จักได้เป็นพระราชอาของพระราชาทองหลายแต่ถ้าพระองค์สละราชย์ เลือกดำเนินชีวิตในทางหลุดพ้นจะได้เป็นผู้รู้แจ้งโลก เป็นสัมมาสัมพุทธ

ในวันประสูตินั้น ดาบส (หรือฤๅษี) คนหนึ่งชื่อกาลเทวละ (กาลเทวิล) รีบร้อนมาแต่ขุนเขาหิมาลัยได้ยกกายลงแทบพระบาทของราชทวารกำพันว่า “แน่ทีเดียว พระราชกุมารพระองค์นี้จะบรรลุถึงความเป็นผู้รู้แจ้งอันประเสริฐแล้ว และประกาศความจริงอันแน่นแฟ้นชักจูงให้ฝูงนิกรดำเนินไปสู่ความพ้นทุกข์” แล้วดาบสกาลเทวละก็รำให้ด้วยสำนึกแน่นว่าอายุของตนจะไม่ยืนอยู่จนได้เห็นวันที่ตนพยากรณ์นั้น

คำพยากรณ์ของกาลเทวละ ในข้อที่พระราชปิโยรสจักได้เป็นพระพุทธเจ้านั้น ทำความไม่พอพระทัยให้แก่พระเจ้าสุทโธทนะเป็นอย่างมาก ด้วยมีพระราชประสงค์ที่จะให้พระราชปิโยรสได้เป็นเอกอัครมหากษัตริย์ของโลก เพราะพราหมณ์ได้พยากรณ์ว่า “การได้เห็นความทนทุกข์ของมนุษย์ ความไม่ยั่งยืนแปรปรวนของสิ่งทั้งหลายในโลก จะเป็นทางนำให้พระราชกุมารหนีโลก” จึงทรงประคบบระหงมพระราชปิโยรสให้แวดล้อมอยู่ด้วยความสุข สำเร็จสำราญบรรดาที่เป็นเครื่องผูกมัดรัดตรึงให้พระราชกุมารระเร่หลง และนิยมว่าเป็นสุขทุก

โลโกปตตฤกิตา เมตตา

เมตตาเป็นเครื่องคำจุนโลก

อย่างที่พระบรมเดชาณุภาพจะพึงหาให้มีได้ พร้อมด้วยให้ศิลปินศาสตร์ทั้งปวงตามเยี่ยงขัตติยราชโอรสที่จะศึกษาหาได้จากอาจารย์ผู้ทรงคุณวิทยา

เมื่อเจ้าชายสิทธัตถะเจริญวัยแล้ว พระราชชนกได้ทรงสร้างพระตำหนักให้ประทับสำหรับฤดูร้อน หนาว และฝน รวม 3 ตำหนักอยู่ต่างหากจากบริเวณของกันและกัน พร้อมด้วยสรรพสิ่งอันจำเริญตาและจำเริญใจตามความนิยมของบุคคลชั้นเลิศในสมัยนั้น อุทยานสะพรั่งด้วยไม้ดอกไม้ใบนานาพรรณ มีสระอันอาภูรด้วยบัวหลากหลาย เจ้าชายสิทธัตถะจึงทรงเจริญวัยอยู่แต่เฉพาะภายในเขตพระราชนิเวศน์เหล่านี้ คนยากจนพิกลพิการ และคนไร้คนแก่ถูกห้ามมิให้กล้ากรายเข้าในเขตราชสำนักทั้งสามแห่งโดยเด็ดขาด เมื่อพระชนมายุของเจ้าชายได้ 16 พรรษา พระราชบิดาทรงจัดพิธีอภิเษกสมรสกับพระนางยโสธรา (พิมพา) พระราชธิดาพระเจ้าสุปปพุทธแห่งเทวทหะนคร และมีพระโอรสประสูติแต่พระนางยโสธราชื่อ "ราहुล" จนมีพระชนมายุได้ 29 พรรษา ในระยะนี้พระองค์ทรงปรารถนาถึงชรา-พยาธิ มรณะ ให้รู้สึกสลดพระหฤทัยเพื่อหน่ายฆราวาสสมบัติ จึงสละมไหสวรรยออกทรงบรรพชาเพื่อแสวงหาพระสัมมาสัมโพธิญาณทันที

พุทธคา ภายใต้นพระคันทาโพธิ์ พระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้
เป็นพระอหันทสัมมาสัมพุทธเจ้า ณ ที่นี้ (เดิมสร้างในสมัยพระเจ้าอโศก)

ลุมพินี สถานที่ที่ประสูติกาลพระโอรส เจ้าชายสิทธัตถะ ปัจจุบันอยู่ในประเทศเนปาล

ตรัสรู้

ในครั้งแรกพระมหาบุรุษได้ทรงปฏิบัติทำนองเดียวกันกับผู้แสวงหาโมกขธรรมทั้งหลาย กล่าวคือ ทรงบำเพ็ญทุกกรกิริยาทรมานพระวรกายให้ลำบาก แล้วทรงเปลี่ยนเป็นกลั่นลมหายใจ อดอาหาร แต่ในที่สุดทรงได้พระสติว่า อตตกิลมณานุโยค (การทรมานกาย) นั้นไม่ใช่ทางตรัสรู้ จึงกลับเสวยพระกระยาหารตามปกติ และเริ่มทำความเพียรทางจิตต่อไป จนในที่สุดพระองค์ได้ตรัสรู้พระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ ภายใต้งไม้แอสสัตถพฤกษ์ (ต้นโพธิ์) ที่ตำบลอุรุเวลาเสนานิคม แคว้นมคธ (ปัจจุบันคือ ตำบลพุทธคยา ประเทศอินเดีย) ณ ราตรีแห่งวิสาขบูรณมิตินี้เพ็ญ พระจันทร์เต็มดวงเสวยวิสาขนักษัตรฤกษ์ในปีก่อนพุทธศก 45 พรรษา

เมื่อสมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้หรือริยสัจแล้ว พระองค์ได้เสด็จสู่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน แขวงเมืองพาราณสี (ปัจจุบันคือตำบลสารนาถ) ทรงมีพระกรุณาธิคุณโปรดแสดงพระธรรมที่พระองค์ได้ตรัสรู้แก่ประชาสัตว์ เพื่อให้เขาทั้งหลายสามารถรู้และได้ประสบพระธรรมอันแท้จริง ซึ่งเป็นเครื่อง

ดับทุกข์ทั้งปวงเหมือนกับพระองค์เอง ปฐมเทศนาครั้งเรียกว่า “พระธรรมจักรกัปปวัตนสูตร” โดยทรงแสดงแก่ปัญจวัคคีย์ อาจกล่าวได้ว่าธรรมานุภาพแห่งองค์พระสรรเพชญ์ได้เริ่มแผ่ซจรขยายกว้างไกลออกไปเป็นครั้งแรก

เมื่อสมเด็จพระสักยมุนีศรีสรรเพชญ์พุทธเจ้า ได้ตรัสรู้ปรมาภิเษกสัมโพธิญาณและทรงประกาศพระพุทธศาสนาขึ้นแล้วนั้นพระองค์ได้เสด็จจาริกอบรมสั่งสอนนิกรตามชนบทต่าง ๆ ด้วยพระหฤทัยที่เปี่ยมล้นไปด้วยพระมหากรุณาทรงโปรดเวไนยสัตว์ทั้งหลายตั้งแต่กษัตริย์ลงจนถึงไพร่ฟ้าข้าทาสอย่างเสมอภาคกัน ตลอดระยะเวลายาวนานถึง 45 พรรษาที่พระองค์ต้องฝ่าฟันต่ออุปสรรคนานัปการ ทั้งภัยธรรมชาติที่โหดร้ายทารุณ ความทургันดารและความอดอยากหิวโหย พระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ได้แผ่กว้างไกลออกไปก่อให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาจำนวนมากได้สละโภคทรัพย์สมบัติออกบวชเป็นภิกษุและภิกษุณี ถือบวชในเพศบรรพชิต สำหรับผู้คงอยู่ในฆราวาสได้พิจารณาตัวเป็นอุบาสก อุบาสิกา เป็นพุทธบริษัท 4 ในบวรพุทธศาสนา

บัดนี้ ปญญาสมา อภา

แสงสว่างเสมอด้วยปัญญาไม่มี

พระอาทิตย์ขึ้นที่หน้าวัดบ้านเมืองพาราณสี
พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์เมืองนี้
เพื่อไปเสด็จปฐมเทศนาที่สำคัญ

ส่วนนอก สถานที่พระบรมค้ำเสา
ทรงแสดงปฐมเทศนาที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน
และวงล้อแห่งพระธรรมที่ริมเศลวันไทวธานี

หัวใจพระพุทธศาสนา

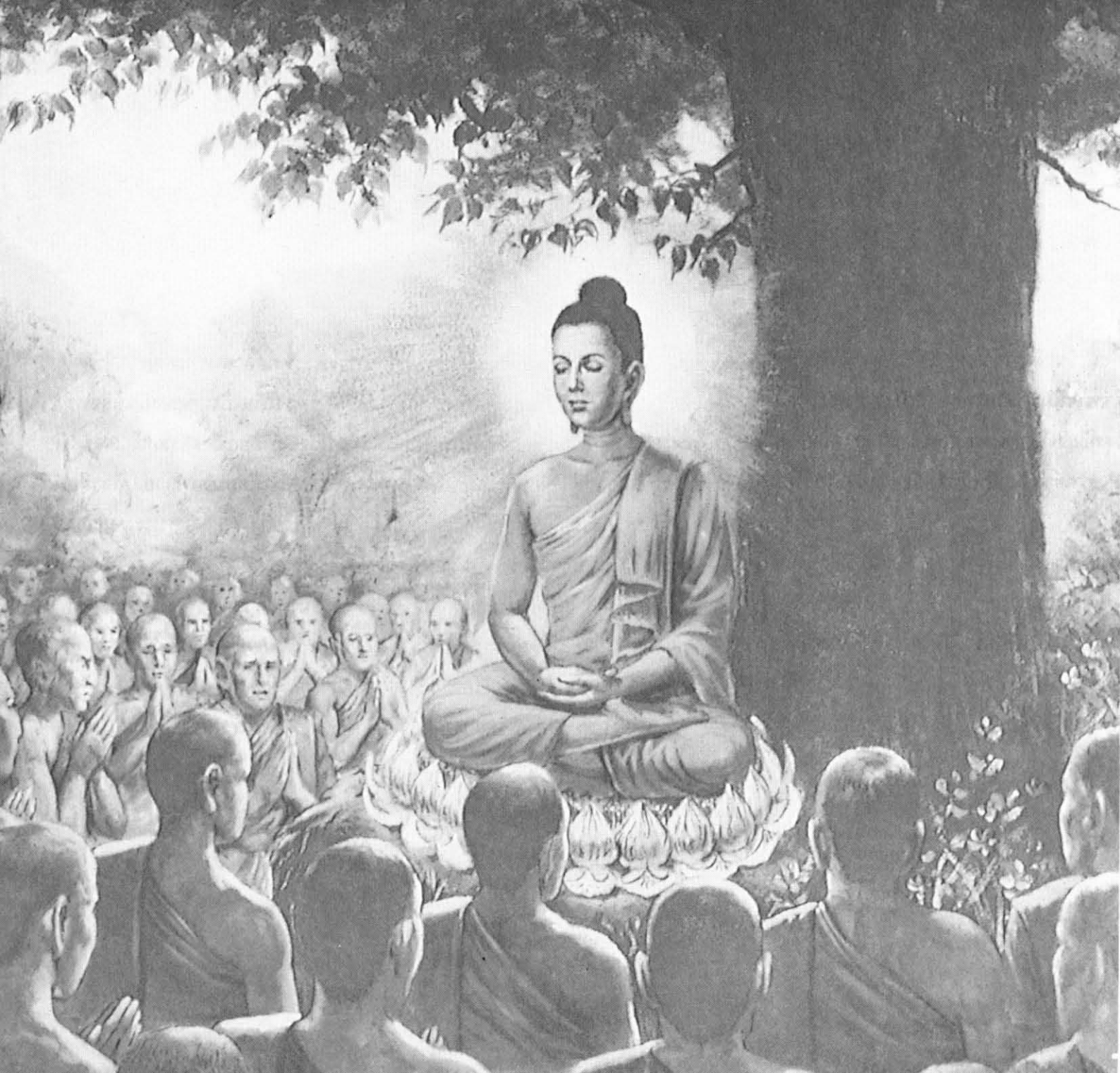
ในสมัยต้นแห่งพุทธกาล ณ วันเพ็ญกลางเดือน 3 อันเป็นวันที่พระจันทร์โคจรเข้าเสวยมาฆฤกษ์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธประทับอยู่ที่พระเวฬุวันกรุงราชคฤห์ แคว้นมคธ ท่ามกลางวิสุทธิสงฆ์องค์พระอรหันต์ 1250 รูป ซึ่งมาประชุมกันโดยมิได้นัดหมาย เรียกว่า “วันจาตุรงคสันนิบาต” ซึ่งหมายความถึงการประชุมที่ประกอบด้วยองค์ 4 คือ

1. พระภิกษุสงฆ์พระพุทธศาสนา มีจำนวน 1250 องค์นั้นเป็นพระอรหันต์ปฏิสัมภิทาญาณ
2. พระสงฆ์พุทธสาวกทั้งหมดนั้นเป็นเอหิภิกขุ พระพุทธเจ้าประทานอุปสมบทด้วยพระองค์เอง
3. พระสงฆ์พุทธสาวกทั้งหมดนั้น มาเองโดยมิได้นัดหมายกัน และ
4. วันนั้นเป็นวิญญูเพ็ญเดือนมาฆะ พระจันทร์เสวยฤกษ์มาฆนักษัตร

นับได้ว่าเป็นสิ่งที่น่าอัศจรรย์ในทางพระพุทธศาสนาที่เหตุการณ์ทั้ง 4 มาบรรจบกันในวันนั้นสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงเห็นเป็นโอกาสอันดีจึงทรงแสดงโอวาทปาฏิโมกข์ โอวาทปาฏิโมกข์นั้นนักปราชญ์ได้ยกย่องคำสอน 3 ข้อนี้ว่าเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา คำสอนในพุทธศาสนามีอยู่มากหลาย ที่ว่ามีอยู่ 84,000 ธรรมขันธ์ ในพระไตรปิฎกซึ่งพิมพ์เป็นหนังสือถึง 45 เล่ม ประมวลลงได้ในโอวาทปาฏิโมกข์ 3 ประการนี้

1. สพฺพปาปสฺส อกรรม การไม่ทำความชั่วทั้งปวง
2. กุสลสฺสุปสมฺปทา การทำแต่ความดี
3. สจฺจิตฺตปริโยทปนํ การยังจิตให้ผ่องแผ้ว

เอตํ พุทธธานสาสนนํ 3 ประการนี้ เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย

วันมาฆบูชา เป็นวันที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาเป็นวันที่
พระพุทธเจ้าทรงวางรากฐานและทรงเผยแผ่พระพุทธ
ศาสนาและเป็นวันที่พระพุทธเจ้าประทาน
"โอวาทปาฏิโมกข์"

พระพุทธรูปปางแสดงธรรม ที่ถ้ำเขลโลรา
สร้างราวพุทธศตวรรษที่ 11

1. การไม่ทำความชั่วทั้งปวง

การกระทำที่เป็นไปเพื่อการเบียดเบียนตนเอง ผู้อื่นหรือสัตว์อื่น ได้ชื่อว่าความชั่ว การไม่ทำความชั่ว คืองดเว้นกระทำการเลวร้ายที่ก่อความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและผู้อื่น แต่เพียงการงดเว้นทำความชั่วไม่เป็นการเพียงพอต่อกระทำความดีควบคู่กันไป ความดีคือสิ่งที่ชอบธรรมอันเป็นไปเพื่อประโยชน์แก่ตนและผู้อื่น วัชพืชบางชนิดไม่เป็นอันตรายแต่ก็ไม่เป็นประโยชน์แก่ผู้ใด คนที่ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นซึ่งนับว่าละเว้นความชั่วแล้ว ถ้าไม่กระทำความดีก็เปรียบเสมือนวัชพืช แม้ละเว้นชั่วทำความดีแล้วถ้าไม่ชำระจิตใจให้ผ่องแผ้วจะละเว้นชั่วและทำความดีไปได้ไม่ตลอด เพราะยังไม่ได้ปรับปรุงจิตใจซึ่งเป็นต้นเค้าอย่างสำคัญที่จะให้ละเว้นความชั่วและทำดีได้อย่างแท้จริงการชำระจิตใจของตนให้ผ่องแผ้วนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญในอันที่จะทำให้มนุษย์ปราศจากกิเลสและดำรงตนเป็นคนดีได้ งดเว้นกระทำความชั่วและมุ่งประพฤติดีตามโอวาทปาฏิโมกข์นั้น จำเป็นที่จะต้องกระทำควบคู่กับการรักษาศีล 5 โดยตลอดด้วย

อาทิ สิลฺ ปติฏฐา จ

กถยาณานิญฺจ มาตุกั

ปมขุ สพฺพธมฺมานั

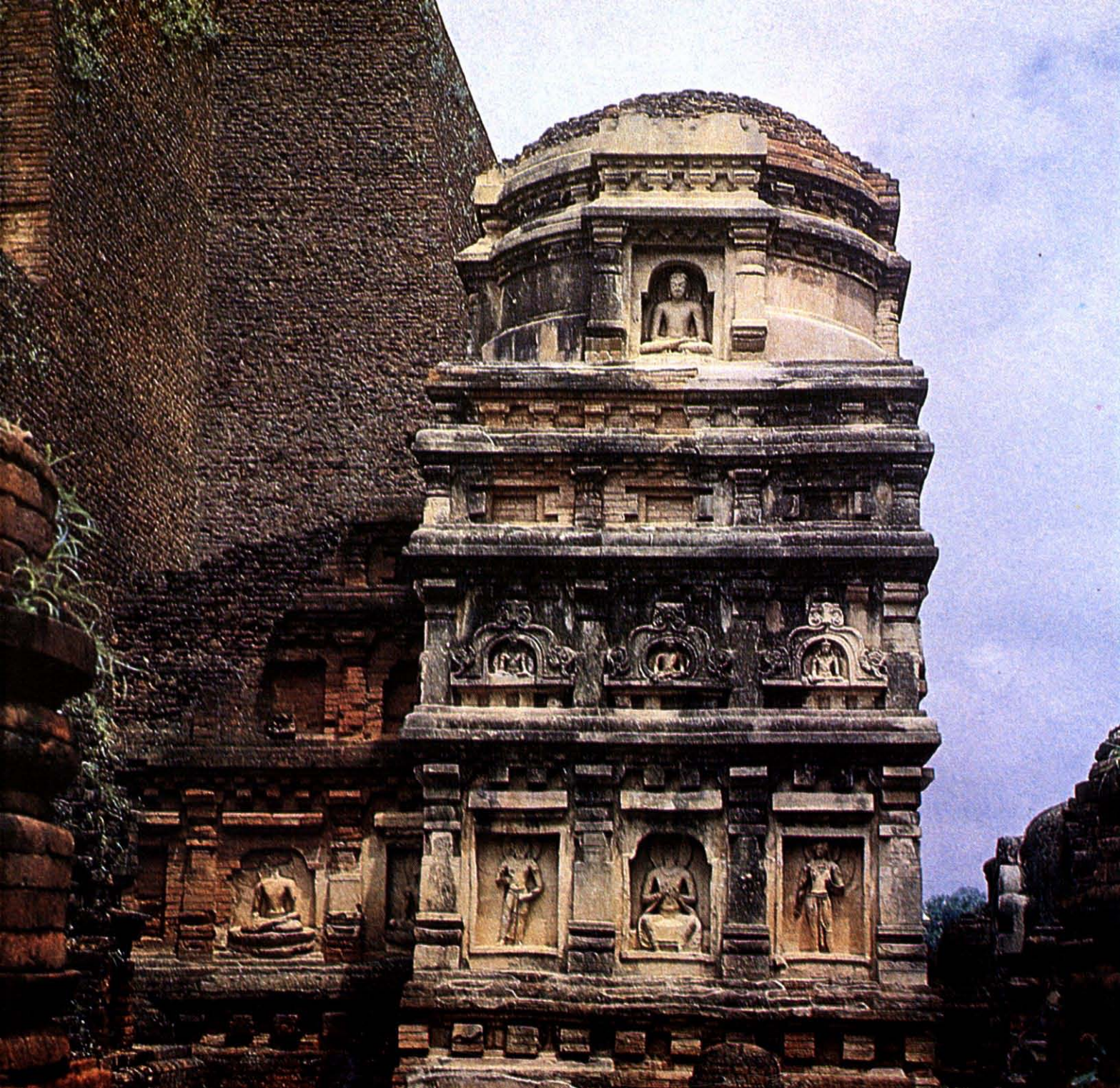
ตสฺมา สิลั วิโสธเย

แปลว่า

ศีลเป็นเบื้องต้นและเป็นที่ตั้ง อีกทั้งเป็นมารดาของความดีความงามทั้งหลาย เป็นประตูทางเข้าของกุศลธรรมทุกประการ เพราะฉะนั้นนรชนพึงทำศีลของตนให้บริสุทธิ์

ศีลนั้นท่านเปรียบเสมือนรากแก้วของต้นไม้ ต้นไม้ใดมีแต่รากผอ่ยไร้รากแก้วต้นไม้ต้นนั้นจะไม่มีแก่น ไม่มี ความแข็งแรงที่จะต้านลมพายุได้ คนที่ไร้ศีลจึงเปรียบเสมือนต้นไม้ที่ไร้แก่นนั่นเอง

การที่จะรักษาศีลด้วยวิธีการง่าย ๆ และสะดวกนั้นท่านกล่าวว่า ผู้รักษาศีลจะต้องเป็นผู้มีหิริ (คือความละอายแก่ใจ) และมีโอตตปปะ (คือ ความเกรงกลัวบาป) ถ้าปราศจากคุณธรรม 2 ประการนี้เสียแล้ว เป็นการยากที่จะรักษาศีลให้สะอาดหมดจดได้

วัดลานลินทา ซึ่งครั้งหนึ่งเป็นศูนย์กลาง
การศึกษาวะพุทธศาสนา

โบราณสถานพินาสันทา เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์
เพื่อการสำงบุญจนถึงปัจจุบัน

หิริ ความละอายแก่ใจ

หิริ คือความละอายแก่ใจ หมายถึงการละอายต่อบาป ความทุจริต ความไม่เหมาะสม ไม่ควรต่าง ๆ ที่ตนจะกระทำลงไป เรื่องของความละอายเป็น ตัวการสำคัญที่แยกคนให้ห่างไกลจากสัตว์เดรัจฉาน คนรู้จักว่าอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำในที่เช่นไร ความละอายนั้นหมายถึง การละอายต่อบาปต่อโทษ ทุจริตต่าง ๆ

ความละอายจะเกิดขึ้นได้อย่างไร ท่านแสดงว่า หิริ เป็นมโนธรรมคือ ธรรมะที่เกิดขึ้นภายในจิตใจคน ค่อย ๆ เติบโตเจริญขึ้นโดยลำดับ โดยอาศัย

1. ชาติสกุล คือถ้าตัวกำเนิดในชาติสกุลที่ดีได้รับการอบรมฝึกฝน กิริยามารยาทมาในทางที่ดีจากบิดามารดา และญาติผู้ใหญ่ จะทำให้จิตใจมีความละเอียดอ่อนมีระดับความละอายใจสูงขึ้น
2. วยั คือความเจริญเติบโตของชีวิต วยัที่เจริญขึ้นจะทำให้รู้จักคิด มีเหตุมีผลขึ้น บางเรื่องที่เคยกระทำสมัยเมื่อเป็นเด็ก ครั้น เติบโตขึ้นจะงดกระทำสิ่งเหล่านั้นเพราะเห็นว่าเป็นเรื่องไม่ เหมาะไม่ควร
3. การศึกษา จะช่วยให้เข้าใจเหตุผลมากขึ้น เมื่อมีเหตุมีผลก็จะ นำมาพิจารณาถึงความควรไม่ควร เป็นหนทางให้ละเว้นการ กระทำบาป
4. จิตใจที่เข้มแข็ง คนทุจริตเป็นคนอ่อนแอ สุดแต่ว่ากิเลสจะ ผลักดันให้กระทำอะไร สำนึกว่าเรามีจิตใจเข้มแข็งไม่ควรจะ อ่อนแอตามอำนาจของกิเลส จึงงดเว้นไม่ควรกระทำ เหล่านี้ เป็นปัจจัยที่ช่วยให้คนเรามีหิริเพิ่มขึ้น

โอตตปปะ ความเกรงกลัวต่อบาป

ความละอายและความกลัวในที่นี้เป็นเรื่องของความละอายและความ กลัวต่อบาป ซึ่งเกิดขึ้นจากความคิดที่มีเหตุผลของบุคคลสำนึกว่าบางอย่างเมื่อได้ กระทำไปแล้ว

1. แม้นตนเองก็ติเตียนตนเองได้ พอนึกขึ้นได้ก็ไม่ทำเรื่องเหล่านั้น
2. ท่านผู้รู้เป็นนักปราชญ์ บัญญัติทราบการกระทำของเราแล้วจะ ตำหนิ ก็ละเว้นไม่กระทำ
3. กลัวถูกอาชญาของบ้านเมือง ถูกจับไปลงโทษ เป็นต้น แล้วไม่กระทำ
4. กลัวภัยในนรก คือต้องรับผลบาปผลกรรมที่ตนกระทำไว้ใน นรกจึงงดเว้นไม่กระทำบาปเหล่านี้เป็นเครื่องเสริมส่งให้มี โอตตปปะขึ้นภายในจิตใจ

โสเจยฺยปจฺจ ปฏฐานํ ตทิตฺวา ตสฺส วิญญูภิ

โอตฺตปฺปญฺจ หิริ เจว ปทฏฐาน นตฺตวณฺณิตํ

ท่านผู้รู้ทั้งหลายพรรณนาไว้ว่าผลอาณิสัยของศีลนี้ก็คือ มีความเป็น ผู้สะอาดกาย สะอาดวาจา และสะอาดใจ ซึ่งมีหิริและโอตตปปะเป็นฐานดำเนินคือ ต้นเหตุใกล้ชิด

เพราะฉะนั้นบุคคลผู้ปราศจากหิริโอตตปปะ จึงมักไม่ชวนชวยที่จะ รับและสมาทานศีล หรือหากว่าได้รับและสมาทานศีลแล้ว ถ้าปราศจากหิริโอตตปปะ จะล่วงหรือทำลายศีลได้ง่ายเมื่อใดและเวลาใดก็ได้ ถ้าไม่ล่วงในที่แจ้งก็ล่วงในที่ลับ ไม่มีใครผู้ใดจะกำกับและคอยจับผิดใครอยู่ได้เป็นนิตย์ แต่ท่านผู้มีหิริและ โอตตปปะอยู่แล้ว เมื่อสมาทานศีลแล้ว หรือไม่สมาทานศีลก็ตามจะพยายามรักษา ศีลให้สะอาด หิริกับโอตตปปะจะทำหน้าที่ดูแลกำกับอยู่ตลอดเวลาไม่ให้ละเมิดศีล

สมด้วยพระมหาสมณะนิพนธ์ว่า

หิริ โอตต ปิยญญเฐว โลกํ ปาเลติ สาธุกํ

หิริ (คือความละอายแก่ใจ) และโอตตปปะ (คือความเกรงกลัวบาป) นั้นแลปกครองโลกไว้เป็นอย่างดี

อาจกล่าวได้ว่า ศิลปิน คือข้อปฏิบัติเพื่อไม่เบียดเบียนผู้อื่นและตนเอง ทำให้เป็นคนมีกายวาจางาม เพราะห่างไกลจากความชั่ว ทำให้โลกดำรงอยู่ได้ด้วยสันติสุข มีคำกล่าวที่ว่า แสงจันทร์ก็ไม่เย็นเท่าศิลปิน เพราะแสงจันทร์ได้แต่เย็นตา แต่ศิลปินสงบเข้าไปถึงหัวใจ

ลัทธิพราหมณ์นิยมว่า ผู้มีบาปต้องไปลอยบาปเสียในแม่น้ำคงคา และแม่น้ำอื่นที่ศักดิ์สิทธิ์ แต่ในพุทธศาสนาปฏิเสธเรื่องการล้างบาป หรือลอยบาป มีความปรากฏเป็นพุทธโอวาทในวัฏฏปมสูตรว่า “คนพาล ทำความชั่ว แม้จะไปสู่มแม่น้ำแห่งใดก็ไม่บริสุทธิ์ขึ้นได้ แม่น้ำเหล่านั้นจะช่วยอะไรได้แก่ผู้ทำบาปหยาบช้า การรักษาศีล การมีความประพฤติดี ย่อมทำให้บุคคลเป็นผู้บริสุทธิ์ ตูกร พรหมณ์ ท่านจงอาบด้วยธรรมวินัยนี้ ถ้าท่านไม่กล่าวเท็จ ไม่เบียดเบียนสัตว์ ไม่ขโมย มีความเชื่อตามเหตุผล ไม่ตระหนี่ ท่านก็ไม่ต้องไปสู่มแม่น้ำแห่งใดเลย”

จากข้อความนี้แสดงว่า ความดีงามทั้งหลายของบุคคลมิได้อยู่ที่ความสะอาดภายนอก หากอยู่ที่ความประพฤติภายใน ถ้าเชื่อว่าแม่น้ำล้างบาปได้จริง สัตว์ทั้งหลายที่อยู่ในน้ำคงจะมีโอกาสบริสุทธิ์ยิ่งกว่ามนุษย์ เพราะได้น้ำล้างบาปอยู่ตลอดชีวิต

ผู้ให้ทานรักษาศีล ย่อมได้รับแต่ความสงบ จะมองไปทางไหนก็เต็มไปด้วยมิตรสหายเป็นผู้ “มีขนด้า” คือไม่ต้องขนฟองสยองเกล้า เพราะกลัวภัยต่างๆ จากศัตรู ไม่ต้อง “คลุมศีรษะเดิน” เพราะกลัวใครจะจำหน้าได้ด้วยเรื่องประพฤ

ชั่วต่างๆ สามารถเข้าสมาคมกับใคร ๆ ก็ได้ เพราะตัวเองไม่มีความชั่วที่จะต้องปิดบังเขาผู้นั้นจึงได้รับแต่ความสุข

องค์ หรือ ส่วนประกอบในการวินิจฉัยศีล

ความจำเป็นที่ท่านผู้รับและรักษาศีล พึงจะต้องตัดสินใจหรือกำหนดวินิจฉัยศีลของตนเองหรือของเพื่อนผู้ร่วมรักษาศีล ว่าข้อหนึ่งข้อใดที่รักษาอยู่นั้น จะขาดหรือสงสัยว่าเป็นการล่วงละเมิดไปแล้ว หรือหาไม่ ท่านกำหนดเป็นระเบียบโดยวางเป็นหลักเกณฑ์ไว้ เรียกว่า “องค์” หรือ “สัมภาระ” คือ “ส่วนประกอบ” ต้องล่วงละเมิดครบองค์หรือครบส่วนประกอบของศีลแต่ละข้อ จึงจะถือว่าขาดศีลข้อนั้น ๆ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ปาณาติบาต การทำสัตว์มีชีวิตให้ตกลงไปต้องประกอบด้วยองค์ หรือส่วนประกอบ 5 คือ

(1) ปาโณ	สัตว์นั้นมีชีวิตอยู่
(2) ปาณสญฺญิตา	(ผู้ฆ่า) รู้ยู่ที่สัตว์นั้นชีวิต
(3) วรกจิตฺตํ	มีความตั้งใจที่จะฆ่า
(4) อุปกกโม	กระทำความพยายาม
(5) เตน มรณํ	สัตว์มีชีวิตตายด้วยความพยายามนั้น

ข้อ 2 อทินนาทาน การถือเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้ต้องประกอบด้วยองค์ 5 คือ

(1) ปรปรีคฺคหิตํ	ของนั้นมีเจ้าของครอบครองหวงแหน
(2) ปรปรีคฺคหิตสฺสญฺญิตา	รู้ยู่ว่าเป็นของมีผู้ครอบครองหวงแหน

- (3) เกษยจิตต์ มีความตั้งใจจะลัก
- (4) อุปกกโม กระทำความพยายาม
- (5) เตน ทรณ ลักมาได้ด้วยความพยายามนั้น

ข้อ 3 กาม สุมิงजार การประพตติผิดในกามทั้งหลาย

ต้องประกอบด้วยองค์ 4 คือ

- (1) อคมเนียวตถ สตรีหรือบุรุษที่ไม่ควรล่วงละเมิด
- (2) ตสฺมี เสวนจิตต์ มีความตั้งใจจะเสพในสตรีหรือบุรุษนั้น
- (3) เสวนปฺปโยโค กระทำความพยายามในการเสพ
- (4) มคฺเคน มคฺคปฏิปัตตฺตือธิवासนํ พอใจในการทำมรรคให้ถึงกัน

เฉพาะด้วยมรรค

ข้อ 4 มุสาวาท การพูดเท็จ ต้องประกอบด้วยองค์ 4 คือ

- (1) อตถํ วตถุ เรื่องไม่เป็นความจริง
- (2) วิสฺวาทนจิตต์ มีความตั้งใจจะพูดให้ผิด
- (3) ตชฺโช วายาโม มีความพยายามเกิดจากความตั้งใจนั้น
- (4) ปรสฺส ตทตฺถวิชา เนนํ คนอื่นรู้เนื้อความนั้น

ข้อ 5. สุรธา การดื่มสุรา มีองค์ 4 คือ

- (1) มชฺภาโว ความเป็นน้ำเมา มีสุราเป็นต้น
- (2) ปาดุกมยฺตาจิตต์ จิตใคร่จะดื่มน้ำเมา

- (3) ตชฺโชวายาโม เพียรพยายามเกิดแต่จิตนั้น
- (4) ตสฺคฺพานิ ดื่มน้ำเมานั้นให้ล่องไหลล้าคอเข้าไป

นอกจากช่วยสร้างความสงบเรียบร้อยให้เกิดสุขแก่สังคมของมนุษยชาติแล้ว ศิล 5 นี้ยังมีอานิสงส์เฉพาะตัว ซึ่งพระภิกษุท่านผู้กล่าวคำให้ศีลได้บอกอานิสงส์ไว้ข้างต้นแล้วว่า

สาธุชนทั้งหลายไปสู่สุคติโลกสวรรค์ด้วยศีลมีโมกษทรัพย์สมบูรณ์ด้วยศีลไปพระนิพพานด้วยศีล เพราะฉะนั้น ขอท่านสาธุชนพึงรักษาศีลให้บริสุทธิ์ เทอญ แม้หากท่านผู้รักษาศีลนั้นจะตั้งปณิธานปรารถนาสมบัติใด ๆ ในภายภาคหน้า ท่านว่าจะได้สมปรารถนา ดังบาลีว่า “ตสฺส โข อโย อิชฺฌิมิสฺสฺสติ สีลวโต เจโตปณินิ สีลสฺส วิสุทฺตฺตฺตา” แปลว่า “การตั้งความปรารถนาด้วยใจนี้ของท่านผู้มีศีลนั้น จักสำเร็จเป็นแน่ เพราะความมีศีลบริสุทธิ์”

ศีล 5 หรือสิกขาบท 5 ดังกล่าวมานี้ ท่านกำหนดให้รักษาเป็นนิจศีล กล่าวคือเป็นศีลที่คงหวัสถ์ อุบาสก อุบาสิกา พึงปฏิบัติรักษาประจำชีวิตเป็นเนืองนิตย์ ตลอดกาล

การทำความชั่วเกิดขึ้นจากเหตุ 3 ประการคือ ความโลภ ความโกรธ และความหลง จำแนกออกได้

- 1.1 ทำความชั่วด้วยกาย
- 1.2 ทำความชั่วด้วยคำพูด คือวาจา
- 1.3 ทำความชั่วด้วยความคิด คือใจ

อนุกรมต์ ตทา โทติ ยํ โกลโธ สหเต นรํ

ความโอรธกรอบงำนรชนเมื่อใด ความมิดมณร์ย้อมมีเมื่อนั้น

ซากสฤพล ที่นครราชบุรีโกนทะเล ในสมัยโบราณเป็น
ศูนย์กลางการศึกษาพระพุทธศาสนาที่รุ่งเรืองมาก

1.1 ทำความชั่วทางกาย ได้แก่

- ประพฤติผิดต่อร่างกายของผู้อื่น การเบียดเบียนสัตว์ การทุบตีรังแกสัตว์ ตลอดจนการเช่นฆ่าประหารชีวิตผู้อื่น
- ประพฤติผิดต่อทรัพย์สินสมบัติของผู้อื่น เช่น ลัก ฉ้อโกง ยักยอก เบียดบังทรัพย์สินสมบัติของผู้อื่น การได้มาซึ่งสมบัติในทางที่ผิดกฎหมายก็ดี ผิดศีลธรรมก็ดี ถือว่าเป็นความประพฤติทุจริตทางกาย
- การประพฤติผิดในทางกาม คือ เป็นผู้ขายไปละเมิดไปล่วงเกินในสตรีที่เป็นภรรยาของชายอื่น เป็นสตรีนอกใจสามีของตนเอง

1.2 ทำความชั่วด้วยคำพูด หรือ วาจทุจริต

วจีทุจริต คือ การกล่าววาจาในทางที่ไม่ดีไม่งาม และทำได้ยากคือ การพูด เรื่องทุจริตนั้นเป็นคำพูดที่ยาก เช่น จะด่าใครสักคนหนึ่งก็ต้องมีความโกรธเกิดขึ้นรุนแรงแล้วต้องมั่นใจพอสมควรว่า ไม่เกิดอันตรายจากการด่านั้น ๆ คำว่าทุจริตจึงแปลว่าความประพฤติชั่ว ความประพฤติเลวเมื่อประพฤติไปแล้วก็สูญเสียความดีไป วาจาเป็นสื่อในการติดต่อคบหากับบุคคลทั้งหลาย เมื่อติดต่อกับหากันก็ปรารถนาที่จะได้รับฟังเรื่องที่ดี ๆ มีประโยชน์ถ้าหากว่าคำพูดตรงกันข้ามก็ถือว่าเป็นวจีทุจริต ซึ่งทรงจำแนกแสดงไว้เป็น 4 ประเภทด้วยกันคือ

มุสาวาท พูดเท็จ คือการพูดที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง

ลักษณะคำพูดที่เป็นมุสาวาทนั้นคือ พูดแบบอนิรยโวหาร คือ ไม่ใช่โวหารของผู้ประเสริฐ อันได้แก่ พูดในสิ่งที่ตนไม่เห็น ไม่ได้ยิน ไม่ได้ทราบ ไม่ได้รู้ด้วยประสาทสัมผัสว่าได้เห็น ได้ยิน ได้ทราบ ได้รู้ และปฏิเสธสิ่งที่ตนได้เห็น

ได้ยิน ได้ทราบ ได้รู้ว่าไม่เห็น ไม่ได้ยิน ไม่ได้ทราบ ไม่ได้รู้ คำว่าเห็น คือ เห็นด้วยตา ได้ยินด้วยหู ทราบด้วยจมูก ลิ้น กาย และรู้ด้วยใจ บางครั้งมีการเสริมความคือขยายเรื่องเล็กให้เป็นเรื่องใหญ่ ทำเรื่องใหญ่ให้เป็นเรื่องเล็ก คำพูดเช่นนี้เรียกว่าเป็นคำพูดของคนเลวเมื่อพูดออกไปไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ฟังเรียกว่า วาจีทุจริต

- พูดส่อเสียด คือ คำพูดที่มุ่งยุยงส่งเสริมให้ผู้อื่นแตกแยกกัน อาจจะเกิดขึ้นเพราะเราอยากประชดเอาใจคนทั้ง 2 ฝ่ายเพื่อให้เขามีความรัก ความเมตตาต่อเราว่าเราเอาใจใส่ในความเป็นอยู่ของเขา หรืออาจจะเกิดขึ้นเพราะมุ่งความเบียดเบียนที่จะเห็นคนสองฝ่ายทะเลาะกัน การกระทำทั้งสองประการนี้เป็นการทำลายประโยชน์ของบุคคลอื่น มุ่งแสวงหาความสนุกเพลิดเพลินหวังผลประโยชน์จากความทุกข์ความเดือดร้อนของผู้อื่น ถือว่าคนที่พูดในลักษณะนี้เป็นพวกที่ยุให้ร่ำดำให้ร่ำหรือพวกปางข้างยุ ใครๆไม่สมควรที่จะคบหาสมาคมเกี่ยวข้องกับด้วย

- พูดคำหยาบ คำว่า คำหยาบนั้น หมายถึงคำพูดแสลงหู เช่น คำด่าหรือคำตำหนิติเตียนเพื่อกดให้ผู้อื่นต่ำลง

- พูดเพ้อเจ้อ เหลวไหล ไร้สาระ เป็นคำพูดแบบคนเมาเหล้า พูดเรื่องที่ไร้สาระ คนฟังไม่ได้ประโยชน์อะไรจากการได้ยินได้ฟังคำพูดเหล่านั้น หรือแม้แต่ว่าในชั้นของการพูด การอบรมสั่งสอน ถ้าหากไม่มีเนื้อหาสาระอะไรอย่างที่เราพูดกันว่าน้ำท่วมทุ่งผักบุ้งโหรงเหรงคือน้ำมากกว่าเนื้อก็ถือว่าเป็นคำพูดเพ้อเจ้อ

วจีทุจริตทั้ง 4 ประการนี้เป็นข้อที่ทางพระพุทธศาสนาบัญญัติไว้ไม่ให้คนพูด กล่าวถ้อยคำเช่นนั้น เพราะไม่เกิดประโยชน์อะไรทั้งแก่ผู้พูดและผู้ฟังเป็นการทำลายประโยชน์ที่ผู้ฟังจะได้จากการฟังถ้อยคำเหล่านั้นอีกด้วย

1.3 ทำความชั่วด้วยความคิด หรือมโนทุจริต

มโนทุจริต คือ ใจที่มีความคิดในทางไม่ดี ไม่งาม ทำให้ตนเอง ประสบความยากลำบาก แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

- โลภะ ความโลภอยากได้ของของคนอื่น เป็นความโลภที่รุนแรงเมื่อเห็นทรัพย์สินเงินทองข้าวของของบุคคลอื่น จะเกิดความโลภอยากได้ในสิ่งเหล่านั้นปรารถนาจะได้เป็นเจ้าของครอบครองสิ่งของเหล่านั้น ตามปกติแล้วจิตใจของคนเราที่เป็นสามัญชน ย่อมมีความโลภอยู่ตามปกติธรรมดา แต่ถ้าหากว่าไม่ถึงกับโลภอยากได้ของของบุคคลอื่น ต้องการอะไรก็ลงทุนลงแรงทำกิจการงานเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งเหล่านั้น ก็ยังไม่ถือว่าเป็นมโนทุจริตในขั้นนี้

- พยาบาท การปองร้ายบุคคลอื่น อันเกิดจากการกระทบกระทั่งกันแล้วเก็บความไม่พอใจ ความหงุดหงิด ความโกรธ ไว้หรือว่าได้ลงมือประทุษร้ายกันแล้วบ้าง แต่ยังเก็บความอาฆาตพยาบาทไว้ภายในจิตมุ่งที่จะจงล้างจงผลาญทำลายล้างคนที่ศัตรูกับตนในพินาศไป ความรู้สึกในลักษณะนี้จึงเป็นเหมือนคนที่ถูกโรคภัยไข้เจ็บเบียดเบียน จะต้องเสวยทุกข์เวทนา มีความเจ็บปวดเพราะโรคภัยเหล่านั้น คนอื่นไม่สามารถที่จะแบ่งเบาโรคภัยเหล่านี้ออกไปจากตนได้ คนที่เก็บความอาฆาตพยาบาทไว้ก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน เป็นการประทุษร้ายตัวเอง โดยเฉพาะเพราะเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของตัวเอง

- มิจฉาทิฎฐิ ได้แก่ ความเห็นผิดจากทำนองคลองธรรม คือความคิดเห็นที่ไม่ตรงต่อหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงไว้ ถ้ากระทำไปตามความคิดเห็นเหล่านั้นก็จะทำตนเองให้เดือดร้อนบ้าง หรือทำให้ทั้งตนเองและบุคคลอื่นให้เดือดร้อน เช่น เห็นว่าทำดีไม่ได้ดี เป็นความเห็นที่ไม่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม เพราะโดยความเป็นจริงแล้วบุคคลจะทำอะไรก็ได้ผลเช่นนั้น เหมือน

คนปลูกมะพร้าวก็ย่อมได้ผลเป็นต้นมะพร้าว เป็นกิ่งมะพร้าว เป็นดอกมะพร้าว เป็นลูกมะพร้าว จะได้เป็นอย่างอื่นไม่ได้ หรือว่าเห็นว่ามารดาบิดาไม่มีคุณ เป็นความเห็นที่ผิดจากทำนองคลองธรรม เพราะชีวิตของคนแต่ละคนหรือแม้แต่สัตว์เดรัจฉานก็ได้รับการอุ้มชูเลี้ยงดู ให้อาหาร ให้น้ำนม เสียสละทุกอย่างจากมารดาบิดา เพราะฉะนั้นใครที่เห็นว่ามารดาบิดาไม่มีคุณจึงเป็นความเห็นผิดจากทำนองคลองธรรม แม้ความเห็นเหล่านี้ที่มีลักษณะทำตนเองให้เดือดร้อน ทำบุคคลอื่นให้เดือดร้อน ก็รวมสรุปลงในคำว่าเห็นผิดจากทำนองคลองธรรมทั้งนั้น

ทุจริตทั้ง 3 ประการที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นให้สังเกตว่า

ทุจริตทางกาย คือ การฆ่า การเบียดเบียนกันทางร่างกาย การถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขามีได้ให้ การประพฤติผิดในกาม

ทุจริตทางวาจา คือ การพูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ พูดเพ้อเจ้อเหลวไหล เป็นการกระทำและคำพูดที่ทำตนเองให้เดือดร้อนและทำบุคคลอื่นให้เดือนร้อน หรือเดือดร้อนทั้งสองฝ่าย

มโนทุจริต นั้นเป็นเรื่องของบุคคลที่จุดไฟขึ้นเผาตนเอง เพราะเป็นเรื่องของความคิด ไฟลุกไหม้ขึ้นในที่ใด จะเผาไหม้เชื้อที่ตนจุด ไหม้อดพินาศไปฉนั้นใด จิตใจของบุคคลที่คิดด้วยมโนทุจริตข้อใดข้อหนึ่งก็จะถูกแผดเผาให้เราร้อนด้วยไฟ คือ กิเลสทั้ง คือกิเลสทั้ง 3 ประการเช่นเดียวกันฉนั้นนั้น ความคิดที่เป็นมโนทุจริตจึงชื่อว่าเป็นการทำตนเองให้เดือดร้อนทุจริตจึงทรงสอนว่าเป็นการกระทำคำพูด ความคิดที่ไม่ควรทำ ไม่ควรพูด ไม่ควรคิด ควรพยายามละเสีย ถ้าหากว่าต้องการอยู่อย่างไม่มีเวร ไม่มีภัย ไม่เบียดเบียน ไม่ประทุษร้ายกัน มีความสุข ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

เหตุใดเราจึงต้องงดเว้นจากการทำความชั่วเหล่านี้

การทำความชั่วเป็นการกระทำที่ควรตำหนิ เพราะเมื่อทำลงไปจะให้แต่ผลชั่ว เช่นการฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์สิ่งของ ประพฤติผิดในทางเพศ พุดเท็จและดื่มสุรา เป็นสิ่งที่ควรตำหนิเตียนในสายตาของนักปราชญ์และผู้ประพฤดิธรรม สัตว์ทั้งหลายจะต้องได้รับทุกข์เพราะทำชั่วเหล่านี้เปรียบเสมือนการกินอาหารบูดเน่า ที่กล่าวว่าการทำช้วนำเอาผลช้วนมาด้วยนั้น เช่น จะถูกตำหนิเตียน ถูกดูถูก ไม่เป็นที่คบค้าสมาคมแก่บุคคลทั่วไป และถ้าความชื่อนั้นร้ายแรงถึงขั้นอาชญากรรม ก็จะต้องรับโทษตามกฎหมาย การทำความชื่อนั้นแม้ว่าจะไม่มีผู้ใดทราบแต่ผู้ที่ประพฤดิก็ทราบดีจึงก่อความไม่สบายใจให้แก่ตัวเองดังคำกล่าวที่ว่า “สวรรค์ในอก นรกในใจ”

พระพุทธศาสนาได้กล่าวเตือนคนช้วนว่า ไม่ลายน้ยังดีกว่า เพราะไม่ที่ลายน้ยามันเก็บไว้ใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง เช่นทำเสา ทำเรือ หรือในท้ายที่สุดทำฟืนก็ได้ แต่คนช้วนทำอะไรไม่ได้เลยจะก่อความเสียหายและความเดือดร้อนให้แก่ผู้ใกล้ชิดและบุคคลทั่วไป ถ้าเป็นบุตรจะเป็นบุตรที่ช้วน เป็นบิดาจะเป็นบิดาที่ช้วน ถ้าเป็นมารดาจะเป็นมารดาที่เลว ทั้งนี้เนื่องจากบุคคลนั้นเป็นบุคคลที่ช้วนร้ายนั่นเอง

พุทธศาสนา สอนหลักกรรมไว้ว่า กรรมเป็นเครื่องบันดาล กรรมเป็นเครื่องสร้างทุกอย่าง กรรมคือ การกระทำ กระทำไว้อย่างไร ย่อมเกิดผลแห่งการกระทำ

เช่นนั้น เหมือนช้วนหาว่านพิษไว้เช่นไร ย่อมได้รับผลแห่งการหาว่านพิษนั้นเช่นนั้น

ปรากฏความในอภิณหปัจจุเวกขณะสูตรว่า “หญิงชาย คฤหัสถ์ บรรพชิต ควรพิจารณาเนื่อง ๆ ว่า เรามีกรรมเป็นของตน เป็นผู้รับผลของกรรม มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่อาศัย เราทำกรรมอันใดไว้ ดีก็ตาม ชั่วก็ตาม เราจักได้รับผลของกรรมนั้น”

อีกความหนึ่ง ปรากฏใน วาเสฏฐสูตรว่า

“บุคคลไม่ได้เป็นคนช้วน ไม่ได้เป็นคนดี เพราะชาติ หากเป็นเพราะการกระทำ บุคคลเป็นช้วน เป็นคิลปิน เป็นพ่อค้า เป็นคนรับใช้ เป็นโจร เป็นทหาร เป็นนักบุญชายัญ เป็นพระราชา ก็เพราะการกระทำ โลกเป็นไปเพราะกรรม สัตว์ทั้งหลายผูกพันอยู่ที่กรรม เหมือนกับสลักลิมเป็นเครื่องยึดรถ ที่แล่นไปฉะนั้น”

กรรมทั้งหลายเมื่อทำไปแล้ว ไม่ว่าดีหรือช้วน เราไม่สามารถแก้ไขหรือเรียกคืนมาได้ กรรมเก่าที่สัตว์ทำแล้วในอดีต จึงเป็นอันทำแล้ว แก้ไขเปลี่ยนแปลงไม่ได้ แต่กรรมใหม่ที่สัตว์กำลังทำอยู่ในบัดนี้สิ ที่พอจะเลือกทำแต่กรรมดีคือบุญได้ แต่ก็ไม่เสมอไป เพราะกิเลสนั้นมีกำลังใหญ่หลวงนัก ผู้มีปัญญาน้อยจึงไม่อาจต้านทานอำนาจของกิเลสได้ปล่อยให้กิเลสชักนำให้ทำกรรมช้วนคือบาปบางที ก็ทำทั้ง ๆ ที่รู้ว่าบาป แต่บางทีก็ทำโดยไม่รู้ แต่ขึ้นชื่อว่าบาปแล้วใครจะรู้หรือไม่รู้ก็ตาม เมื่อทำลงไปแล้วย่อมมีผลเป็นทุกข์ทั้งสิ้น

2.การทำความดี หรือสุจริต

สุจริต แปลว่า การประพฤติดี ประพฤติชอบ ใครก็ตามหากประพฤติ
 สุจริตก็เป็นคนดี พระพุทธองค์ทรงแสดงว่า
 กำเนิดชาติตระกูล มิได้ทำให้บุคคลเป็นพราหมณ์
 กำเนิดชาติตระกูล มิได้ทำให้บุคคลเป็นกษัตริย์ เป็นพ่อค้า
 ความประพฤติของบุคคลเป็นเครื่องกำหนดบุคคล ชาติตระกูล มิได้
 เป็นเครื่องกำหนดความแตกต่างกันของบุคคล
 อสากุณ สาธุณา ชินะ จงชนะความบกพร่องของผู้อื่น ความชั่วของผู้อื่น
 ด้วยความดีของเรา

อักโกเรนะ ชินะ โกธัง จงชนะความโกรธด้วยความไม่โกรธ
 คนที่ประกอบแต่ความดี บริสุทธิ์ กายวาจา และใจผ่องใสตลอดเวลา
 แล้ว เขาก็ยอมไปสู่ “สุคติ” เราจึงบอก “จิตเต อสังกิลิเรสุ สุคติ ปัตติ กังขา” เมื่อ
 จิตไม่เศร้าหมองผ่องใสแล้วเนื่องแต่เขาทำแต่ความดี จึงต้องมี “สุคติ” เป็นที่หวัง
 ได้โดยแน่นอน

ทางของบุคคลโดยยอมเป็นทางของบุคคลนั้น ด้านพฤติของจิตนั้นจะ
 ต้องทำพฤติให้เกิดประจักษ์แห่งความดีบริสุทธิ์ขึ้นเอง ผู้อื่นเป็นเพียงองค์ประกอบ
 เป็นเพียงผู้ชี้เท่านั้นอริยทรัพย์ต้องทำเอง

อริยทรัพย์ หมายถึงคุณความดีที่มีในสันดานอย่างประเสริฐ มี 7
 ประการคือ

1. สัทธา เชื่อสิ่งที่ควรเชื่อ
2. ศีล รักษากายวาจาใจให้เรียบร้อย
3. หิริ ความละอายต่อบาปทุจริต
4. โอตตปปะ ความสะดุ้งกลัวต่อบาป
5. พาหุสัจจะ ความเป็นคนที่ได้ยินได้ฟังมามากจำรรวมและรู้วิญญานมาก
6. จาคะ บริจาคและให้ปันสิ่งของของตนแก่ผู้คนที่ควรให้ปัน
7. ปัญญา รอบรู้ในสิ่งที่เป็นประโยชน์และไม่เป็นประโยชน์
 ความเพียรในการประพฤติดี บริสุทธิ์ จะเป็นแรงที่ผลักดันให้บุคคล
 นั้นๆ เลื่อนระดับชั้นทางจิตใจอยู่ตลอดเวลา

“บุคคลใครหวังใจอยู่ทุกเมื่อ บุคคลผู้นั้นจะรอดพ้นจากบ่วงแห่งมารได้”

การทำความดีนี้จำแนกออกได้เป็น

1. ประพฤติชอบด้วยกาย
2. ประพฤติชอบด้วยวาจา หรือวจีสุจริต
3. ประพฤติชอบด้วยใจ

1. การประพฤติชอบด้วยกาย เรียกว่า กายสุจริต

คำว่าประพฤติชอบนั้น หมายถึง การประพฤติชอบถูกต้องตาม
 ทำนองคลองธรรม ไม่เบียดเบียนตนเอง ไม่เบียดเบียนบุคคลอื่น ให้เดือดร้อน ซึ่ง
 ท่านจำแนกออกเป็น 3 ประการ คือ

- เว้นจากการฆ่าสัตว์ ทุกชีวิตที่เกิดมาต่างก็รักชีวิตของตัวเองทั้งสิ้น ต่างก็ต้องการให้ชีวิตของตัวเองมีแต่ความสุข ความเจริญ ไม่มีใครเลยที่จะไม่รักชีวิต ดังพระพุทธพจน์ที่กล่าวว่า นตฺถิ อตฺตสมํ เปมํ ซึ่งแปลว่า ความรักใคร่ที่จะเสมอด้วยความรักตนเองนั้นไม่มี ที่กล่าวว่าเว้นจากการฆ่าสัตว์นั้นรวมทั้ง การไม่ละเมิดในร่างกายของบุคคลอื่น ไม่ว่าจะเป็นการทรมาณสัตว์ ทรมานสัตว์ หรือว่าทุบตี ทำให้เขาได้รับบาดเจ็บ หรือประสบความเจ็บปวดอย่างใดอย่างหนึ่ง จนถึงกับฆ่าชีวิตสัตว์ให้ตายไป เมื่อบุคคลเว้นได้อย่างนี้ก็จะอยู่อย่างไม่มีเวรไม่มีภัยกับใคร เมื่อเราไม่ทำอันตรายเขา เขาก็ไม่ทำอันตรายเรา จะอยู่ที่ไหน จะทำอะไรก็ไม่ต้องหวาดกลัวคนอื่นจะมาทำอันตราย

- เว้นจากการลัก ฉ้อ ในที่นี้หมายถึงการไม่ละเมิดในทรัพย์สินของบุคคลอื่นคือไม่ถือเอาทรัพย์สินของบุคคลอื่นในทางที่ไม่ชอบธรรมไม่ว่าจะเป็นการลัก การฉ้อ การโกง การปลอมแปลง สับเปลี่ยน เป็นต้น การได้มาซึ่งทรัพย์สินสมบัติทุกอย่างของผู้ที่ประพฤติกายสุจริตนั้นจะต้องได้มาด้วยความเพียรพยายามของตนเอง แม้ได้มาจากคนอื่นก็ต้องได้มาในทางที่ถูกต้องตามกฎหมายและศีลธรรม ไม่ไปเบียดเบียนประทุษร้ายบุคคลอื่น แล้วได้ทรัพย์สินสมบัติเหล่านั้นมา

- เว้นจากประพฤติดินในทางกาม หมายถึง การไม่เกี่ยวข้องในทางเพศกับหญิงอื่น นอกจากภรรยาของตน ส่วนผู้หญิงก็ไม่เกี่ยวข้องกับชายอื่นในทางเพศ นอกจากสามีของตน

สุจริตทางกาย 3 ประการนี้ จะมีผลสมบูรณ์ได้ก็ต่ออาศัยจิตที่ประกอบด้วยเมตตาคือความรัก ความปรารถนาดีต่อบุคคลอื่น เลี้ยงชีวิตโดยสัมมาอาชีวะ คือเลี้ยงชีวิตในทางที่ชอบ และมีปติวัตรคือชื่อตรงจงรักภักดีต่อสามี สำหรับผู้หญิง และผู้ชายมีสทราสันโดษ คือ ยินดีเฉพาะภรรยาของตนเอง

2. วชิสุจริต

วชิสุจริต คือ การพูดถ้อยคำที่ดีพูดแล้วสละสลวยไพเราะน่าฟังและเป็นคำพูดที่พูดได้ง่ายจะพูดเมื่อไรก็ได้ ไม่ต้องหวาดกลัวอันตรายอะไร พระพุทธองค์ทรงจำแนกวชิสุจริตออกเป็น 4 ประการ คือ

- เว้นจากการพูดเท็จ คือพูดคำที่เป็นคำสัตย์คำจริง หมายความว่า เราได้เห็น ได้ยิน ได้ทราบ ได้รู้มาอย่างไรก็พูดไปอย่างนั้น ไม่ขยายเรื่องเล็กให้เป็นเรื่องใหญ่หรือไม่ทำเรื่องใหญ่ให้เป็นเรื่องเล็ก พูดแต่เรื่องที่ดีมีประโยชน์ ถูกกาลละ ผู้ฟังได้ยินได้ฟังแล้วชอบใจ กายสุจริต กับวชิสุจริตนั้นเป็นเรื่องของการเกี่ยวข้องคบหาสมาคมกันของบุคคลทั่วไปในสังคม เป็นความรู้สึกรู้สึกพื้นฐานที่คนเราต้องการเช่นนั้นคือคนเราไม่ต้องการให้ใครเบียดเบียนร่างกายหรือทรัพย์สินประเวณี ไม่ต้องการให้ใครมาพูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ พูดเหลวไหลต่อตน เมื่อถึงคราวคนอื่น ๆ เขาก็มีความต้องการเช่นเดียวกัน

- เว้นจากการพูดส่อเสียด หมายถึง การพูดในลักษณะที่เสริมสร้างสามัคคีเมื่อเห็นคนเขาจะแตกแยกกันก็พูดให้เขาสามัคคีกัน มีใ้ได้ว่าจะแตกแยกก็พูดเสริมให้มีความรัก ความสามัคคี หรือคนที่ยังไม่สามัคคีกันก็พูดจาส่งเสริมให้เกิดความรัก ความสามัคคีต่อกันเพราะความพร้อมเพรียงความสามัคคีกันของคนที่อยู่ร่วมกันนั้น นำความสุขความเจริญมาให้แก่หมู่แก่คณะเหล่านั้น

- เว้นจากพูดคำหยาบ คือ พูดคำที่ประกอบด้วยเมตตา ปรารถนาดีต่อบุคคลอื่น ถ้อยคำที่พูดออกมาไพเราะอ่อนหวานนิ่มนวลเสนาะหูของผู้ฟัง เพราะเรื่องของปากนั้นมีความสำคัญมาก อย่างที่ท่านพูดกันว่า "ปากเป็นเอก เลขเป็นโท หนังสือเป็นตรี ชั่วดีเป็นตรา" ถ้าหากว่าคนมีวาจาดีก็จะเป็นศรีสง่าแก่ตนเอง มีคนรักใคร่ นับถือ เชื่อถ้อยฟังคำของบุคคลนั้น อย่างที่ท่านสุนทรภู่กล่าวว่า

“ถึงบางพุดพุดดีเป็นศรีศักดิ์ มีคนรักกรลถ้อยอร่อยจิต
แม้พุดชั่วตัวตายทำลายมิตร จะชอบผิดในมนุษย์เพราะพุดจา”

หรือจากธรรมจริยาที่กล่าวว่า

อ่อนหวานวากแจ้ง	จับใจ ชนเฮย
อ่อนกิริยามาสัย	สุดสิ้น
อ่อนมารยาทใคร	ยลชื่น ชลนา
อ่อนโอชะสุจริตใกล้ลิ้น	เล่ห์เนื้อเจือทอง

- เว้นจากพุดเพื่อเจ้อ ได้แก่พุดในเรื่องที่เป็นประโยชน์คือ ผู้ฟังจะได้ประโยชน์เพราะเรื่องใดก็พุดถ้อยคำเช่นนั้น เช่นนักเรียนที่เรียนหนังสืออะไรที่นักเรียนฟังแล้วได้ประโยชน์ เราก็พุดเรื่องเหล่านั้น พระภิกษุสามเณรฟังเรื่องอะไรได้ประโยชน์ก็พุดเรื่องนั้น

3. มโนสุจริต แบ่งเป็น 3 ประการ

- ไม่โลภอยากได้ของของเขา แม้จะอยากได้อะไรก็ตาม แต่อย่าถึงไปโลภอยากได้ของของบุคคลอื่น เมื่อต้องการเงินทองก็ทำงานด้วยความขยันเพียรก็ได้เงินเอง ต้องการทรัพย์สินสมบัติอย่างอื่นก็ใช้ความเพียรพยายามด้วยตนเองเมื่อกระทำได้เช่นนี้ ถึงแม้ว่ายังมีความโลภอยู่ภายในใจ ก็ไม่ถึงกับเป็นมโนทุจริตสำหรับในขั้นนี้ เพราะว่าเรื่องความเพียรพยายามเพื่อได้สิ่งที่ต้องการนั้น ถ้าหากว่าเป็นความเพียรพยายามในทางที่ชอบก็ถือว่าเป็นการปฏิบัติถูกต้องตามทำนองคลองธรรมอยู่แล้ว บุคคลจะต้องมองเห็นโทษของความโลภอยากได้ของของบุคคลอื่นว่าเหมือนกับของตนเอง ตกเป็นหนี้เป็นสินบุคคลอื่น ซึ่งจะต้องตามชดใช้กันอยู่ตลอดไปไม่มีที่สิ้นสุด ถ้าสามารถควบคุมจิตใจไม่ให้โลภอยากได้ของของ

บุคคลอื่น แต่ใช้ความเพียรพยายามโดยถูกต้องตามกฎหมายและศีลธรรม การได้มาซึ่งสิ่งเหล่านั้นก็ถือว่าเป็นการได้มาในทางที่ชอบธรรม

- ไม่พยายามปกป้องร้ายใคร ความพยายามนั้นเหมือนกับเราจับเหล็กร้อน ๆ หรือเหมือนกับโรคที่เกิดขึ้นภายในร่างกายเราจะต้องร้อนจะต้องเจ็บปวดด้วยตัวของเราเอง คนที่พยายามคนอื่นจึงเหมือนกับเอาเหล็กร้อน ๆ มาถือไว้หรือจุดไฟขึ้นเผาตัวเอง เมื่อมองเห็นโทษเช่นนี้แล้วก็จะไม่พยายามใคร ถึงแม้จะเกิดโกรธขึ้นมาก็ถือว่าจบสิ้นกันไปแล้ว มีความเมตตาปรารถนาดีต่อบุคคลอื่นพร้อมที่จะให้อภัยในการประพฤตินี้ไม่เหมาะสมไม่ควรของบุคคลอื่น ถ้าทำได้อย่างนี้จิตใจก็จะมี ความสบาย ไม่เดือดร้อน มีความเยือกเย็นเพราะไม่ถูกไฟพยายามเผา ลนใจ

- เห็นชอบตามทำนองคลองธรรม คือความเห็นตรงตามหลักธรรมะที่พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงไว้ซึ่งการตัดสินใจว่าตรงหรือไม่ตรงต่อคำสอนของพระพุทธเจ้ามีหลักง่าย ๆ คือจะต้องไม่เบียดเบียนตนเองและเบียดเบียนบุคคลอื่นให้เดือดร้อน ดังนั้นความเห็นในทางที่ชอบ เช่นเห็นว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว มารดาบิดามีคุณ การรักษาศีลเป็นความดี การให้ทานเป็นการดี ตลอดถึงยอมรับว่าความเจริญก้าวหน้าในชีวิตของคนแต่ละคนขึ้นอยู่กับความเพียรพยายามของบุคคลนั้นในปัจจุบันด้วย ขึ้นอยู่กับวาสนาบารมีของบุคคลนั้น ที่ได้สร้างสมมาในอดีตชาติด้วยเป็นต้น

ความเห็นชอบตามทำนองคลองธรรมจึงถือว่าเป็นหลักสำคัญที่สุดในการปฏิบัติตน เพราะถ้าหากว่าคนมีความเห็นชอบแล้ว เมื่อแสดงออกทางกายก็จะเป็นกายสุจริต พุดทางวากาก็จะเป็นวจีสุจริต แม้ความคิดนึกคิดก็จะเป็นมโนสุจริตตามไป

มาณพโหด

ครั้งหนึ่ง มีมาณพผู้หนึ่งชื่อว่า กัสสปะ เป็นบุตรเศรษฐีแห่งเมืองอุชเชนี บิดามารดาได้ส่งไปศึกษาเล่าเรียนที่เมืองตักกสีลา ด้วยถือคติโบราณว่า

“บิดาชื่อว่าเป็นผู้จองเวร มารดาชื่อว่าเป็นศัตรู เพราะไม่ให้บุตรของตนศึกษาบุตรนั้นย่อมสิ้นสง่าในที่ประชุม เหมือนนกยางอกอยู่กลางฝูงหงส์ฉะนั้น”

เมืองตักกสีลา ตั้งอยู่ทิศเหนือสุดแห่งดินแดนภารตวรรษ เป็นเมืองชุมนุมแห่งนักปราชญ์ชั้นผู้ใหญ่ เป็นเมืองแห่งวิชาความรู้ ใครจะต้องการศึกษาศิลปศาสตร์ชนิดใดก็เลือกศึกษาได้ตามประสงค์ พระราชาและอำมาตย์ ราชบุโรหิต เศรษฐี คฤหบดีในแคว้นต่าง ๆ แม้ไกลเท่าไกลได้ส่งบุตรของตนมาศึกษาที่เมืองนี้โดยมาก

กัสสปะ ได้เข้าศึกษาในสำนักท่านทศปาโมกข์ผู้หนึ่ง ความประพฤติของเขาทำให้อาจารย์และเพื่อนฝูงพากันเบือนหน้า ครั้นเมื่อเรียนจบก่อนที่เขาจะกลับบ้าน อาจารย์ซึ่งทราบดีถึงความเป็นคนใจคอโหดเหี้ยมของกัสสปะ จึงได้เรียกเขามาสั่งสอนเป็นครั้งสุดท้ายว่า

“ดูกร กัสสปะ เจ้าได้จากบ้านมาเพื่อศึกษาก็เป็นเวลาหลายปีแล้ว วันนี้เป็นวันสุดท้ายที่อาจารย์จะได้สั่งสอนเจ้า อาจารย์ขอเตือนเจ้าว่าคนเราที่เกิดมานั้นควรที่จะมีวิชาความรู้ติดตัวเพื่อการเติบโตในวันข้างหน้า แต่สิ่งที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งสำหรับชีวิตของคนเราคือการเป็นผู้ที่มีศีลธรรม มีน้ำใจเมตตากรุณาต่อมนุษย์แลสัตว์โดยทั่วไป ขอเจ้าจงสัญญากับอาจารย์ได้ใหม่ว่า เจ้าจะไม่ใช้วิชาที่อาจารย์สอนให้ไปในทางเบียดเบียนผู้อื่น”

กัสสปะ รับคำด้วยอาการที่ไม่เต็มใจ หลังจากได้รำลืออาจารย์และ

เพื่อนร่วมสำนักเดียวกันแล้ว เขาก็ออกเดินทางไปยังเมืองอุชเชนีทันที

ณ ป่าใหญ่แห่งหนึ่ง มีลิง 3 ตัวแม่ลูกอาศัยอยู่บนไม้ใหญ่ต้นหนึ่ง ลิงผู้เป็นแม่นั้นตาบอด แต่ได้รับการปฏิบัติดูแลจากลูกลิงทั้ง 2 ตัว

เมื่อกัสสปะเดินทางมาใกล้ต้นไม้ใหญ่ ลูกลิง 2 ตัวมองเห็นจะเคลื่อนย้ายหลบแม่ลิงก็ไม่ทัน จึงต่างปรึกษากันว่าจะทำอย่างไรดี ตกลงกันได้ว่า กัสสปะคงจะไม่ยิงแม่ลิงเป็นแน่เพราะตาบอด ควรที่ทั้ง 2 ตัวจะแอบดูอยู่ใกล้ ๆ ดังนั้นลูกลิง 2 ตัว จึงเข้าไปหลบยังไม้ใหญ่ใกล้ที่แม่ลิงอยู่นั้น

กัสสปะ เมื่อเห็นแม่ลิงตาบอดนั่งอยู่ก็กระหยิ่มใจว่าจะลองฝีมือธนูของตัวเองดู จึงหยิบธนูขึ้นมาพาดสายเตรียมยิงแม่ลิง ลูกลิงตัวที่เห็นดั่งนั้นก็ตกใจระโตะออกมาจากกิ่งไม้เอาร่างเข้าบังแม่ลิงไว้พร้อมกับร้องว่า

“ได้โปรดเถิดท่านผู้เจริญ แม่ของข้าแก่แล้ว มิหนำซ้ำตายังบอดอีกขอท่านอย่าได้ทำอันตรายแก่แม่ของข้าเลย”

“ไม่ได้หรอก ข้าต้องการจะลองฝีมือการยิงธนูของข้า”

“ถ้าอย่างนั้น ขอให้ร่างของข้าเป็นที่ประลองฝีมือของท่าน แต่ขอให้ท่านได้โปรดปล่อยแม่ของข้าไป”

กัสสปะนึกหัวเราะอยู่ในใจ เจ้าลิงหน้าโง่ นึกหรือว่าถ้าเอาตัวของเจ้ามาให้ข้ายิงแล้ว ข้าจะปล่อยให้แม่ของเจ้าลอยนวลไป อย่าหวังเลย แต่ปากก็รับคำแม่ลิงได้ยินเรื่องทั้งหมดก็ร้องให้ตื่นต้นในความรักของลูกที่มีต่อตัวเอง โอบกอดลูกลิงไว้พร้อมกับร้องบอกว่า

“ท่านผู้เจริญ ได้โปรดฆ่าข้าพเจ้าแทนลูกของข้าพเจ้าเถิด เพราะข้าพเจ้าแก่แล้วตาบอดอยู่ไปก็ไร้ประโยชน์”

กัสสปะหัวเราะก๊อง พร้อมกับตะโกนว่า

“เจ้าลิงหน้าโง่ ไม่ต้องแย่งกันตายหรอก ข้ากำลังรับปากเจ้าไปอย่างนั้น ถึงอย่างไรข้าก็จะฆ่าเจ้าทั้ง 2 ตัว ฆ่าลูกก่อนแล้วค่อยฆ่าแม่ ว่าแล้วกัสสปะก็ยิงธนูออกไปทันทีลูกธนูถูกที่หัวไหล่ของลูกลิง กัสสปะเหยียบลูกธนูอีกดอกหนึ่งขึ้นมาพาดสายเตรียมที่จะยิงแม่ลิงลูกลิงตัวน้องเห็นดังนั้นจึงกระโจนเข้าไปกอดปล้ำแย่งธนูจากมือกัสสปะทันที ลูกลิงตัวพี่พยายามกัดฟันระงับความเจ็บปวดกระซากลูกธนูออกจากไหล่ตรงเข้าไปช่วย ผงลิงที่อยู่ใกล้เคียงได้ยินเสียงต่างพากันมาช่วย กัสสปะเห็นผงลิงมาจึงตัดสินใจหนีไป ด้วยความเจ็บทั้งกายและใจเมื่อเขาเดินทางมาถึงบ้านของเขาก็ได้ทราบจากคนรับใช้ว่าบ้านของเขาถูกโจรปล้น บิดามารดาถูกโจรฆ่าตาย กัสสปะถึงกับร้องไห้ด้วยความแค้นใจ เขานึกถึงกรรมชั่วที่เขาทำกับลิงทั้ง 3 แต่อนิจจา ชีวิตที่สูญไปแล้วไม่มีทางที่จะเรียกคืนมาได้ฉันใดพ่อและแม่ของเขาก็ไม่มีวันที่จะได้กลับมาหาเขาอีกฉันนั้น กัสสปะกระอักออกมาเป็นโลหิตและถึงแก่ความตายในเวลาต่อมา

“ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว”

องคฺลีมาล

แคว้นโกศลอันมีเมืองสาวัตถีเป็นราชธานีนั้น มีพระราชาคือ พระเจ้าปเสนทิ พระเจ้าปเสนทิมิบุโรหิตผู้หนึ่ง มีภรรยานามว่ามันทานีพราหมณี นางตั้งครรภ์ได้ถ้วนไตรมาสแล้วก็คลอดบุตรในราตรีกาล เวลาที่ทารกนั้นคลอดดวงจันทร์กำลังโคจรผ่านกลุ่มดาวโจรไปตามจักรราศี อาวุธต่าง ๆ ในพระนครมีประกายแสงโพล่งขึ้น แม่มงคลกุนยาอูฐ' และพระแสงดาบของพระราชา ซึ่งวางอยู่ใกล้ที่บรรทม ก็เป็นประกายแสงขึ้นเช่นเดียวกัน

พราหมณ์บุโรหิตออกไปยืนอยู่กลางแจ้ง มองดูดาวฤกษ์ ทราบว่าบุตรของตนเกิดฤกษ์โจร จึงไปเฝ้าพระเจ้าปเสนทิในวันรุ่งขึ้น กราบพูลถามว่า “ทေးเมื่อคืนนี้พระองค์บรรทมเป็นสุขดอกหรือ พะยะคะ

“ท่านอาจารย์ ข้าพเจ้าจะนอนเป็นสุขได้อย่างไร ในเมื่อมงคลาอูฐเป็นประกายแสงขึ้น อันตรายแห่งราชสมบัติหรือแม้ชีวิตอย่างใดอย่างหนึ่ง คงจะมีเป็นแน่”

“อย่ากลัวเลย พะยะคะ อาวุธที่โพล่งแสงขึ้นนั้นด้วยอำนาจแห่งบุตรที่เกิดใหม่ของข้าพระองค์เท่านั้น หามีเหตุอื่นไม่”

“เด็กนั้นจักเป็นอะไรในอนาคต ทราบไหม ท่านอาจารย์?”

“เป็นโจร พะยะคะ”

“โจรธรรมดา หรือ โจรราชสมบัติ?”

เมื่อปุโรหิตกราบทูลว่า “เป็นเพียงโจรธรรมดา” และหวังจะรักษาพระ
หฤทัยของพระราชินี จึงกราบทูลต่อไปว่า “ท้าว พระองค์จะทรงโปรดให้ฆ่าเด็ก
นั้นเสียก็ได้”

“ท่านอาจารย์ เพียงโจรธรรมดาจะเป็นไรไป มันก็ไม่ผิดอะไรกับรวง
ข้าวสาลีเพียงรวงเดียว ในนาตั้งพันกรีส เลี้ยงมันไว้เถิด”

ถึงคราวตั้งชื่อบุตร ปุโรหิตปรารถนาความที่อาวุธพลองแสงขึ้นเวลาเด็ก
นั้นเกิดแต่ไม่ได้ทำอันตรายผู้ใดจึงให้ชื่อว่า “อหิงสกะ” แปลว่า “ผู้ไม่เบียดเบียน”

เมื่ออหิงสกะเติบโตขึ้นบิดาก็ส่งให้ไปศึกษายังเมืองตักกสิลา

วิธีเข้าศึกษานั้นมี 2 อย่างคือ เสียค่าธรรมเนียมแก่อาจารย์อย่างหนึ่ง
อีกอย่างหนึ่งไม่เสียค่าธรรมเนียมแต่ต้องทำงานให้ตามแต่อาจารย์จะใช้ มีหุงหา
อาหารตักน้ำตัดฟัน และนวดฟันเป็นต้น

อหิงสกะ ได้เข้าศึกษาในสำนักท่านที่ศาปาโมกข์ผู้หนึ่ง ด้วยวิธีหลัง
คือทำงานให้แทนเสียค่าธรรมเนียม ได้ตั้งใจปฏิบัติอาจารย์เป็นอย่างดี ในทาง
การงานก็ขยันขันแข็งและคอยหมั่นรับใช้ ในทางความประพฤติก็เรียบร้อย เจริญ
ก็อ่อนหวาน นับว่าเด่นกว่ามาณพอื่น ๆ จึงเป็นที่รักใคร่ของอาจารย์มาก

ศิษย์ทั้งหลายเห็นว่าตั้งแต่อหิงสกามาอยู่ทำให้พวกตนด้อยลงไป
ปรึกษากันหาวิธีกำจัด ครั้นจะกล่าวว่อหิงสกามาพรหมบัญญัติ ก็ปรากฏว่อหิง
สกามาณพมีปัญญายอดเยี่ยมผู้หนึ่ง หรือจะกล่าวว่ ไม่ใส่ใจในหน้าที่ ก็ไม่มี
หน้าที่ใดของเขาเคยบกพร่อง มีแต่เรียบร้อยดีและนอกจากนั้น ต่างจะหาว่าชาติชั่ว
คือเป็นลูกผสมวรรณะ ซึ่งถือกันในครั้งนั้นว่า เป็นคนจัณฑาล อหิงสกามาณพ ก็
เป็นอุกโตสุชาติ เกิดดีแล้วโดยมารดาบิดาทัง 2 ฝ่าย เป็นพรหมมณวรรณะเดียวกัน
มาณพเหล่านั้น ตรองหาวิธีเป็นอันมากที่จะกำจัดอหิงสกะให้จงได้

ต่อมาคิดอุบายได้อย่างหนึ่ง จึงแบ่งกันเป็น 3 พวก พวกแรกไปบอกอาจารย์ว่า
ได้ข่าวว่ อหิงสกามาณพคิดการจะประทุษร้ายอาจารย์ ครั้นถูกอาจารย์ดูตะเพิดก็
หลีกไป พวกที่ 2 ไปกล่าวเช่นนั้นอีกอาจารย์ก็ไม่เชื่อ จนกระทั่งพวกที่ 3 มา
กล่าวเช่นนั้น แล้วพูดเสริมว่ต่อไปว่ ท่านอาจารย์ไม่เชื่อพวกผม ก็จงพิจารณาดู
เอาเองเถิด อาจารย์มีความระแวง และเชื่อว่เป็นความจริงเพราะศิษย์ที่มาบอก
หลายพวกด้วยกัน คงไม่ใช่บอกด้วยประสงค์ร้ายเป็นแน่ จึงตกลงใจจะฆ่าอหิงส
กามาณพเสีย

แล้วมาคิดว่ “ถ้าเราฆ่าเองใคร ๆ ก็จะเล่าลือว่ “อาจารย์
ที่ศาปาโมกข์โกรธมาณพที่มาเรียนศิลปะในสำนักของตน ก็ฆ่าเสีย” เมื่อเป็นเช่นนั้น
ต่อไปคงไม่มีใครประสงค์จะมาเรียน ลากสักการะของเราก็อ้อมไป อย่าเลยเราจะ
วานมือคนอื่นเถิด จะลวงว่ก่อนที่วิชาจะสำเร็จ เจ้าจะต้องฆ่าคนให้ได้พันคน เพื่อ
เป็นเครื่องประกอบวิชาเมื่ออหิงสกามาณพเที่ยวฆ่าใครต่อใครจนกว่าจะครบพันชนนี้
คงมีสักคนหนึ่งถูกลงมือ และฆ่าอหิงสกามาณพเสียได้

ครั้นอาจารย์คิดเช่นนั้นแล้ว ก็บอกแก่อหิงสกามาณพตามอุบายของตน
อหิงสกะ ตอบว่ “ท่านอาจารย์ ตระกูลของผมถือไม่เบียดเบียนผู้อื่น ผมจะทำได้
อย่างไร”

“เจ้าไม่ทำแล้ว โฉนศิลปะของเจ้าจักให้ผลเล่า? ศิลปะที่ปราศจาก
เครื่องประกอบนั้น จะไม่มีประโยชน์อะไรเลย”

เมื่อได้ฟังดังนั้น อหิงสกามาณพผู้เชื่อมั่นในอาจารย์ ก็ตัดสินใจเด็ด
ขาดว่จะต้องออกเที่ยวฆ่ามนุษย์ให้ครบพันคน จึงเตรียมแต่งตัวรัดกุม รวบรวม
อาวุธ 5 ชนิด ผูกสอดบ้าง ถือด้วยมือบ้าง มากرابلسอาจารย์แล้วเข้าสู่ดง คอย
อยู่ปากทางที่จะเข้าไปในดงบ้างกลางดงบ้าง ปากทางที่จะออกจากดงบ้าง เมื่อพบ

ณ วันที่มารดาขององค์อุลิมาลออกตามหาบุตรและเป็นวันเดียวกับที่ องค์อุลิมาลกำลังแสวงหาบุคคลผู้ครบจำนวนพันซึ่งตนพึงชำนั้น เวลาใกล้รุ่ง เป็นเวลาที่ชาวโลกผู้ตรากตรำทำงานมาตลอดกลางวัน กำลังหลับสนิท ผนซึ่งตกพรามาแต่ต้นมัชฌิมยาม เพิ่งขาดเม็ดเหลือหยาดค้างบนใบไม้บ้างเมื่อลมพัดก็หล่นพูลงสู่พื้นเป็นประกาย เพราะต้องแสงสลัวแห่งดวงจันทร์อากาศเย็นเยียบ แต่สิ่งเหล่านี้มิได้ทำให้ภิกษุทั้งหลายในเขตวนารามที่เป็นเสชะ รู้สึกท้อแท้ย่อหย่อนในการลุกขึ้นเจริญสมณธรรม และที่เป็นอเสชะพากันละเลยความเป็นผู้ยับยั้งอยู่ในวิหารธรรม ตลอดยามสุดท้ายแห่งราตรี บางท่านก็เดินจงกรม กำหนดหัวข้อมกัมมัฏฐาน บางท่านก็นั่งสำรวมใจ ตั้งสติกำหนดลมอัสสาสะ บัสนาสะ และบางท่านก็ได้บรรพชาอุปสมบทแล้วไม่นาน ก็สารถยาข้อวัตรและพระพุทโธวาทเบื้องต้นซึ่งพระอุปัชฌายะอาจารย์แนะนำ ด้วยเสียงเบา ๆ เกรงจะเป็นที่รำคาญแก่ภิกษุอื่น

เวลาเดียวกันนี้ สมเด็จพระผู้มีพระภาคประทับนั่งขัดสมาธิอยู่ในพระคันธกุฎีตรวจดูสัตว์โลกที่พระองค์ได้เสด็จไปโปรด ก็ทรงทราบด้วยพระญาณว่า โจรงอุลิมาลกำลังแสวงหาบุคคลผู้ครบพัน เพื่อฆ่าแล้วตัดนิ้วมือไป หากเรารีบไปให้ทัน ความสวัสดีก็จะมีแก่องค์อุลิมาลนั้น เขายืนฟังคำสอนของเราในป่านั้นแล จะกลับใจรู้สึกผิดชอบแล้วขอบวช เมื่อบวชแล้วไม่นานก็จะทำให้แจ้งซึ่งอภิญญา 6 แต่ถ้าเราไม่ไปองค์อุลิมาลพบมารดาของตนซึ่งกำลังตามหา และจำไม่ได้เพราะมีหัวใจพันเพื่อนไป อันเนื่องจากลำบากตรากตรำในการนอนการกินในป่ามาเป็นเวลานาน ถ้าประทุษร้ายมารดาถึงแก่ชีวิตก็จะเป็นผู้กลับตัวมิได้อีกต่อไป ดังนั้นเราพึงสงเคราะห์องค์อุลิมาลนั้นให้เป็นผู้มีความสวัสดี

ครั้นในเวลาเช้า ทรงถือบาตรครองจีวรเข้าสู่หมู่บ้านเพื่อบิณฑบาตกลับมาเสวยเสร็จแล้ว แจ้งให้ภิกษุทั้งหลายทราบความที่พระองค์จะเสด็จจาริกไป

สู่ชนบทชั่วคราวเพื่อโปรดเวไนยสัตว์ และในการเสด็จครั้งนี้มิได้นำพระภิกษุอื่นไปด้วย

พระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงดำเนินด้วยพระบาทไปยังทิศที่องค์อุลิมาลกำลังเดินมา

ตลอดทางที่ผ่านไป พบคนเลี้ยงโค คนเลี้ยงแกะและชวานามิทำทางต้นแดนรีบเดินเข้ามา บ้างก็กระซิบกระซาบ บ้างก็ละล้าละลักบอกว่า

“ท่านสมณะ ท่านอย่าเพิ่งไป โจรงอุลิมาลมันอยู่ทางนั้น มันเป็นคนดุร้ายมีมือชุ่มด้วยโลหิต มันฆ่าพันคนแล้วตัดนิ้วร้อยเป็นพวง ใครเดินทางผ่านมัน เป็นถูกฆ่าตายสิ้น จงหลีกเลี่ยงไปเสียทางอื่นเถิด”

พระผู้มีพระภาคเจ้าแสดงอาการขบใจต่อผู้หวังดีเหล่านี้ แต่มิได้ตรัสค้านหรือเห็นดีด้วยประการใดคงเสด็จไปข้างหน้าตามปกติ และได้พบชวานา บ้างคนเลี้ยงแกะบ้าง คนเลี้ยงโคบ้าง ในระหว่างทางอีกก็ได้รับคำห้ามปราม แนะนำมิให้เสด็จไปดังกล่าวแล้วข้างต้น แม้จะหลายครั้งหลายหน ก็ทำให้พระผู้มีพระภาคเสด็จเลี่ยงไปทางอื่นไม่

จนกระทั่งองค์อุลิมาลซึ่งอยู่ริมทาง และเห็นพระองค์เสด็จมาแต่ไกล ก็นึกประหลาดใจว่า “อัศจรรย์จริง ทางนี้ย่อว่าแต่คน ๆ เดียวเลย ตั้ง 30 หรือ 40 คน ก็ไม่มีใครเดินมา เพราะกลัวจะถูกฆ่า แต่พระรูปนี้เดินมาผู้เดียวแท้ ๆ ไม่มีเพื่อนเลย หรือจะมาข่มเหงเราถ้าเช่นนั้นเราก็จะต้องฆ่าเสียก่อน”

คิดเช่นนั้นแล้ว องค์อุลิมาลก็เตรียมตัวคว้าดาบสะพายธนู คอยให้พระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จผ่านแล้ว จึงเดินสะกดรอยตามไปเงียบ ๆ ข้างหลัง ครั้นเห็นว่าจะไปไม่ทันจึงเร่งฝีเท้าหนักขึ้น ในที่สุดถึงกับวิ่ง ก็ไม่สามารถตามให้ทันพระผู้มีพระภาค ผู้เสด็จดำเนินไปตามปกติได้

องค์ุมิมารู้สึกอัศจรรย์ใจเป็นอย่างยิ่ง วังพรางคิดพรางไปว่า “แปลกจริงแต่ก่อนมาเราเคยมีผีทำร้ายยิ่งนัก สามารถวิ่งซบซ้าง ม้า หรือรถ ให้ทันได้ตั้งประสงค์พระรูปนี้ก็เดินเรื่อยไปตามปกติ ทำไมเราถึงกับวิ่งแล้วก็ยังไม่ทัน ถ้าเราเรียกให้หยุดแล้วถามดูบางที่จะทราบเรื่องอะไรได้บ้าง” แล้วองค์ุมิมาก็หยุดวิ่งตระโกนไปว่า

“หยุดก่อน พระ”

มีเสียงตอบมาว่า “เราน่ะหยุดแล้ว องค์ุมิมาท่านต่างหากยังไม่หยุด ท่านจงหยุดซิ”

องค์ุมิมาคิดในใจว่า “พระพวกศากยบุตรเหล่านี้เป็นคนพูดจริง แต่ทำไมเดินไปเรื่อย ๆ ” แล้วจึงถามขึ้นว่า

“พระ ท่านเดินไปอยู่ แต่กล่าวว่าเราหยุดแล้วและกล่าวถึงข้าพเจ้าผู้หยุดแล้วว่า ไม่หยุด เมื่อเป็นเช่นนี้ การที่ท่านว่าท่านหยุด และว่าข้าพเจ้าไม่หยุดนั้น จะหมายความว่าอย่างไร?”

“ดูก่อนองค์ุมิมาล เราเลิกเบียดเบียนสัตว์ทั้งหลายแล้ว และวางศัตราวุธแล้วตลอดไป ส่วนท่านสิไม่สำรวจในสัตว์ เทียวเบียดเบียนล้างผลาญชีวิตผู้อื่นไม่วางมือ เราจึงชื่อว่าหยุดแล้ว และท่านชื่อว่ายังไม่หยุด”

เมื่อพระผู้มีพระภาคตรัสเช่นนั้น องค์ุมิมาก็ได้สติตามธรรมดา องค์ุมิมालเป็นคนเฉลียวฉลาด และรู้สึกผิดชอบดียิ่งคนหนึ่ง แต่ที่กลายเป็นคนโหดร้าย และพันเพื่อนไปในทางชั่ว ก็เพราะกังวลอยู่กับการประหัตประหารผู้อื่น ต้องตรากตรำลำบากในการบุกป่าฝ่าดงการกินการนอนที่กันดาร หากความสุขกายมิได้ องค์ุมิมาลเห็นห่างจากศีลธรรมตลอดกาลช้านานเมื่อมาได้ฟังพระวาจาอันหลักแหลม นำให้นิยมในสันติสุขของพระผู้มีพระภาค จึงรู้สึกชุ่มชื่น เหมือนคนเดินทางที่

เหนื่อยอ่อน ได้พักผ่อนที่ร่มเงา และลงสนานกายในสระน้ำใสสะอาด หรือเหมือนต้นไม้ที่เหี่ยวเฉาได้ละอองฝนโปรยปรายให้สดชื่น ขณะที่องค์ุมิมาลยืนตัวเบาอยู่ด้วยความเลื่อมใสซาบซ่านในพระพุทธภาชิตอันสิ้นแต่ดีซึ่งถึงใจอยู่นั้น เหตุผลทั้งหลายที่ก่อให้เกิดความรู้สึกผิดชอบและตระหนักในศีลธรรมก็มาปรากฏอยู่อย่างมากมาย

หวนระลึกไปถึงเมื่ออยู่ในวัยรุ่น สมัยที่บิดาส่งไปศึกษา ณ สำนักท่านทิตาปาโมกข์ นึกถึงโอวาทของบิดาที่ให้หมั่นปฏิบัติอาจารย์ หมั่นเล่าเรียนศึกษา และให้มีความประพฤติเรียบร้อยสมชื่อ “อหิงสกะ” ซึ่งแปลว่าผู้ไม่เบียดเบียน แต่แล้วเรียนไป ๆ อาจารย์กลับใช้ให้เทียวฆ่าคนจนกว่าจะครบจำนวนพัน เพื่อใช้เป็นเครื่องประกอบวิชาความรู้ องค์ุมิมายังจำได้ถึงถ้อยคำที่ตนคัดค้านอาจารย์ว่า “ท่านอาจารย์ ตระกูลของผมหือไม่เบียดเบียนผู้อื่น ผมจะทำได้อย่างไร? แต่ในที่สุดก็ต้องปฏิบัติตาม เมื่อถูกอาจารย์เข้าขี้อยู่ ๆ ศิลปศาสตร์อะไรกันที่ต้องใช้ชีวิตมนุษย์ตั้งพัน มาเป็นเครื่องประกอบเช่นนี้

“เมื่อฝนตก หรือแดดกล้า เรารู้จักหลบเข้าสู่ที่กำบัง หรือกางร่ม เมื่อโรคภัยเกิดขึ้นแก่ตน เรารีบป้องกันรักษา เมื่อถูกด่าว่า เราไม่ขุ่นใจ เมื่อมีใครประทุษร้าย เราต้องหลบหนี หรือมิฉะนั้นก็ต่อสู้ ทั้งนี้ด้วยความมุ่งหมายอย่างเดียวคือให้ตัวเราปลอดภัย ให้ตัวเราเป็นสุข”

“ไม่ว่าใครก็ล้วนแต่รักตน และชวนชวายเป็นให้ตนได้รับความสุขปลอดภัยทั้งสิ้น ความรู้สึกอย่างอื่นอาจแตกต่างกันตามอัธยาศัย แต่ความรู้สึกรักตนนี้ ย่อมมีแก่สัตว์ทุกจำพวก และเพราะปรารถตนนั้น ความเอาใจใส่ห่วงใยก็ขยายออกไปถึงญาติมิตรและสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นของตน หรือเนื่องด้วยตน เมื่อทุกคนรักตนเช่นนี้ การรักแต่ตนของเรา แล้วเทียวเบียดเบียนผู้อื่น โดยไม่คำนึงถึง

พุทธโฆส ผู้รู้ ผู้ดีมี ผู้เบิกบาน
ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นเราตถาคต

สิงห์ อยู่เหนือเสานหินของพระเจ้าอโศก
ปัจจุบันใช้เป็นที่วางแผ่นดินของประเทศไทย

ล่าง เสานหินของพระเจ้าอโศก ที่โศคาสี พระเจ้าอโศก
ทรงสร้างเสานหินแบบนี้ ทั่วพระราชอาณาจักรของพระองค์
เพื่อประกาศพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า

ความรักตนเองของเขาบ้างนั้น ไม่เป็นธรรมเลย”

“การที่มนุษย์ทั้งหลาย เห็นเราแล้วพากันหลบหนีอย่างไม่คิดชีวิต การที่เราเที่ยวฆ่าฟันล้างผลาญผู้อื่นด้วยประสงค์เพียงให้ตัวเราเองสำเร็จศิลปศาสตร์ ดังที่เป็นมาแล้วนี้ ได้แสดงให้เห็นความรักตนในทางที่ผิด โดยไม่ใส่ใจต่อความทุกข์ยากของเพื่อนมนุษย์ดอกหรือ เราเกิดมาเพื่อก่อความย่อยยับให้แก่คนทั้งหลาย เกิดมาเพื่อทำโลกให้เดือดร้อน มิได้เกิดมาเพื่อทำประโยชน์อะไรเลย เช่นนั้นหรือ พระรูปนี้เที่ยว ที่เตือนสติให้เราสำนึกในความชั่วช้า ด้วยวาจาอันอ่อนหวานและมีคติลึกซึ้ง ถ้าเราไม่พบท่าน บางทีเราจะไม่ได้รู้เรื่องศีลธรรมและความสงบเลยจนตลอดชีวิต การบันลือสีหนาทของพระรูปนี้สำคัญยิ่ง หรือท่านผู้นี้จะเป็นพระสมณโคดม เจ้าชายสิทธัตถะ ผู้เป็นโอรสของพระนางมหายา”

พอคิดว่าท่านผู้นี้คงเป็นพระสมณโคดม องคูลิมาลก็รู้สึกปลาบปลื้ม และเกิดความเลื่อมใสมีโลมซาติชูชันอย่างประหลาด ครั้นได้พินิจพระพุทธรูปลักษณะอันงดงามมีสง่าได้เห็นแววพระเนตรอันสำแดงพระมหากรุณาของพระองค์จึงแน่ใจว่า “บัดนี้พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จมาโปรดเราแล้ว”

องคูลิมาลก็โยนอาวุธทิ้ง ยอบกายลงถวายบังคมพระตถาคตเจ้าแล้ว แล้วกราบทูลว่า

“เป็นเวลานานเหลือเกินพระเจ้าข้า กว่าจะได้เสด็จมาโปรด

ข้าพระองค์ได้สดับธรรมภาสิตของพระองค์แล้ว จักเลิกบาปกรรมตั้งแต่บัดนี้ไป”

แล้งองคูลิมาลก็เข้าไปจนใกล้ ถวายบังคมอีกแทบพระบาท ทูลขอบบรพชาในพระพุทธศาสนา

เมื่อพระผู้มีพระภาคปรทานเอหิภิกขุอุปสัมปทาแก่พระองคูลิมาลแล้ว เสด็จจาริกต่อไปโดยลำดับ ได้พบพระสาวกอื่น ๆ ในระหว่างทางบ้าง ก็ร่วมทางกันเที่ยวแสดงธรรมโปรดเวไนยสัตว์ ในที่สุด ย้อนมาสู่หนทางเลียบลำน้ำ ซึ่งไหลเอื่อยมาแต่ภูเขาด้านอุดรตามทีราบลุ่มแห่งแคว้นโกศล จนกระทั่งจาริกมาถึงเมืองสาวัตถีราชธานี

เมื่อภิกษุองคูลิมาลตามเสด็จพระผู้มีพระภาคตามทางเลียบลำน้ำอจิรวดี ผ่านเมืองสาวัตถี มาพำนักอยู่ ณ เขตวนารามซึ่งมีบริเวณกว้างขวาง ถัดจากพระคันธกุฎีไปไม่กี่ไกลนัก จะแลเห็นธรรมสภาอันใหญ่โต มองดูวิจิตรงดงามด้วยฝีมือแห่งนายช่าง เป็นสถานสำหรับประชุมพุทธบริษัทในเวลาดับพระธรรมเทศนา และกล่าวธรรมสากัจฉา ถัดไปอีกด้านหนึ่งมีวิหารใหญ่มีเรือนคลังสำหรับเก็บของสงฆ์ มีอุปัฏฐากศาลาคือโรงฉัน ซึ่งยกพื้นกันน้ำท่วมในคราวน้ำหลาก มีกุฏิสำหรับภิกษุอยู่ได้รูปเดียว เป็นกุฏิไม้บ้าง กุฏิก่อด้วยอิฐหรือศิลา และโบกด้วยดินผสมวัตถุอื่นบ้างสร้างเป็นระเบียบไกลออกไปนับด้วยจำนวนร้อยจำนวนพัน คราวหนาวจัดมีอศศิลา โรงไฟสำหรับต้มน้ำใช้น้ำฉันและซักสั้วร^๒

1. แม่น้ำอจิรวดีไหลผ่านเมืองสาวัตถี ดูวินัยปิฎก 5/212 และอรรถกถาจากชาตกทวารสนิบาต

2. ศัพท์สถานที่อื่นเกี่ยวแก่ไฟมีหลายศัพท์ดังนี้

(1) ชั้นตามระ เรือนไปสำหรับอบกาย ผิงไฟเป็นที่มิดชิดมีประตูหน้าต่าง (ดูชั้นตารวรรต 7/240)

(2) อศศิลา โรงไฟสำหรับต้มน้ำเป็นต้นทรงอนุญาตเพื่อมิให้เที่ยวติดไฟไม่เป็นที่ (ดูอศศิลาอนุญาต 7/100 กับปฐิตตตติสสัตถะวรรต ๓ มัมปัทฐกถา ทุตติภาค)

(3) อศคิตตตศาลาหรืออศคิโหดตศาลาโรงบูชาไฟ (ของพรหมณ์ ดูอรรถกถาวัณณนิคาย 3/298 และอรรถกถาสุตตนิบาต 1/220)

(4) อศคยาคาร เรือนบูชาไฟ (ของพรหมณ์ ดูมาคัณขียสูตร 13/270)

(5) อศคิยานะหรืออศคิยาปนะหรืออศคิยานะหรืออศคิยานะ โรงหรือเรือนบูชาไฟ (ดูชาตกัฏฐกถา 7/406 และอรรถกถาสุตตนิบาต 1/221)

เขตวนารามสะดวกน้ำที่อยู่และโคจรคามทั้งเป็นที่สังัดจากชุมนุมชนผู้
ครองเรือนฉะนี้ จึงเหมาะสำหรับเป็นพุทธนิवासสถาน และควรแก่การอยู่อาศัย
ของบรรพชิตผู้ปรารถนาความสงบทั่วไป³

ท่านองคฺลิมาล ได้พำนักอยู่ ณ ภูเขื่อน้อยหลังโคหลังหนึ่งใน
เขตวนารามนี้ ชีวิตใหม่ของท่านตรงกันข้ามกับที่เป็นมาแล้ว ความเป็นไปในครั้ง
ก่อนคือเรื่องจับอาวุธประหัตประหารผู้อื่นอย่างเหี้ยมโหด เห็นใครก็นึกแต่จะเพิ่ม
พวงน้าวให้ยาวออกไป แต่ในบัดนี้ ท่านได้รับอบรมให้เอื้อเฟื้อ แม้ในชีวิตของสัตว์
เล็ก ๆ ที่กวนกัดให้รำคาญ น้ำใช้น้ำฉันก็จะต้องตรวจตราและกรองเสียก่อน เพื่อ
ความสวัสดิแห่งชีวิตของสัตว์ที่อาศัยอยู่ในน้ำนั้น กิริยาอาการทั้งกายและวาจาก็
ต้องให้อยู่ในระเบียบมารยาทที่ดี มีแต่ความสุภาพ ไม่เป็นไปเพื่อเบียดเบียนตน
และคนอื่น ซึ่งนับว่าสำคัญยิ่ง พระตถาคตเจ้าก็ทรงสั่งสอนให้คอยตั้งสติสำรวม ไม่
ให้ยินดียินร้ายไปตามอภิวรรณหรืออนิวัตรวรรณ ทรงสั่งสอนให้รู้จักคำว่าเมตตากรุณาอันเป็นคำไพเราะ และอำนวยความสะดวกเป็นสุขแก่สัตว์โลก นอกจากนั้น
ยังทรงชี้แจงให้เห็นโทษของความเคลิบเคลิ้มในเครื่องล้ออันเป็นทุกข์ แต่ลงให้
เห็นเป็นสุข โทษของความมูทะลุตุตันและโทษของความหลงใหลในวัย ในอายุ
ตลอดถึงยศศักดิ์สมบัติ จนลี้มตาย

สุจริตทั้ง 3 ประการนี้ ท่านเรียกว่าเป็นมนุษยธรรม คือธรรมะที่ทำให้
คนให้เป็นมนุษย์ ดังนั้นท่านจึงให้ความหมายคำว่า มนุษย์ ไว้ว่า

ชื่อว่ามีมนุษย์เพราะว่ามีจิตใจสูง

ที่ชื่อว่ามีมนุษย์เพราะรู้ว่าอะไรเป็นประโยชน์ และไม่เป็นประโยชน์

มนุษย์คือสัตว์ที่สามารถใช้เหตุผลในการดำรงชีวิตได้

เมื่อคนเรามีความเห็นชอบตามทำนองคลองธรรมแล้ว ก็สามารถใช้
เหตุผลในการพูด การกระทำ การคิดได้ว่า เมื่อกระทำ เมื่อพูด เมื่อคิดอะไรแล้ว
จะต้องไม่ทำตนเองให้เดือดร้อน นี่คือความคิดที่มีเหตุผลเป็นเครื่องหมายว่าบุคคล
นั้นเป็นมนุษย์ทั้งร่างกายและจิตใจ

สุจริต 3 ประการนี้จึงเป็นความประพฤติที่ดี ประพฤติได้ง่ายเมื่อ
ประพฤติได้แล้วก็จะเป็นคนงดงามทั้งทางกาย ทางวาจา และทางจิตใจ จึงถือว่าเป็น
กิจควรทำความประพฤติ

การทำความดีนอกจากจะเป็นการประพฤติชอบด้วยกาย ด้วยวาจา
หรือด้วยใจแล้วยังมีการทำความดีที่เราเรียกว่าบุญกิริยาวัตถุ 3 อย่าง

คำว่า บุญกิริยาวัตถุ แปลว่า วัตถุเป็นที่ตั้งแห่งการบำเพ็ญบุญ คำว่า
บุญนั้น ว่าโดยเจตนาได้แก่ เจตนาที่ประกอบด้วยความไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง
ว่าโดยหน้าที่ก็คือ ทำหน้าที่ซึ่งจัดกิเลสทั้งหลายออกไปจากจิตใจของบุคคล

ว่าโดยผล ได้แก่ ความสุขกาย สบายใจ ที่เกิดขึ้นจากการได้ทำบุญ
เหล่านั้น บุญที่ทรงจำแนกแสดงไว้ในที่นี้มีอยู่ 3 ประการ คือ

1. ทานมัย บุญสำเร็จด้วยการบริจาคทาน

คือ กุศลเจตนาที่ประกอบด้วย ความไม่โลภ ไม่ตระหนี่ ไม่หวงในสิ่ง
ซึ่งเป็นสิ่งของของตน เสียสละบริจาคสิ่งเหล่านั้นไปเพื่อประโยชน์เพื่อเกื้อกูลความ
สุขแก่ผู้รับ อาจเกิดขึ้นจากจิตคิดอนุเคราะห์ต่อผู้รับ หรือเกิดขึ้นจากจิตที่
ประกอบด้วยความเคารพนับถือต่อผู้รับก็ได้ การกระทำในลักษณะนี้เรียกว่าบุญ
เพราะทำหน้าที่ขจัดมัจฉริยะคือความตระหนี่โลภะความโลภความหลงในทรัพย์สินสมบัติ

3. แผนผังเขตวนารามโดยละเอียด ดูวินัยปิฎก 7/111

ออกไปเมื่อทำไปแล้วทำให้จิตใจของผู้ให้ได้รับความสุข ซึ่งผลคือ ความสุขใจก็จะบังเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้นั้น ในสมัยพุทธกาลผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นเลิศในการให้ทานเป็นที่กล่าวขวัญและยกย่องแก่บุคคลทั่วไป คือ อนาคตปิณฑกคฤหบดี และนางวิสาขา มหาอุบาสิกา

2. สิลัมัย บุญสำเร็จด้วยการรักษาศีล

คำว่า ศีล คือเจตนาที่จะงดเว้นการกระทำอันมีลักษณะทำตนเองและบุคคลอื่นให้เดือดร้อน เพื่อให้มีอาการทางกาย ทางวาจาของตนเป็นปกติมีความเยือกเย็นจิตใจ ไม่มีเวรไม่มีภัยกับใคร ๆ อันเป็นผลแห่งการกระทำ บุญ คือ ความสุขกาย สบายใจ ศีลนั้นเกิดขึ้นด้วยกุศลเจตนา มีความไม่หลงเป็นตัวกระตุ้นให้บังเกิดขึ้น เมื่อบุคคลสมาทานศีลข้อใด ศีลข้อนั้นก็ทำหน้าที่ขจัดกิเลสอกุศลให้ออกไปจากจิต อำนวยผลให้เป็นความสุขแก่ผู้รักษาศีล ศีลที่บุคคลรักษาศีลแล้ว ทำให้เป็นผู้มีอาการทางกาย ทางวาจาปกติและมีจิตใจสงบเย็น

การสมาทานศีลอาจจะเกิดขึ้นได้ด้วยการรับหรือสมาทานจากพระภิกษุ เรียกว่า สมาทานวิริติ

ด้วยการงดเว้นเมื่อมีเรื่องจะล่วงศีลบังเกิดขึ้น แต่คิดเห็นได้ว่าเป็นเรื่องไม่เหมาะไม่ควร จึงงดเว้นไม่กระทำ เช่น เห็นทรัพย์สมบัติของบุคคลอื่นวางทิ้งไว้ เราไม่ได้สมาทานศีลมาก่อน เกรงว่าการไปหยิบฉวยเอาทรัพย์สมบัติของบุคคลอื่นในลักษณะนี้ไม่เป็นการสมควร กังวลใจไม่หยิบฉวยเอา เรียกว่า สัมปัตตวิริติ

การงดเว้นโดยเด็ดขาดไม่กระทำความผิดในเรื่องนั้นๆ อีกต่อไปเช่น ไม่ดื่มสุราตลอดชีวิต ไม่ประพฤติผิดลูกเมียคนอื่นตลอดชีวิต เป็นต้น แต่การงดเว้นในข้อนี้จะสมบูรณ์ได้ก็ต่อเมื่อไม่ละเมิดศีลโดยเด็ดขาด ไม่ว่าจะป็นศีลที่ข้อก็ตาม เรียกว่า สมุจเฉทวิริติ

3. ภาวนามัย บุญสำเร็จด้วยการภาวนา

คำว่า ภาวนา แปลว่า การกระทำให้มี ให้เป็นขึ้น ถ้ามองว่าทำอะไรให้มี ให้เป็นขึ้น คือ ทำความดีให้มีขึ้น ให้มีขึ้นเป็นขั้นที่ไหน ให้มีขึ้นเป็นขั้นที่ กาย วาจา และจิตใจของบุคคลนั่นเอง ดังนั้นการปฏิบัติธรรมะส่วนที่เป็นกุศลทั้งหมดจึงชื่อว่าเป็นภาวนามัย แต่โดยทั่วไปนั้นท่านจะจงเอาการทำจิตใจให้สงบจากเครื่องเศร้าหมองในที่เรียกว่า “สมถกรรมฐาน” กับการใช้ปัญญาพิจารณาจนเกิดรู้แจ้งในสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง ไม่มีความโลภ ความหลง ความยึดติดในสิ่งเหล่านั้นอีกต่อไป ที่เรียกว่า วิปัสสนาภาวนา จึงชื่อว่าเป็นภาวนามัยที่สมบูรณ์

บุญกิริยาวัตถุทั้ง 3 ประการนี้ เจตนาให้กระทำนั้นเกิดขึ้นจากความไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง เมื่อเจตนาบังเกิดขึ้นจะทำหน้าที่ขจัดกิเลสคือ ความโลภ ความโกรธ ความหลง ออกไป ผลที่ได้จากการกระทำดีคือ สุขกาย สบายใจ ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นได้ว่า บุญ คือตัวของความสุข เกิดขึ้นมาได้ก็ด้วยการให้ทาน รักษาศีล และเจริญภาวนา

ชนผู้มีพระพุทธเจ้าเป็นพระของตน หรือชนที่มีพุทธ พุทธคือ ความรู้ ความตื่น ความเบิกบาน ความแจ้ง ความสว่างที่เกิดขึ้นในใจของบุคคลนั้นซึ่งจะต้องมีสติ ปัญญา

ผู้ที่เดินตามทางพุทธะนั้นจะต้องมีสติระลึกอยู่ภายในแล้ว พิจารณาเห็นเหตุผลทั้งใกล้และไกล ทั้งสิ่งที่มีอยู่ในตัวเรา และสิ่งที่สัมผัสเนื่องด้วยเรา จะเป็นอารมณ์ชนิดใดก็ตาม จะเป็นรูป เป็นกลิ่น เป็นเสียง เป็นโผฏฐัพพะ หรือ อารมณ์ใดๆ ก็ตามที่ผ่านมารเราต้องรู้ภาวะเหล่านั้นว่าเป็นอย่างไร คือสติต้องตั้งอยู่ตลอดเวลา

กมฺมํ สตุเต วิภชตี ยทิทํ ทินฺนุปลนฺตีตาย

กรรมย่อมจำแนกสัตว์ คือ ให้ที่รวมและประณีต

ภาพถ่ายให้เห็นรายละเอียดที่ซุ้มประตูเข้า
สุเหร่าสุลัยมานี ซึ่งเป็นสุเหร่าที่เก่าแก่มากที่สุดแห่งหนึ่ง

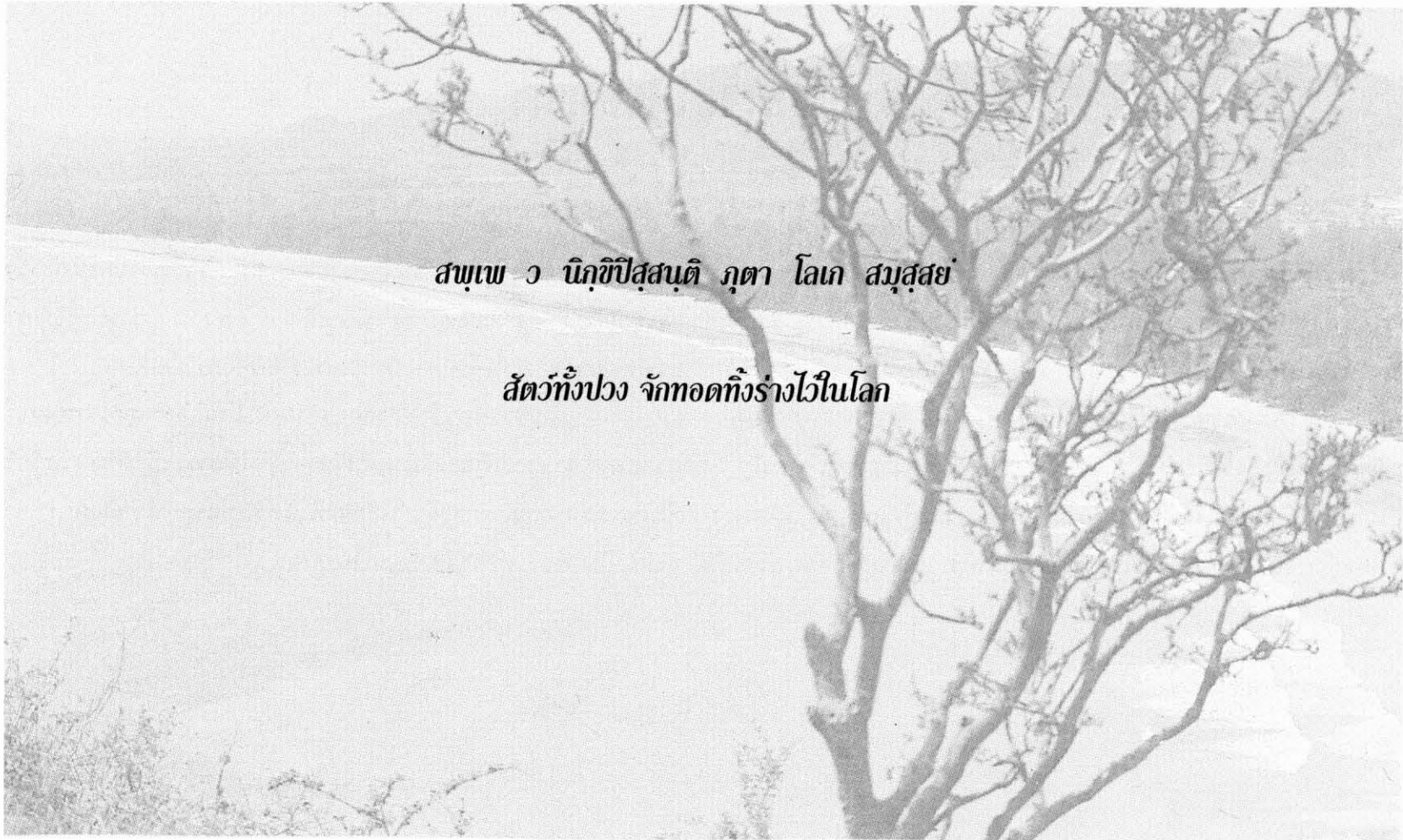
พระรูปพระโพธิสัตว์มีนุชศิริ ภาพเขียนบนผนังใบ ที่มีชื่อเรียกว่า ถังกะ ที่วัดลามะยูง ในละดง

3. การยั้งจิตให้่องแผ้ว

คือการทำจิตของตนให้สะอาดบริสุทธิ์ ทำให้สะอาดปราศจากสิ่งเศร้าหมอง เช่น ความโลภ ความโกรธ และความหลง ตลอดไป อย่าให้สิ่งเหล่านั้นเกิดขึ้นได้อีก ข้อนี้ก็เช่นเดียวกับที่ตรัสสอนให้เราเพิ่มพูนการทำความดีด้วยพระอรหันตมรรคเพื่อบรรลุพระอรหันตผล สำหรับท่านผู้บรรลุพระอรหันตผลแล้ว ท่านไม่มีเรื่องอะไรที่จะต้องพบกับอารมณ์กัมมัฏฐานที่พึงกำหนดรู้ ไม่มีราคะ ไม่มีโทสะ และไม่มีโมหะ เกิดแก่ท่าน ก็เลสเครื่องเศร้าหมองเหล่านี้จะไม่เกิดมีในท่าน ความสะอาดบริสุทธิ์จะผุดขึ้น

มาทันทีภายหลังที่ท่านทำความดีด้วยพรอรหันตมรรคให้เกิดขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องทำความพยายามอื่นอีก เพราะฉะนั้น เพื่อบรรลุพระอรหันตมรรค ท่านจะต้องเพิ่มพูนการทำดีด้วยวิปัสสนา

ในช่วงของวิวัฒนาการอันยาวไกล เจ้าชายสิทธัตถะได้อุบัติขึ้น ทรงแสวงหาธรรมที่จะให้มนุษย์พ้นทุกข์ เมื่อพระองค์ได้ตรัสรู้ธรรมแล้วได้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์ได้ตรัสบอกทางว่าสิ่งต่าง ๆ เป็นมายา ทั้งสิ้น ไม่เที่ยง เป็นทุกข์และเป็นอนัตตา

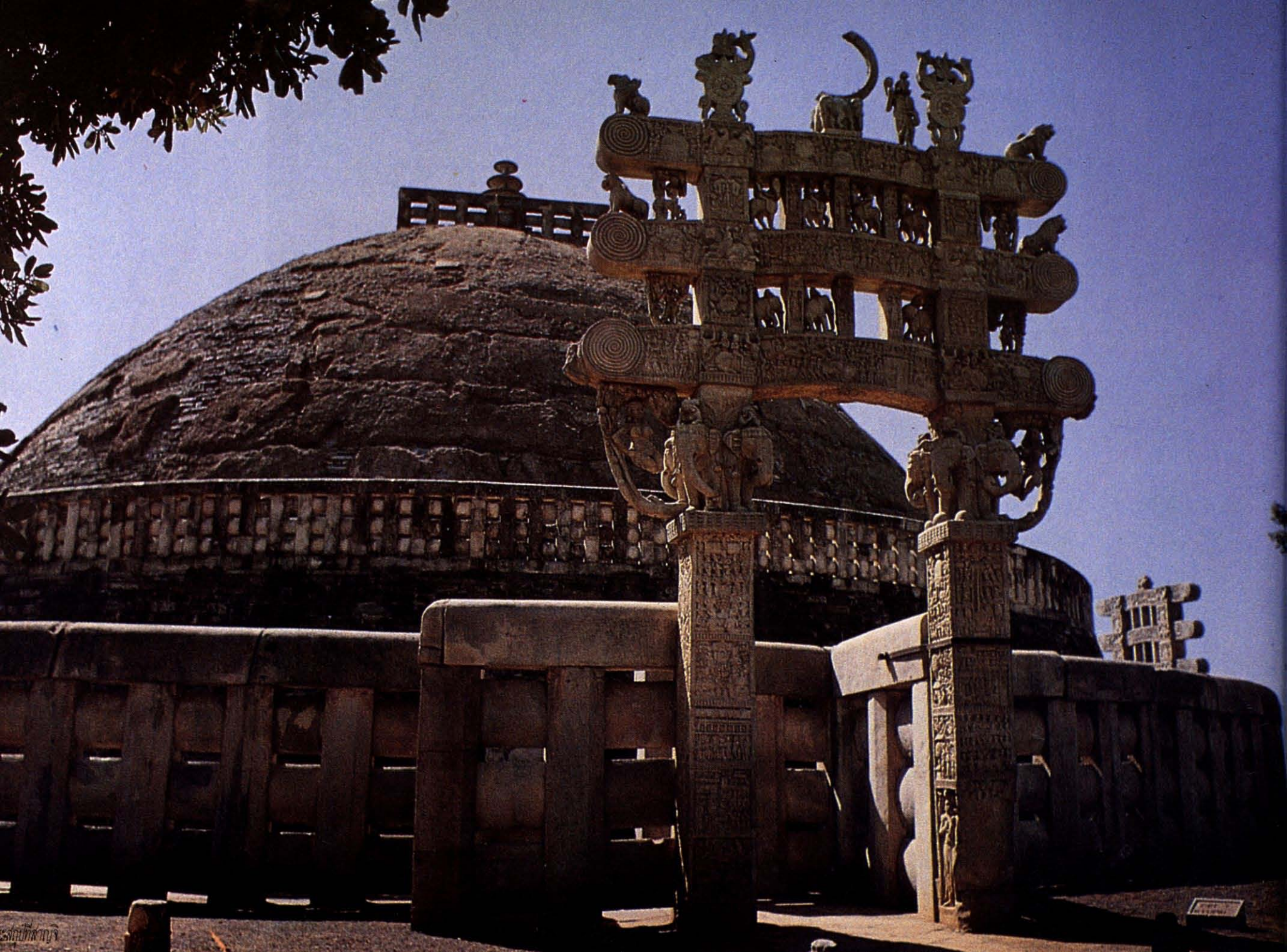

สพ.เพ ๑ นิกขิปปิสสนติ ภูตา โลเก สมุสสย

สัตว์ทั้งปวง จักทอดทิ้งร่างไว้ในโลก

พระสฤณีที่สำภูจิ คาดว่ามีอายุในสมัยพระเจ้าอโศก
คือราวพุทธศตวรรษที่ ๔ ชุมประตู่ทางเข้าสลัก
เป็นภาพเล่าเรื่องพระพุทธรูปประวัติ อย่างงดงามและ
ละเอียดลออ

สุขอื่นยิ่งกว่าความสงบเป็นไม่มี

ผู้ฉลาดย่อมเกี่ยวข้องกับสิ่งทั้งหลายทั้งปวงด้วยอาการที่ไม่ก่อทุกข์ โทษเบียดเบียนทั้งผู้อื่นและตนเอง ก่อแต่ความปกติที่เป็นไปโดยธรรมชาติให้เกิดขึ้นดีสุขทั้งตนเองและผู้อื่น เรียกว่าการเจริญธรรม ประพฤติธรรมนั้นแหละหนทางวิถีที่เข้าสู่สันติของชีวิต และเป็นคุณค่าเบื่องสูงที่สุดที่เราพึงได้ พึงมี พึงถึง พึงพึง ในฐานะที่ชีวิตเกิดเป็นมนุษย์แท้ หรือมนุษย์ผู้มีใจสูงสมดังนาม ดังคุณลักษณะของความเป็นมนุษย์จริง ๆ แน่หนอนที่สุด เราต้องหยุดการเบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น ถ้าทำได้ถึงขั้นนั้น แสดงว่าเราละเอียดสุขุมไม่ติดยึดในอารมณ์ที่เป็นเครื่องข้องเหล่านั้น ที่เรียกเป็นความสงบอย่างลึกซึ้ง คือความเป็นสมาธินั่นเอง พร้อมทั้งความรู้แจ้งเข้าใจชัด จนกระทั่งยืนอยู่เหนียวแน่นได้ ไม่เพียงเข้าไปสงบเพียงพัก ๆ ครั่ง ๆ คราว ๆ ช่วงหนึ่ง ๆ ต้องเกิดสงบลึกซึ้งเห็นแจ้งด้วยปัญญา เข้าไปประกอบอบรม ให้อย่างขึ้นจนสะอาด สว่างสงบเป็นกุศล

"ความสงบจึงเป็นยอดของความสุข เพราะสงบจากกาย วาจา ใจ ที่กระทำชั่ว คิดชั่ว รุ่มร้อน เศร้าหมอง ติดข้อง เพราะปล่อยวางจนหมดด้วยอาศัยสติปัญญาอบรมจนจิตเราสะอาดสว่าง สงบลึกซึ้งเป็นสมาธิถึงขั้นนั้น จะประกอบกิจการใดเกี่ยวกับชีวิตก็ล้วนเกื้อกูลให้เกิดการสร้างสรรค์ เป็นผู้มีส่วนรู้ในหน้าที่ของตนมีความสำนึกที่สูงกว่าบุคคลธรรมดาประเสริฐกว่าชีวิตก่อนเก่า ออกจากกองกิเลสของทุกข์ได้

ความสำคัญของหัวใจพระพุทธศาสนา

สิ่งที่ถือเป็นเอกลักษณ์และเอกลักษณ์ของชนชาติไทยนั้น คือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ อันเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวและร่วมเงา ผูกพันดวงใจของเราชาวไทยไว้เสมือนดวงใจดวงเดียวกัน ทั้ง 3 ประการนี้นับแต่โบราณกาลจนถึงปัจจุบัน อันเป็นความภาคภูมิใจและเกียรติศักดิ์ของคนไทยทั้งชาติ

ที่ถนนสายนี้ สายธารแห่งการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขของประชาชนชาวไทย นับแต่สมัยเริ่มแรกสร้างและทำนุบำรุงบ้านเมืองขึ้นจนเป็นปึกแผ่นและเจริญรุ่งเรืองมาเป็นลำดับ นับเป็นเวลาหลายร้อยหลายพันปี โดยมีศาสนาเป็นเสมือนหนึ่งแสงประทีปประจำชีวิตของชาวไทย ทุกอาชีพ ทุกฐานะ และแม้ว่าวิถีแห่งการดำรงชีวิตนั้น จะทอดผ่านหนทางที่วุ่นหรือมีดमितประการใดก็ตาม

พระพุทธศาสนาเริ่มเผยแพร่ไปในนานาประเทศในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราชประมาณปีพุทธศักราช 300 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทยได้กลายเป็นศาสนาประจำชาติ จนได้ชื่อว่าเป็นเมืองแห่งพระพุทธศาสนา

อิทธิพลของศาสนาพุทธ ได้ครอบคลุมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมตลอดจนการดำรงชีพในชีวิตประจำวัน และได้กลายเป็นวิถีชีวิตของคนไทยที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว

พุทธ' สรณ' คจ.ณามิ

ธมม' สรณ' คจ.ณามิ

สงฆ' สรณ' คจ.ณามิ

ปฏิญาณทั้ง 3 ข้อนี้ คือคำประกาศของพุทธศาสนิกชน ที่แปลว่า ข้าพเจ้าขอถือเอาพระพุทธ เป็นผู้นำทาง (ที่พึ่ง) ของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าขอถือเอาคำสั่งสอนของพระองค์ เป็นผู้นำทาง (ที่พึ่ง) ของข้าพเจ้า

ข้าพเจ้าขอถือเอาพระสงฆ์ เป็นผู้นำทาง (ที่พึ่ง) ของข้าพเจ้า

ศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวให้มวลมนุษย์ทั่วโลกเบาบางจากกิเลส พระพุทธศาสนา เป็นหนึ่งในสามสถาบันหลักและเป็นเอกลักษณ์ของประชาชนชาวไทยทั้งชาติ โดยเป็นทั้งศาสนาและปรัชญา เพราะเป็นคำสอนที่รวมยอดจริยคติกับสังฆธรรมแห่งปรัชญาเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน พระพุทธเจ้าได้เน้นในมวลมนุษย์เห็นถึงความเป็นไปในสภาวะธรรม ปลุกคนที่หลับอยู่ในกองไฟแห่งความหลงนิยมในลาภยศ สรรเสริญสุข ให้ตื่นหนีจากไฟที่เผาผลาญอยู่ นั้น สอนให้คนประพฤติตนให้สมกับที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์อันประเสริฐ ให้เจริญความดี มีใจบริสุทธิ์ มีความเพียร สละความเห็นแก่ตัว รู้จักเผชิญทุกข์ และเห็นความทุกข์ของผู้อื่น สอนให้มนุษย์ทุกรูปทุกนามบำเพ็ญตนอย่างมีศักดิ์ศรีมีเอกราชที่มีชีวิตก็ให้มีชีวิตอันเลิศ ทั้งนี้เพื่อความหลุดพ้นจนถึงนิพพานเป็นที่สุด

คราเมื่อองค์พระสรรเพชญ์ตาได้ตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ พระองค์ได้เผยแผ่พระสังฆธรรมเพื่อดับทุกข์แก่มหาชนทั้งหลาย ด้วยพระมหากรุณาธิคุณอันยิ่งใหญ่ที่มีต่อสรรพชีวิต ด้วยพระวิริยะอุตสาหะในการเสด็จจาริกตลอดระยะเวลาอันยาวไกล ผ่าความท้อถอย ภัยธรรมชาติที่โหดร้ายทารุณ และความอดอยากหิวโหย อาจกล่าวได้ว่าพระองค์เป็นรัตนมหาประทีปแก้วที่อุบัติขึ้นเพื่อเป็นแสงสว่างแก่ชาวโลกทั้งมวล

แสงอาทิตย์ให้ความอบอุ่นแก่สิ่งที่มีชีวิตฉันใด พระธรรมคำสั่งสอน

ของพระผู้มีพระภาคเจ้าก็ให้ความอบอุ่นแก่มวลมนุษยชาติฉันนั้น ท่านเปรียบประดุจร่มโพธิ์ร่มไทรที่แผ่กิ่งก้านร่มเงา ยังความร่มเย็นแก่ผู้พักอาศัย และเสมือนสายฝนอันเย็นฉ่ำบริสุทธิ์ที่ช่วยชำระล้างกิเลสตัณหา ความสับสนวุ่นวายทั้งหลาย ในดวงจิตให้สงบเยือกเย็นและหลุดพ้นจากสังสารทุกข์ทั้งมวล

ธรรมะขององค์สัมมาสัมพุทธเจ้า คือ การเผชิญชีวิตด้วยความสุขุม มั่นใจ และมั่นคง ไม่ว่าปรากฏการณ์ใด ๆ จะผ่านเข้ามาในชีวิต ให้พิจารณาให้รู้แจ้ง พระองค์สอนให้ดำรงชีวิตอยู่บนจุดยืนที่มั่นคง ละชั่ว ประพฤติดี และทำจิตใจของตนให้ผ่องใส ไม่ยึดมั่นถือมั่นในสิ่งทั้งหลายทั้งปวง ทำความดีด้วยใจดี ด้วยความปล่อยวาง ด้วยความเสียสละ เห็นทุกสิ่งทุกอย่างเป็นสิ่งธรรมดา ไม่ว่าอะไรมันจะเกิดขึ้น ไม่ว่าอะไรมันจะตั้งอยู่ ไม่ว่าอะไรมันจะดับไป ให้เห็นเป็นธรรมดา หัวใจพระพุทธศาสนาจะช่วยนำเราไปในทางที่ดีงาม ในการประกอบกิจให้เกิดประโยชน์ทั้งของตนเองและผู้อื่น สิ่งใดก็ตามที่กระทำไป จะต้องเป็นไปเพื่อความสะอาด สว่าง สงบ เป็นไปเพื่อการเกื้อกูลทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น เมื่อบุคคลใดทำความดีแล้ว จิตของบุคคลนั้นย่อมเป็นสุข ผู้ที่เจริญแต่ธรรม ธรรมย่อมคุ้มครองผู้ประพฤติและทำให้ผู้นั้นเป็นสุขทุกเมื่อ บุคคลผู้นั้นย่อมไม่เสียสิ่งที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์อันประเสริฐ

ค่าของชีวิตที่สูงยิ่ง คือ ความดีบริสุทธิ์และการเกื้อกูลคุณประโยชน์คุณธรรมที่มีความสงบเยือกเย็นอย่างล้ำลึก คือการสละวางโดยสิ้นเชิง ชีวิตจะมีค่าอยู่ที่สังฆธรรมที่มีความสงบเยือกเย็นอย่างล้ำลึก คือการสละวางโดยสิ้นเชิง ชีวิตจะมีค่าอยู่ที่สังฆธรรมเพื่อการเกื้อกูลและเพื่อความสงบสุขกับทุก ๆ ชีวิต

การเว้นชั่ว ทำความดี และทำใจให้บริสุทธิ์ผ่องแผ้ว เป็นการสร้างกุศลคุณความดีในบารมีธรรมของผู้ประพฤติ เมื่อได้ช่วยเหลือเกื้อกูลบุคคลอื่นก็จะ

มีความสุข เพราะจิตที่คิดจะให้ย่อมมีความสุขกว่าจิตที่คิดจะรับ

“คุณค่าของชีวิตมนุษย์ อยู่ที่การเสียสละและรับใช้สังคม”

“พระธรรมแล ย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม เหมือนร่มใหญ่ป้องกันคนไม่ให้เปียกฝนเมื่อฝนตก” พุทธวจนะนี้ มีความหมายว่า ร่มไม่อาจป้องกันคนไม่ให้เปียก ทั้ง ๆ ที่มีร่มอยู่ในมือ แต่ไม่ได้กางร่มในเวลาฝนตกฉนั้นใด พระธรรมก็ไม่อาจทำหน้าที่รักษาคน ผู้เรียนธรรม แต่ไม่ได้นำมาประพฤติปฏิบัติฉนั้นนั้น

พระธรรมที่คนประพฤติดีแล้ว นำสุขมาให้ จะพบว่าพระธรรมจะทำหน้าที่ของท่านในฐานะพระผู้อารักรักษาได้ ก็ต้องอาศัยบุคคลนั้นเป็นผู้ประพฤติธรรมดีคือถูกต้อง เพราะพระธรรมเป็นสิ่งที่คนจะต้องน้อมนำเข้ามาหาตน หรือน้อมตนเข้าไปหาพระธรรม

“นอกจากพระธรรมจะรักษาผู้ปฏิบัติธรรมแล้ว เขาจะทำตนให้เป็นประโยชน์แก่คนทั้งปวงได้อีกด้วย”

“ผู้ประพฤติธรรมย่อมไม่ไปสู่สถานที่ไม่ดี อันมีความเดือดร้อนเป็นผล”

“เกียรติ ย่อมเกิดขึ้นแก่ผู้ประ พฤติธรรม ธรรมเป็นธงของฤๅษี”

“ผู้ฉลาดจึงควรละธรรมดำ คือบาป และควรปฏิบัติในธรรมขาว คือกุศล ดังนั้นบุคคลควรเคารพพระธรรม ฟังพิจารณาเลือกเฟ้นธรรมโดยแยบคาย แล้วฟังประพฤติธรรมให้สุจริต”

ธัมมโฆวาท แห่งองค์พระศาสดาประจักษ์เสียดังทิพย์จากสวรรค์ ไพบูลย์ด้วยธรรมะอันเป็นสากลแห่งสัจจะ ยังความเอิบอ้อมเบิกบานแก่สาธุชนทั่วไป ก่อให้เกิดความรักความศรัทธาอย่างแรงกล้า จนทำให้ผู้ที่เกิดความเลื่อมใสศรัทธาในบวรพุทธศาสนา ได้ยอมสละโภคทรัพย์สมบัติในฆราวาสวิสัยออกบวชถือเพศบรรพชิต และสืบทอดหลักธรรมแห่งองค์พระศาสดาต่อเนื่องมาจนปัจจุบัน

ไต่ร่มกาสาพัสดร์

นันทิยะเป็นบุตรชายเศรษฐีซึ่งมีทรัพย์จำนวนนับโกฏิแห่งเมืองสาวัตถี เขามองเห็นมหาชนถือเครื่องบูชา มีดอกไม้ ของหอม และพวงมาลัยมุ่งตรงไป ณ พุทธนิवासสถานจึงออกเดินร่วมไปกับมหาชนเหล่านั้น

เมื่อพระผู้มีพระภาคเสด็จเข้ามา พระองค์เริ่มด้วยการกล่าวถึงประวัติแห่งศากยวงศ์และโกลิยวงศ์ อันสืบสายมาแต่พระเจ้าโอกกากราช มีบุคคลสืบสันตติวงศ์ลำดับกษัตริย์ตลอดมา จนกระทั่งบัดนี้เหลือที่จะนับได้

กษัตริย์เหล่านั้น แม้จะมีทรัพย์สมบัติและอิสริยยศยิ่งกว่าประชาชน แต่ก็ต้องละทิ้งร่างกายไว้ให้เปื่อยเน่า ละทิ้งทรัพย์สมบัติยศศักดิ์อันเป็นที่รักยิ่ง ทั้งที่ยังอยู่ครองสมบัติเหล่านั้นไม่ทันอ้อมเต็มปรารภณา มฤตยูอันครอบงำชีวิตสัตว์ทั้งหลาย มิได้ละเว้นเลือกหน้าผู้ใดเลย เพราะฉะนั้น สมบัติทางศากยวงศ์อันสืบมาจนถึงบิดาตถาคต และในที่สุดก็จะตกแก่ตถาคตนี้ จึงชื่อว่าเคยมีผู้ครอบครองมาแล้วไม่ว่าจำนวนเท่าไร ผู้ครอบครองเหล่านั้นเมื่อตกอยู่ในอำนาจมฤตยูย่อมไม่สามารถนำสมบัติอะไรไปด้วยได้ ไม่ว่าจะเป็ผ้าถุงหรือผ้าห่มสักผืนหนึ่ง เพราะเหตุปรารภนี้ ตถาคตจึงแสวงหาหนทางอันนำมาซึ่งความสุขที่สูงกว่า ประณีตกว่าความสุขอันตั้งอยู่เหนือความไม่เที่ยงแท้แปรปรวนนั้น

ความสุขทางโลก เปรียบดังความฝันและของขอยืมเขามา คนนอนฝันเห็นสวนไม้ดอกไม้ ผล ป่าภูมิสถาน และสระน้ำอันน่ารื่นรมย์ ครั้นตื่นขึ้นอารมณ์ที่เห็นในฝันนั้นก็หายไป บุคคลขอยืมของของผู้อื่นมา เป็นต้นว่าเครื่องประดับและเครื่องใช้ แต่งตัวงดงาม ขึ้นสู่ยานอันแวดล้อมพร้อมพรั่งด้วยของแต่

ล้วนยิ้มเขามาทั้งสิ้น ใคร ๆ เห็นก็พากันกล่าวว่านายคนนี้มีจริงหนอ แต่พอเจ้าของเขามาพบเข้าเขาก็ทวงของเขาคืนไปเช่นนี้ ความเป็นคนมีจึงจอมปลอมของผู้นั้นก็สิ้นสุดลง ฉันทใด ความสุขทางโลกซึ่งมีชั่วคราวช่วยยาม แล้วเปลี่ยนแปลงเป็นทุกข์ หรือผู้เสวยยังไม่ทันอิ่มเอมในสุขแล้วต้องสิ้นชีวิตเสียก่อน ก็เปรียบเหมือนความฝันและของขอยิ้มเขามา ฉันทนั้น

คนผู้ตกอยู่ในอำนาจกิเลสย่อมสำคัญโลกิยสุขเป็นของวิเศษน่ารื่นรมย์ใจ แต่ผู้ที่พิจารณาโลกด้วยปัญญาและเปลื้องตนจากกิเลสได้แล้ว ย่อมไม่ติดไม่กระหึ่มยินดีในสุข เปรียบเหมือนคนเป็นโรคเรื้อน โรคยิ่งกำเริบมาก ก็ยิ่งรู้สึกว่าการเกาขอบแผลด้วยเล็บ การย่ำตัวที่หลุมถ่านเพลิง เป็นของทำความสุขให้เกิดขึ้นได้อย่างดี แต่เมื่อเขารักษาตัวหายจากโรคนั้นแล้ว เขาคงเห็นว่าการเกาในเมื่อไม่คัน การย่ำตัวที่หลุมถ่านเพลิง ในเมื่อไม่มีแผลโรคเรื้อน ไม่ใช่ความสุขสำหรับเขา ที่แท้จะทำให้เป็นแผลและร้อนพองไปเปล่า ๆ ความรู้สึกเอร็ดอร่อยในการเกา การย่ำตัวของคนเป็นโรคเรื้อน ก็เช่นเดียวกับความรู้สึกพอใจในกามของผู้เป็นโรคคือกิเลส ความไม่ปรารถนาจะเกาและย่ำตัวอีกของผู้หายโรคแล้ว ย่อมเปรียบได้กับความไม่ปรารถนากามสุขของผู้ทำกิเลสให้สิ้นไปแล้ว อีกประการหนึ่งต่างว่าสุนัขซึ่งพอใจกินเศษอาหารและซากศพ ตลอดจนของโสโครกอื่น ๆ อย่างรู้สึกเป็นสุขยิ่ง ครั้นตายไปแล้วเกิดเป็นมนุษย์ ได้รับความสุขของมนุษย์ เหยียบพร้อมด้วยกามคุณ 5 และถ้าผู้นั้นระลึกชาติได้ว่า ตนเคยเป็นสุนัขกินซากศพเป็นต้น ก็ย่อมรังเกียจความสุขในสมัยเป็นสุนัข เห็นว่าความสุขของมนุษย์ดีกว่า ครั้นตายจากมนุษย์ไปเกิดเป็นเทวดามีกามคุณอันเป็นทิพย์ดีกว่า ประณีตกว่า ยั่งยืนกว่า กามคุณของมนุษย์ และเมื่อระลึกชาติได้ ก็คงรังเกียจความสุขของมนุษย์ อนึ่ง จูติจากเทวโลกแล้วไปเกิดในพรหมโลก ได้เสวยปิติสุขอันปราศจากกามก็คงรู้สึก

รังเกียจความสุขในกามแม้ของเทวดา ฉันทใดความสุขที่มนุษย์และสัตว์ทั้งหลายเสวยอยู่นี้ ก็มีประณีตขึ้นไปเป็นชั้น ๆ บางคนหลงติดอยู่ในสุขชั้นต่ำคือกามคุณ บางคนเห็นโทษของกาม ก็แสวงสุขอันประณีตขึ้นไป แม้ในชั่วชีวิตคนหนึ่ง ๆ ต่างว่าผู้นั้นเคยเป็นชาวนา ได้รับความสุขอย่างชาวนา ครั้นต่อมาได้เป็นอำมาตย์ ก็เห็นว่าสุขของชาวนาต่ำกว่าสุขของตนและเมื่อได้เป็น พระราชาขึ้นก็รู้สึกว่าจะ เป็นอยู่อย่างอำมาตย์ไม่ได้ ต้องเลื่อนชั้นความเป็นอยู่ ความพอใจในสุขสูงขึ้นไปอีก

บุคคลพิจารณาด้วยปัญญาเห็นโลกตามเป็นความจริงแล้ว ย่อมแลเห็นได้ว่า ความสุขอย่างไรเป็นสุขอย่างต่ำ อย่างกลาง และอย่างสูง ตถาคตไม่กระหึ่มนิยมในกามสุข เพราะตถาคตได้บรรลุสุขอันสูงกว่าประณีตกว่ากามสุขนั้นแล้ว ความสุขที่ตถาคตนี้ไม่เจือด้วยทุกข์ การไม่ประกอบด้วยกิเลส เป็นสุขอันแท้จริงที่ผู้บรรลุแล้ว ให้พ้นจากความเกิด แก่ เจ็บและตาย ในชาตินี้ เราเกิดมาแล้ว เราไม่สามารถหลีกเลี่ยงพ้นจากความตายไปได้ก็แต่ว่าเราอาจบำเพ็ญเพียรชำระกายวาจาใจ ให้บริสุทธิ์ตามหนทาง 8 ประการที่ตถาคตค้นพบ เพื่อความไม่เกิดอีกต่อไปได้ และเมื่อเราไม่เกิดอีกแล้ว ความตายก็ไม่จำเป็นต้องพูดถึง

ต่อจากนั้น พระผู้มีพระภาคก็แสดงหนทาง 8 ประการ มีความเห็นชอบเป็นต้นมีความตั้งใจมั่นชอบเป็นที่สุด

พระศาสดาท่านแสดงธรรมเหมือนหนึ่งมานั่งในหัวใจของนันทิยะ แล้วแก้ปัญหาล่องใจ แก่ความเคลิบเคลิ้มหลงไหล ในวัย ในสมบัติให้เหือดแห้งไป

สมบัติธรรมจักรที่ท่านละทิ้งนั้น ถ้านำมาเปรียบกับสมบัติบิดาของชายหนุ่มแล้วไกลกันนัก ความล้าพองในสุขและทรัพย์สมบัติของตนที่เคยมีนั้น ช่างเหมือนความพอใจในซากศพและเศษอาหารของสุนัขเหลือเกิน นันทิยะตกลงใจใน

ขณะนั้นว่า จะไม่เกาขอบแผลและอย่างตัวอย่างคนเป็นโรคเรื้อนอีกต่อไป จะบวช และจะไม่ยอมให้ใครขีดขวางการตัดสินใจนี้เป็นอันขาด

เมื่อมหาชนพากันถวายบังคมลากลับกันเป็นส่วนมาก นันทิยะจึงเข้าไปกราบแทบพระบาท ทูลขอบรรพชาในศาสนา พระองค์ตรัสถามว่า มารดาบิดาอนุญาตแล้วหรือยัง ถ้ายังก็ต้องขออนุญาตก่อนดังนี้ ชายหนุ่มจึงจำใจถวายบังคมลากลับพร้อมด้วยคนใช้ นึกไปตลอดทางว่าจะต้องบวชให้ได้ เมื่อกลับไปถึงปราสาทเอาเกือบค่ำ และรู้สึกว่พระกระเสเทศนาประกอบด้วยอรรถธรรมของพระผู้มีพระภาคนั้น ยังแว่วอยู่ในโสตมิรู้วาย

มารดาบิดาของชายหนุ่ม ท่านแสดงอาการประหนึ่งว่าใครจะมาควักเอาดวงใจไปในขณะที่เขาคลานเข้าไปกราบแทบเท้าขอลาออกบรรพชาในพระศาสนา ท่านพยายามห้ามปรามชี้แจงว่า เป็นบุตรคนเดียวที่รักดังดวงตาของท่าน ถ้าจากไปก็จะเป็นเหตุให้คิดถึงว่าเหว และอาลัยอย่างเหลือที่จะประมาณได้ ฝ่ายมารดาถึงกับสะอื้นและพร่ำพรรณนาถึงความทุกข์ยากในเพศบรรพชิต ซึ่งคนอย่างเขาน่าจะทนไม่ไหว ท่านว่า เวลาต้องการของร้อนก็จะได้ของเย็น หรือเวลาต้องการของเย็นก็จะได้ของร้อน การกินอยู่ชุ่มชื้นอย่างแฉะแฉ้านั้น ไม่น่าที่จะยินดีเลย

ท่านยกมือลูบศรีษะ ชายหนุ่มด้วยความกรุณาแล้วกล่าวว่า “เชื่อแม่เถิดนันทิยะสมบัติของเรามีพอที่จะให้มีความสุขตลอดชีวิต เวลานี้พ่อและแม่ก็ชราแล้ว ถ้าเจ้าบวชเสียใครเล่าจะปกครองสมบัติต่อไปภายหน้า”

นันทิยะจึงกราบและวิงวอนขออนุญาตตามความประสงค์เต็ม ด้วยถ้อยคำเท่าที่นึกได้ในขณะนั้น

“ในเรื่องความลำบากยากเข็ญ ข้าพเจ้าอ้างถึงพระผู้มีพระภาคและกษัตริย์สุขมาลาชาติอื่น ๆ เช่น พระนันทะ พระอานนท์ และพระอนุรุทธ เป็นต้น

ให้เห็นว่า ท่านเคยได้รับความสุขความสะดวกยิ่งกว่าข้าพเจ้า ท่านก็ยังคงอยู่ในสมณเพศได้ หรือถ้าจะพูดถึงทรัพย์สมบัติ ท่านที่กล่าวมานี้ก็มียิ่งกว่าข้าพเจ้ามี โดยเฉพาะพระผู้มีพระภาคนั้น ทรงละสมบัติบรมจักร ซึ่งนับว่าเป็นการเสียสละอย่างใหญ่หลวง เพื่อความบริสุทธิ์ ความพ้นทุกข์ ความไม่เกิดอีก และเพื่ออนุเคราะห์สัตว์โลก อันเป็นผลที่มีค่ายิ่งกว่าสมบัติซึ่งทรงสละนั้น ส่วนเรื่องที่เราจะต้องแยกกันอยู่ตามวิสัยของคฤหัสถ์และบรรชิตนั้น ถ้าถือว่าเป็นความพลัดพรากแล้วก็ยังมีความพลัดพรากอีกอย่างหนึ่งซึ่งแม้เราจะอยู่ในชายคาเดียวกันก็หนีไม่พ้นสิ่งนั้นคือความตาย และความตายนี้ เป็นความพลัดพรากที่จะทำให้เราได้พบกันอีกต่อไป การจากไปบรรพชาอุปสมบท เป็นการไปเพื่อแสวงความไม่ต้องเกิดอีก ซึ่งจะอำนวยผลคือความไม่ต้องตายอีก เป็นการจากไปเพื่อความดี มีศีล มีกัลยาณธรรม เว้นความเบียดเบียนทั้งตนและผู้อื่น ความสุขทางกายนั้น ยังมีใช้ความสุขที่แท้ ถ้าภายในยังเดือดร้อนด้วยอำนาจความละโมภ ความอาฆาตโกรธเคือง และความหลงใหลมัวเมาแล้ว แม้จะเสวยสุขทางใจคือความระงับเพลิงกิเลสนั้น ๆ ความสุขซึ่งเกิดแต่ความสงบระงับภายในนี้ จึงนับว่าเป็นสุขที่แท้จริง”

“นันทิยะ” ท่านเศรษฐีกล่าวขึ้น “เจ้ากำลังจะสอนพ่อและแม่ ทั้งที่เจ้ายังไม่ทันได้บวช เจ้าว่าการไปบวชเป็นการไปเพื่อทำความดีนั้น หมายความว่าถ้าไม่บวชแล้วทำความดีไม่ได้เช่นนั้นหรือ เจ้าอยู่อย่างนี้ จะทำความดีเช่นให้ทาน รักษาศีล หรืออะไรอื่น ๆ อีกก็ได้ ใครไปขัดขวางเจ้าไว้ ทำไมจะต้องไปทำความดีที่อื่นด้วย ถ้าต้องการทำความดีแล้วก็ไม่เห็นมีข้อที่จำกัดว่าจะต้องเป็นคฤหัสถ์ บรรพชิต หรือจำกัดเวลาสถานที่อะไรเลย ฉะนั้น พ่อจึงยังไม่อนุญาตให้เจ้าบวช”

มารดาของเขารีบเสริมทันทีว่า “จริงที่เดี๋ยวนันทิยะ เรื่องทำความดีนี้ ทำที่บ้านเราก็ได้ แม่ไม่เห็นว่าจะต้องจำกัดสถานที่หรือเพศ ถึงกับเจ้าจะต้องออกบวชเลย”

แต่นั้นทีเฆะกล่าวว่ “ความดีนั้น ทำได้ไม่จำกัดสถานที่และเพศ
คฤหัสถ์บรรพชิตก็จริง แต่สถานที่และเพศนั้นต่างหากที่จำกัดความดี คือสถานที่
ซึ่งระคนไปด้วยอารมณ์อันจะยั่วให้เกิดความโลภ ความโกรธ ย่อมทำให้แสวงหา
ความดีได้น้อยกว่าสถานที่อันห่างไกลจากอารมณ์เช่นนั้น เพศบรรพชิตเป็นเพศที่
พรากพ้นจากความกังวลห่วงใยและกาม ซึ่งเป็นของสาธารณสำหรับคฤหัสถ์ทั้ง
หลาย จึงเป็นโอกาสที่จะแสวงหาความดีทางจิตใจได้มากกว่าเพศคฤหัสถ์เปรียบ
เหมือนน้ำถ้ามีภาชนะจะใสแล้ว ก็ไม่จำกัดว่าจะเป็นภาชนะน้อยใหญ่โสโครกหรือ
บริสุทธ์สะอาด เมื่อใส่น้ำได้ น้ำก็อยู่ได้ในภาชนะทุกอย่างนั้น แต่ภาชนะต่างหากที่
จำกัดน้ำคือภาชนะใหญ่ก็ขังน้ำไว้ได้มาก ถ้าภาชนะเล็กก็ขังน้ำไว้ได้น้อย ภาชนะ
โสโครกก็ทำให้น้ำไม่สะอาด หรือเปรียบเหมือนพืช อันบุคคลอาจให้งอกขึ้นได้ใน
นาทุกแห่งไม่มีจำกัด ก็แต่ว่านาอันดีบ้างไม่ดีบ้างนั้นแล ย่อมจำกัดกระทำพืชให้งอก
งามบ้าง ไม่งอกงามบ้างตามเนื้อที่นั้น ๆ ความดีก็เช่นเดียวกัน อันบุคคลอาจหาได้
ทำให้เกิดมีได้ทุกสถาน ทั้งไม่จำกัดว่าจะอยู่ในเพศคฤหัสถ์หรือบรรพชิต แต่
คฤหัสถ์ผู้บริโศคกาม ก็ทำความดีได้อย่างผู้บริโศคกาม ยังมีความดีที่สูงขึ้นไปจาก
ความดีชั้นกามอีก เหมือนความสุขก็มีเป็นชั้น ๆ เช่นสุขของสุนัขซึ่งกัดกินซากศพ
สุขของมนุษย์ผู้บริบูรณ์ด้วยกามคุณ สุขของเทพซึ่งเป็นทิพย์ และสุขของ
พระอรียเจ้า ผู้ห่างไกลจากกิเลส ลุกไม่ปรารถนาความดีเพียงเท่าที่คฤหัสถ์ผู้
หมกมุ่นอยู่ในกาม จะพึงแสวงได้เพราะยังมีความสุขกว่าประณิดกว่า ไม่เจือปน
ด้วยกองกิเลสและกองทุกข์ เป็นเหตุนำมาซึ่งสุขอันแท้จริง ยิ่งยืนกว่าสุขในการ
เกาขอบแผลด้วยเล็บ ในการย่างตัวที่หลุมถ่านเพลิงของผู้เป็นโรคเรื้อน ฉะนั้น
ความสุขที่ลูกต้องการนี้ อันผู้บริโศคกามไม่สามารถประสบได้ เพราะฉะนั้นลูกจึง
ต้องขอลาออกประพฤติพรหมจรรย์”

ท่านเศรษฐีได้กล่าวตดบทว่า “เจ้ายังเป็นเด็ก นั้นทีเฆะ ความคิดของ
เจ้าย่อมรุนแรงไปชั่วขณะ จงไปคิดให้ดีอีกใหม่ เวลานี้ก็ยังไม่สิ้นปฐมยามแห่งราตรี
ประทีปน้ำมนน้อยใหญ่ตามเสาริมถนนยังตามสว่างอยู่ เจ้าจะเดินเที่ยวเล่นดูการตีตีพิน
ขับรำระบำฟ้อนหรือพักผ่อนหาอาหารมีรสบริโศคในที่นั้น ๆ ก็ยังได้ บางที่จะช่วย
ให้เจ้าเปลี่ยนความคิดได้บ้าง”

ชายหนุ่มจำใจกราบเท้าท่านหลีกออกมา รู้สึกว่ามีอารมณ์ไม่สู้เป็น
ปรกตินัก และต้องการพักผ่อนจริงดังท่านบิดาว่ แต่ควรจะนอนดีหรือออกเดินให้
ใจปลอดโปร่งดี ในที่สุดตกลงใจว่าจะออกเดินเที่ยวสักครู่หนึ่ง หลังจากเปลี่ยน
เครื่องนุ่มห่มและโปกผ้าอย่างไม่สู้จะเรียบร้อยนักแล้ว ก็ออกจากประตูบริเวณ
ปราสาทสู่ถนนแต่ลำพังผู้เดียว แม้แสงประทีปจากเสาช้างถนนยังคงสว่างอยู่ แต่
ยวดยานและผู้คนเบาบางลงไปมาก ร้านขายเครื่องหอมเครื่องเทศแพรวผ้า เป็นต้น
ว่ ไชมพัสดร์ กัมพลพัสดร์ กาลิกพัสดร์ เริ่มปิดกันบ้างแล้ว แต่ที่ขายของอื่นยัง
เปิดอยู่ก็มีเป็นอันมาก ผ่านสถานแห่งหนึ่ง มีหญิงฟ้อนผู้ยอมเท้าด้วยครึ่งสตกำลัง
ยืนตีตีพิน เชิญชวนผู้เดินผ่านไปมาให้แวะเข้าไปในที่นั้น มองเข้าไปภายในเห็นมีผู้
คนคับคั่งกำลังส่งเสียงเอ็ดอึงบ้างพูดไม่ชัดบ้างนั่งคอบคอบอ่อนด้วยอำนาจสุราบาน
ทำให้นึกถึงเวทมนุชย์เหล่านั้น ผู้อันปีศาจคือสุราสิงแล้ว บังคับให้แสดงอาการ
วิกลวิการต่าง ๆ อย่างปราศจากความอาย เมื่อเลี้ยวถนนอีกสายหนึ่ง ซึ่งตรงไป
ยังท่าน้ำ แม้จะค่อนข้างมืดและส่งตเสียงผู้คน แต่ก็รู้สึกเย็นสบาย เพราะลมพัดพัด
เฉื่อยมาจากท่าน้ำ เสียงโครมครามคล้ายภาชนะตกลง หรือมีผู้ใดเจตนาขว้างปา
ในบ้านหลังหนึ่งใกล้ทางนั้นแล้วก็มีเสียงด่าทอลำเลิกเบิกประจักษ์กันอย่างหยาบคาย
ได้ความว่าสามภรรยาทะเลาะกันด้วยเรื่องหนี้สิน ซึ่งไปกู้ยืมเขามา จึงรีบเดินให้
พ้นเสียงอันชวนให้เกิดความสลัดในความเป็นอยู่ของผู้ครองเรือน ไปได้สักเล็กน้อย

ก็ได้ยินเสียงร้องไห้สะอึกสะอื้นของคนหลายคน มาจากบ้านอีกหลังหนึ่ง ซึ่งชายหนุ่มจำได้ดีว่าเป็นบ้านของพ่อค้าทอง แสงไฟในบ้านนั้นสว่าง ได้แหวะเข้าไป เห็นคนหลายคนรวมทั้งนายช่างทองนั้น กำลังร้องไห้อยู่ใกล้สิ่ง ๆ หนึ่งอันคลุมด้วยผ้ามิดชิด เมื่อสังเกตเห็นแล้วก็พอจะเดาได้ว่าสิ่งนั้นเป็นคนแน่ ๆ และต้องเป็นคนที่ตายแล้ว จึงนั่งลงที่ชานเรือน นายช่างทองเหลียวมาพบก็ร้องทักทั้งน้ำตาว่า “อ้อ พ่อหนัทยะ” นันทยะทำความเคารพแล้วก็ถามถึงผู้ที่สิ้นชีพนั้น ชายหนุ่มเกือบไม่เชื่อว่า นายช่างทองจะพูดจริงในเมื่อได้ยินว่า ศพนั้นคือนางสิริวดี ธิดาของเขาซึ่งยังอยู่ในวัยเดียวกับนันทยะ ตายลงด้วยเจ็บไข้ได้ 2 วันเท่านั้น นันทยะได้คิดว่า ใครเล่าที่หนีความตายไปพ้น ถึงแม้ว่าผู้นั้นจะยังเป็นหนุ่มเป็นสาวมีกำลังร่างกายเจริญวัย พยานอันประจักษ์อยู่แก่ตาบัดนี้ มิได้แสดงให้เห็นชัดเจนหรือว่า อายว่าแต่ทรัพย์สินสมบัติที่บุคคลจะนำติดไปไม่ได้เท่านั้นเลย แม้ร่างกายอันเป็นที่รักยิ่งกว่าทรัพย์สินสมบัติใดๆ ก็นำไปด้วยไม่ได้ เช่นเดียวกัน เคยได้ยินเขาพูดกันว่า ระหว่างการสิ้นลมปราณของยากกับของพระราชานั้น ไม่มีอะไรเป็นพิเศษกว่ากันเลย ยิ่งกว่านั้นในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ ดูเหมือนว่ามนุษย์เราไม่มีหน้าที่อะไรอันหนักที่สุด เท่ากับการเป็นทาสหาเลี้ยงปรนเปรอร่างกายของตน ตลอดจนถึงบุตรภรรยา อย่างไม่มีเวลาสิ้นสุดได้จริง ๆ จนตลอดชีวิต แล้วเมื่อเป็นเช่นนี้ การที่ได้คิด จะตัดกังวล ออกบวชเพื่อแสวงหาความไม่เวียนว่ายตายเกิดอีกนั้น จะควรลั้งเลใจอะไรต่อไป อีกว่าควรหรือไม่ควร การตัดสินใจภายหลังที่ได้สดับพระธรรมเทศนาของผู้มีพระภาคเจ้าแล้วนั้นยังมั่นคงที่อยู่เสมอ และดูเหมือนจะแน่นแฟ้นยิ่งขึ้นในเมื่อได้เห็นได้ฟังเหตุการณ์อันชวนให้เกิดสลดสังเวชหลายสิ่งหลายอย่างชั่วเวลาเพียงเล็กน้อย ชายหนุ่มรีบลานายช่างทองกลับไปปราสาทประมาณเวลาเกือบมัชฌิมยามแห่งราตรีและนอนหลับอย่างไม่ค่อยสนิทนักในคืนนั้น

วันรุ่งขึ้น นันทยะไปหามารดาบิดา แสดงความจำนงขอลาออกบรรพชาในพระศาสนาตั้งเดิมอีก เมื่อท่านยืนกรานไม่อนุญาต เขาจึงจะตั้งใจว่าจะไม่บริโภคอาหารจนกว่าจะได้รับอนุญาตให้บวชหรือให้ขาดใจตายไปเพราะความหิว แม้มารดาจะอ้อนวอนสักเท่าไรชายหนุ่มก็คงปฏิเสธไม่ยอมตีมืออะไรนอกจากน้ำ

ทุกขเวทนาอันเกิดเพราะความหิวนั้นเป็นอย่างไรบ้าง หลังจากที่ยอดอาหารได้สองวัน มารดาครั้งแรกท่านคงนึกว่านันทยะจะแก้งังทำเป็นอด แต่ครั้งเห็นว่าเขาอดได้จริง ๆ ก็เดือดร้อนกังวลยิ่ง ในที่สุดท่านก็ตกลงใจที่จะเห็นเขามีชีวิตอยู่ต่อไป มากกว่าจะยอมให้ตายลงเพราะความหิว ท่านทั้งสองจึงให้คนใช้นำอาหารอ่อนมา แล้วเรียกให้บริโภค พร้อมทั้งบอกอนุญาตให้บวชได้ตั้งประสงค์

ครั้งรุ่งขึ้นเวลาบ่ายแดดอ่อนแล้ว ก็ให้หาบริวารสำหรับบรรพชิต ไปกราบลามารดาบิดาผู้ฟูมฟายน้ำตา แล้วขึ้นสู่ยานมุ่งไปยังเขตวนาราม ท่ามกลางความโศกกำสรวลของท่านผู้บังเกิดเกล้า ชายหนุ่มมองดูปราสาทเป็นครั้งสุดท้าย ตัดสิ้นใจสละสิ่งเหล่านั้นเพื่อบรรพชา เพื่อให้จำเริญซึ่งที่สุดแห่งทุกข์ เพราะฉะนั้นจึงกลืนความสะอื้นอาลัยซึ่งทำท่าจะครอบงำนั้นเสีย

พรหมจรรย์ของนันทยะนั้น ได้มาด้วยการอดอาหาร ด้วยการสละทรัพย์สินสมบัติและด้วยน้ำตาแห่งมารดาบิดาผู้ทรงพระคุณล้นเกล้า ซึ่งเขาจะต้องรักษาขุมทรัพย์อันเลิศคือพรหมจรรย์นี้ไว้ให้สมกับที่ได้มาด้วยความยากลำบาก ถ้าท่านมารดาบิดาไม่ด่วนตายจากกันไปก่อน เขาจะนำอมฤตธรรมมาบูชาพระคุณท่าน ให้ท่านได้อิ่มเอิบซาบซึ่งอย่างสมกับน้ำตาของท่านที่ได้เสียไปเพราะปุถุติโยค

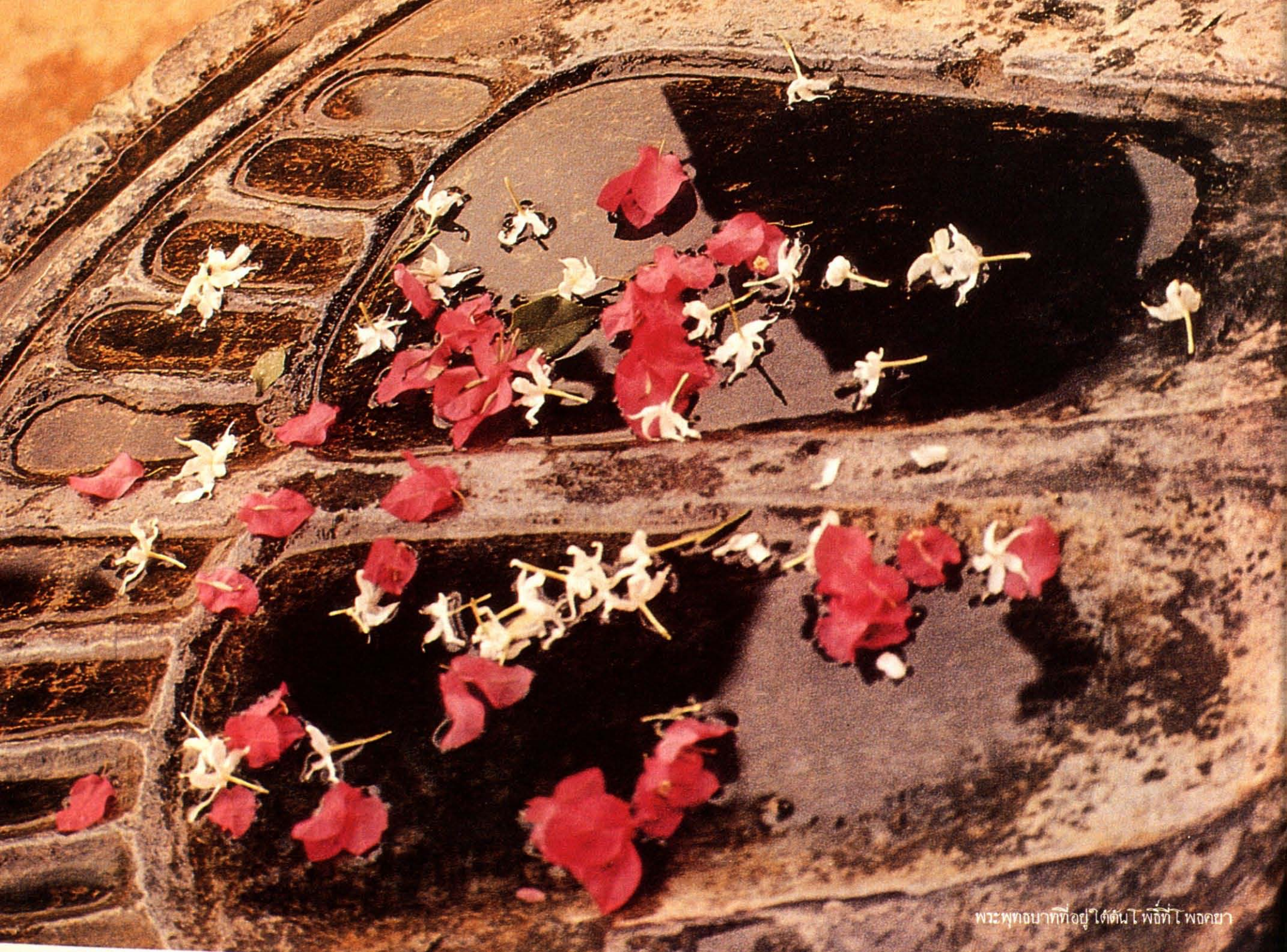
เมื่อได้ให้คนใช้นำยานกลับแล้ว นันทยะได้เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาค ทูลความที่มารดาบิดาอนุญาตให้บรรพชาได้ตั้งปรารถนา

พระผู้มีพระภาค ได้ตรัสปรารภถึงพรหมจรรย์ในท่ามกลางพุทธ

เบ็ญพพพ
ที่กรุงกสิณนากา ภายใต้น้ส่าละ

พระพุทธรูปที่ประดิษฐานอยู่ที่วัดโพธิ์ตัดไม้

บทส่งท้าย

มองดูท้องฟ้า.....

เห็นดวงดาวเต็มไปหมด

การเกิด การตาย ไม่รู้ว่าอีกเท่าไร

เกิดแล้วตาย ... เกิดแล้วตาย ...

สังขารทั้งหลายมีมรณะเป็นอวสาน มีความไม่เที่ยงแท้แน่นอนเป็นปัจจุบัน ไม่ละเว้นแม้แต่องค์พระพิชิตมาร องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งต้องดับสูญไปในที่สุด พระองค์ได้ดับขันธปรินิพพานคงทิ้งไว้แต่แสงแห่งธรรมที่ส่องสว่างเป็นนวลโยยอยู่กลางใจของชาวโลกทั้งมวล มรดกธรรมขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงคุณค่ายิ่งนัก

พระพุทธสมณโคดม เสด็จอุบัติมาในท่ามกลางสังคมที่อากรด้วยอหังการและมมังการ อากรด้วยการถือชั้นวรรณะ ความถือชาติ ถือศักดิ์ ถือตระกูล ตามลัทธิพราหมณ์ที่สั่งสมกันมา พระองค์ได้สละมโหฬารย์ ละทิ้งพระบิดา พระมเหสี อีกทั้งพระโอรสอันเป็นที่รักยิ่ง มุ่งแสวงหาโมกขธรรม เพื่อความหลุดพ้นจนถึงนิพพานเป็นที่สุด ยังคุณประโยชน์อันไพศาลแก่สรรพชีวิต

“คนที่เดินทางในที่มีดย่อมแสวงหาประทีปฉันใด หัวใจพระพุทธศาสนาย่อมเปรียบประดุจประทีปส่องสว่างชี้แนวทางให้แก่ผู้ปรารถนาความดีความงามฉันนั้น”

ทางบริบูรณ์แห่งธรรมะ คือ การละเว้นชั่ว ประกอบกรรมดี และทำจิตใจให้บริสุทธิ์ผ่องแผ้ว ซึ่งเป็นหัวใจของพุทธศาสนาที่มุ่งหมายให้คนมุ่งประกอบแต่กรรมดี ละเว้นกระทำการในสิ่งที่เลวร้าย ให้คนชั่วกลับตัวเป็นคนดี และให้คนดีประกอบกรรมดียิ่ง ๆ ขึ้นไป ในโลกนี้ไม่มีอะไรควรหมั่นยึดถือเท่า “ความดี” สร้างความชุ่มเย็นในจิตใจด้วยแสงแห่งธรรม ชีวิตที่ปราศจากกรรมเปรียบเหมือนเรือที่ปราศจากหางเสือ หากความมั่นคงปลอดภัยได้ยาก จะล่องลอยไปตามกระแสลม กระแสคลื่น ปราศจากเครื่องยึดเหนี่ยว แต่ถ้ามีหัวใจพุทธศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจแล้ว จะสามารถประทับประคองชีวิตให้เป็นไปตามครรลองที่ถูกที่ควรยิ่งขึ้น แม้เมื่อประสบความผิดหวัง ก็จะไม่เสียใจหรือเป็นทุกข์ร้อนใจจนเกินไป ในเมื่อเข้าถึงความจริงแห่งหลักพระพุทธศาสนา ทำให้จิตใจแกร่งกล้าเผชิญกับอุปสรรคนานาประการ ด้วยความเข้มแข็ง มีสติ และมั่นคง มุ่งละเว้นการกระทำที่ชั่วร้าย ให้คนชั่วกลับตัวเป็นคนดี และให้คนดีประกอบกรรมดียิ่งขึ้น

ธรรมเป็นกัลยาณมิตรในเรือนใจอันประเสริฐ การประพฤติปฏิบัติธรรมนั้นต้องปฏิบัติจริง พยายาม ลด ละ เลิก ความอยากที่ยึดติดแน่นในอารมณ์ ความหมายมั่นในความมี และความเป็นทุกชนิด ตั้งสติให้คมใสถึงซึ่งไพบูลย์ยิ่งขึ้น ด้วยปัญญา ให้จิตตั้งอยู่บนจุดยืนที่อิสระ ยืนอยู่ที่รู้เป็นกลาง ปราศจากพันธนาการของกิเลสทั้งปวง เรียนรู้และยอมรับในสภาพธรรมตามความเป็นจริง ปฏิบัติธรรมตามความเป็นจริง ปฏิบัติธรรมฝึกฝนอบรมตนทั้งกาย วาจา ใจ ให้ตั้งอยู่ในศีลธรรม ทำความบริสุทธิ์ให้เกิดขึ้นในใจ ความทุกข์ทั้งสิ้นทั้งปวงก่อกำเนิดขึ้นในจิตใจของมนุษย์ ละวาง ถอด ถอนเสียให้สิ้น ชีวิตแท้ ๆ นั้นต้องมีการสลัดออกตลอดเวลา สลัดโลภะ โทสะ และโมหะออกจากจิตจากใจ ยิ่งสลัดออกจะยิ่งเบาเท่านั้น คงเหลือไว้แต่เมตตาและปัญญาอันบริสุทธิ์ สะสมแต่คุณความดีเพื่อความสุขแก่ตนเองและครอบครัวสำหรับภพนี้และภพหน้า

พระธรรมโอภาสที่องค์พระศาสดาตรัสแล้ว แสดงทางดับกิเลสและกองทุกข์ผู้มีปัญญาประจักษ์ธรรมนั้น เพื่อถือปฏิบัติตามด้วยความจริงใจ จะบรรลุล้นทุกข์ได้

ชีวิตศรัทธาและโลกศรัทธาตามแนวทางแห่งพระพุทธศาสนา อยู่ในพระไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ความไม่เที่ยง ไม่ยั่งยืน ทุกขัง และอนัตตา คือความไม่มีตัวตน สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธะเป็นผู้เพ่งเห็นความดับทั้งปวงในที่สุด ซึ่งทางเหตุผลไปสู่หนทางลู่สว่างโลกุตระและนิพพาน พระองค์เป็นผู้นำกองทัพแห่งธรรม โดยแท้ แสงแห่งคุณธรรมของพระองค์สาดสว่างไปทั่วพื้นพิภพ รัศมีวาทของพระองค์ เปรียบประดุจแสงประทีปธรรมที่ส่องขึ้นนำทางให้มนุษย์มีดวงจิตกระจ่าง จนสามารถเห็นสภาวะธรรมที่ปรากฏขึ้นตามความเป็นจริง และมุ่งประกอบแต่กรรมดีเพื่อล่องพ้นสังขารทุกข์ พระบรมศาสดาอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงตรัสรู้ธรรมอันนำออกจากวิภูฏทุกข์ และทรงเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อความสุขแก่สัตว์โลกอย่างแท้จริง

ที่สุดแห่งการประพฤติธรรมขององค์ผู้มีพระภาค มีโชติฉาน สักการะสรรเสริญ หากแต่เพื่อเกื้อกูลสัตว์โลกให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข การปฏิบัติธรรมของพระองค์มิใช่เพื่ออามิสบูชา แต่ที่กระทำและแสดงธรรมนั้น เป็นด้วยธารทิพย์แห่งเมตตา บนเส้นทางของ “พุทธะ” เพื่อความสะอาดและสว่างแห่งดวงจิตของมวลมนุษย์

บรรณานุกรม

พระอาจารย์มหาสีสะยาตอ, คำสอนของพระพุทธเจ้า, พ.ศ. 2526.

พระราชวรมณี, ลักษณะสังคัมพุทธ, มุลนิธิโกมลคีมทอง, พระนคร พ.ศ. 2527.

พระโสภณคณาภรณ์, เพื่อความสดใสแห่งชีวิต, โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, พระนคร, พ.ศ. 2522.

สุชีโว ภิกขุ, อริยสังคิอะไร, โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, พระนคร, พ.ศ. 2528.

สุชีโว ภิกขุ, หลักพระพุทธศาสนา, พระนคร , พ.ศ. 2528.

สุชีโว ภิกขุ, ไตรัมกาสาวพัสดร์, โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย , พระนคร, พ.ศ. 2522.

ธนิต อยู่โพธิ์, ศิล 5 , ห้างหุ้นส่วนจำกัดศิวิพร,พระนคร, พ.ศ. 2526.

อส
ส967พ
๒๕๓๗

1056 ๔.๒
แสร้ ขจรศิลป์
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง
พระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทาน
เพลิงศพ นายแสร้ ขจรศิลป์

กราบขอบพระคุณ

พระมหาช่วง โชติปาโล

วัดอาวุธวิกสิตาราม กรุงเทพมหานคร

ภาพ

องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวรัฐบาลอินเดีย

หนังสือเยือนแดนพุทธภูมิ

ภาพโดย รูปินทร์ ชุลลาร์

เรื่องโดย ดร.ฉายา แฮสเนอร์

แปลและเรียบเรียงโดย ดร.จิรพัฒน์ ประพันธ์วิทยา

ศิลป์

นิภา ขจรศิลป์

พิมพ์ที่

บริษัท สามเจริญ พาณิชย์ (กรุงเทพ) จำกัด

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงตรัสเปรียบเทียบบุคคลไว้ 4 ประเภท ที่มีสติปัญญาแตกต่างกันออกไปเปรียบได้กับดอกบัว 4 เหล่า

อุคฆฏิตัญญูปุคคล

หมายถึงบุคคลที่มีสติปัญญาแก่กล้า พังธรรมแล้วสามารถรู้แจ้ง เป็นผู้ที่มึกเลสน้อยมาก เหมือนบัวโผล่พ้นเหนือน้ำ ได้รับแสงแดดจะบานทันที

วิปจิตัญญู

หมายถึงบุคคลที่มีสติปัญญาดีปานกลาง สามารถรู้แจ้งเห็นธรรมวิเศษ เป็นผู้ที่มึกเลสน้อย เปรียบเหมือนดอกบัวที่เติบโตอยู่ในน้ำจะผุดขึ้นมาเหนือน้ำและจะบานในวันรุ่งขึ้น

ไฉยบุคคล

หมายถึงบุคคลที่ใฝ่รู้หมั่นศึกษาเล่าเรียน คบเพื่อนที่ดีสามารถเห็นแจ้งในธรรม เป็นผู้ที่มึกเลส เปรียบเหมือนบัวที่เติบโตอยู่ในน้ำจะผุดขึ้นมาเหนือน้ำและจะบานในวันต่อไป

ปทปรมบุคคล

หมายถึงบุคคลที่ไม่สามารถรู้แจ้งในธรรมเป็นผู้ที่มีกิเลสหนาปัญญาทึบ เปรียบเหมือนบัวที่เติบโตอยู่ในน้ำ ไม่โผล่เหนือน้ำ จึงเป็นอาหารของปูปลา เต่า ฯลฯ

พระพุทธรูปประทานพร วัดพิพิธสงคราม จังหวัดสิงห์บุรี